

J. Š. Baar
v zrcadle vzpomínek.

Uspořádal Jos. Šach.

J. Š. BAAR
V ZRCADLE VZPOMÍNEK

MOSAIKOVÉ OBRÁZKY
ZE ŽIVOTA VELKÉHO CHODA

S 12 ILUSTRACEMI

USPOŘÁDAL
JOSEF ŠACH

1927

V HRADCI KRÁLOVÉ – NÁKLADEM VLASTNÍM

NEKORUNOVANÝ CHODSKÝ KRÁL...

Hrdý, odvážný a přece na výsost výstižný název! Razil jej — tuším — poprvé při pohřbu Baarově jeden z věrných jeho přátel, populární spisovatel Bohumil Zahradník-Brodský. Žel, že nádhernou ilustraci k němu byl teprve básníkuv — pohřeb. Ale i ten královský pohřeb říká jasně: Dosud nevymřela u nás vděčnost! Zejména Chodové pochopili bolestně nad hrobem Baarovým, kdo jim na věky odešel...

V novinách i revuích vyrojilo se mnoho posmrtných článků a vzpomínek, vyšly cenné knihy: »Baarovův památník«, uspořádaný básníkem J. Skarlandtem a archiváře Frant. Teplého »Baar a Chodové«. A přece zbylo ještě dosti jiných vzpomínek, které dokreslují rázovitý portrét velkého Choda. Popularita Baarova, již za posledních let jeho života velice značná, vzrostla podivuhodnou měrou po jeho smrti. Je to zjev pro české poměry příznačný. Nezdá se vám tu býti nápadná podobnost s jiným miláčkem českého čtenářstva, bělovlasým kaplánkem klecanským? Desetitisíce čtenářů sahá dychtivě po knihách Baarových a opájí se jejich nevyrovnatelným půvabem. Království Baarovo rozširuje se daleko, daleko přes hranice Chodska.

A aby se stal svým četným čtenářům ještě bližším jako člověk, literát, Čech i kněz, proto vydávám tuto knihu.

Připomínám, že většina vzpomínek je od neliterátů. Vždyť i ti dovedou o něm povědět mnoho zajímavého. Z jejich vzpomínek poznáváme, jaká vzácná duše to byla, jak dovedl štědře rozdávat jenom dobro a radost, a odtud že pramení tajemné, nenapodobitelné kouzlo jeho literárního odkazu.

Původně bylo mým úmyslem zachovati čtenářské obci Baarově pouze vzpomínky na jeho miláčka, ale když jsem náhodou četl několik dopisů opravdu jedinečné krásy, psaných drahou rukou, hotových básní v próse, neodolal jsem, abych jich nepředložil čtenářům a nepřidal k nim některých úryvků o »Jednotě katol. duchovenstva« a perliček humoru, protože kdož ví, kdy vyjdou listy Baarovy souborně.

Vyvstává před námi z tříšti vzpomínek člověk již od dětství pilný, bez oddechu pracující až do svého náhlého skonu. Kde mohl — poradil, pomohl. Byl důvěrníkem snad několika set lidí, zejména kněží. Škoda, že není v této době možno uveřejniti mnohé dopisy jemu zaslané, aby z nich vysvitlo, že mnozí mu otevírali svá srdce krvácející z ran, o kterých neměli tušení ani jejich nejbližší přátelé. — Miloval pravdu a přímost až vášnivě. Proto zasvětil celý svůj život úsilovné snaze poučovati nejširší vrstvy národa, vychovávat je v dobré lidi a dobré Čechy. Znal dobře přednosti českého lidu, avšak nezavíral bláhově oči ani před jeho vadami a nectnostmi. Dovedl potěšiti, povzbuditi, ale také dovedl říci hořkou pravdu, padni komu padni. Ať to bylo v osobním styku, dopisech či literárních dílech! Se svým přesvědčením, ať se týkalo čehokoli, nikdy se neskryval. Za pravdou šel tvrdě, nesmlouvavě. Proto

na sebe uvalil mnohdy hněv mocných tohoto světa. Jeho známi i čtenáři záhy vycítili, jaký je to vzácný člověk, z toho důvodu byl Baar velice oblíben mezi lidmi prostými i společensky vysoko postavenými. O jeho vroucím češství netřeba se příliš šířiti. Ale vzpomínky v této knize uvedené prozrazují, jak neohroženě a vlastenecky vystupoval zejména za světové války, jak zaplesal nad naším osvobozením. Celé jeho literární dílo je tak osobitě české, že ne mnoho spisovatelů může s ním soutěžit. Zda nezračí se i v jeho lahodné, jako šumavská studánka čisté mluvě hluboká láska k vlasti? On dokonce nazývá svou vlast světící . . .

Jako kněz byl bdělým a neohroženým vůdcem svěřeného lidu. Skláněl se k němu, zejména k dětem, s láskou nezištnou, která si podmaňovala kde které srdce. Při hojně navštěvovaných kázáních i ve svých knihách snažil se dosíci toho, aby kvas vznesených Kristových zásad pronikl všechny vrstvy národa, a sám předcházal dobrým příkladem. Proto také zvolilo si ho české duchovenstvo r. 1918 za předsedu své mohutné organizace »Jednota českoslov. katolického duchovenstva«, která se zasazovala o provedení nejnaléhavějších církevních reforem. A byla silná, požívala respektu, dokud jí stál v čele Baar. V zájmu celého národa snažil se zabrániti všemožně náboženským bojům a třenicím. V obět přinesl i kus svého zdraví a tato obět nebyla dosud po zásluze oceněna.

Dobrý, zlatý člověk — nadšený Čech, nezištný a obětavý kněz . . . z těch kořenů vyrostl i výborný spisovatel. Jako dovedl obdivuhodně vystihnouti po-

vahu jednotlivcovu, tak dovedl i zachytiti povahu jednotlivých stavů a výtečně rozuměl duši davu. Jen si povšimněte těch jeho chalupníků a sedláků, venkovských matek i dívek, kaplanů, učitelů, farářů a kanovníků! Jak jsou úžasně pravdiví! Přímou je vidíte živé před sebou s jejich přednostmi, vášněmi i vadami. A při tom byl veskrze svůj, originální. Druhého Baara sotva asi najdeme. —

Ukončil předčasně požehnaný život, zasvěcený práci. Hořkostí zažil dosti přes všecku svou nevyčerpatelnou dobrotu. Trapný byl případ s legionářem při odhalení pomníku padlým v Dražinově, o mnoho bolestnějším byl hrubý výstup zástupce komunistické strany u příležitosti slavnostního otevření nové školy v Klenčí, o kterou si získal Baar tolik zásluh. A doslehl jsem též o nevděku osady Klobuk, kde Baar obětavě působil plných deset let, že odtud nevypravil se ani jediný zástupce osady na Baarov pohřeb. . . Leckomu budou se snad zdát tyto vzpomínky příliš různorodými. Ať nezapomíná, že jsou od lidí různých stavů, Baarovi věkem bližších i vzdálenějších. Jsou pouhými mosaikami, sestavenými z různobarevných kaménků, jak ani jinak býti nemůže při publikacích tohoto druhu.

Použil jsem pramenů dosud netištěných s výjimkou vzpomínek p. Al. Jindřicha, který dal mi své pěkné vzpomínky k dispozici jako rukopis současně s »Poslem od Čerchova«, zařadil jsem větší jejich část, protože by bylo škoda, aby zůstaly omezeny na úzký kruh čtenářů krajinského listu.

K vůli přesnosti a pak z toho důvodu, že někteří z přátel a známých Baarových podávají leckdy

zprávy odlišné od dosud uveřejněných vzpomínek, po případě je opravuji a doplňuji, uvádím všude, od koho jsem tu či onu zprávu čerpal.

Je třeba, aby Baar dlouho a dlouho kraloval v srdcích českých čtenářů, je spojoval teplem lásky, tryskajícím z celého jeho díla, v mohutný, svorný šik. Přispěje-li k tomu tato kniha měrou sebemenší, je její úkol splněn. . .

Všichni ti, které jsem požádal o přispění — až asi na deset — vyšli mi ochotně vstříc. Přispěli vzpomínkami, fotografiemi i dobrou radou. Vzdávám jim srdečné díky. Z jejich dojemné odoty a srdečných připisů dospěl jsem k přesvědčení, že je všecky k tomu vedla láska a vděčnost k zesnulému velkému Chodovi. Jsou to dámy a pánové:

Antonín Benda, konsist. rada v Praze-VII, Albína Bartošová na Král. Vinohradech, prof. Oldřich Blažek, asistent české techniky v Praze, Stanislav Bouček, vrchní rada zem. soudu na Král. Vinohradech, Jan Bozděch, odb. učitel v Klenčí, Marie Bubníková ve Zbuzanech, František Dittrich, vrch. strážmistr v Klenčí, básník Xaver Dvořák v Praze-II., Josef Haň, kaplan v Ořechu, Josef Hecht, majitel pily v Klenčí, František a Martin Heidlerové, hrnčíři v Klenčí, Jos. Heindl, hostinský tamže, Emilie Heyduková, vdova po Mistru Heydukovi v Písku, Růžena Holečková, choť inženýra v Praze, Anežka Horejcová-Čermáková ze Zbuzan, Alois Janeček, děkan a arcib. notář v Hradešíně, Václav Jankovský, řídicí učitel na odpočinku ve Spál. Poříčí, Anna Janoušová, vdova po správci na Král. Vinohradech, PhC. Václav Jílek, kandidát profesury na Smí-

chově, Bohumil Jiráť, statkář ve Zbuzanech, Alois Jindřich, odb. učitel v Domažlicích, Betty Jirsáková, vdova po řídíteli panství na Král. Vinohradech, Jindřich Jukl, řídící učitel v Ořechu, Otílie Kinšťova v Klenčí, Jakub Knopf, stavitel tamže, Jos. Kopecský, hostinský v Praze-II., Marie Kotrbová, vdova po řídíteli cukrovaru na Smíchově, inženýr Václav Kotrba tamže, Frant. Krupka, farář v Bubenči, Marie Kučerová, vrchní poštmistřová na odpočinku v Klobukách, Frant. Leubner, farář a spisovatel ve Vlnovsi, Václav Pejšek, duch. správce ve Vršovicích, Karel Pinkas, řídící učitel na odpočinku ve Slivenci, Jakub Pittner, arcib. notář a farář na odpočinku ve Starém Postřekově, Jos. Plesnivý, statkář ve Zbuzanech, Jos. Poledník, kostelník v Klobukách, Fr. V. Polívka, farář v Hřivicích, Ant. Pospíšil, farář v Trhanově, Václav Pravda z N., Jan Samek, kaplan v Litni, Volfgang Sladký, statkář v Dražinově, Frant. Sojka, statkář ve Zbuzanech, Marie Soukupová, choť vrch. strážmistřa v Sádové, Máša Sperlingová-Baarová, choť vrch. říditele panství v Postoloprtech, Antonín Srb, statkář v Chejnicí, Josef Srb, přednosta pojišť. oddělení na Smíchově, Jos. Suchý, děkan ve Vlašimi, Theodor Syllaba, inspektor státních drah v Košicích, Ant. Šorm, účetní a spisovatel v Praze-II., Hana Štěpánková, spisovatelka ve Kdyni a její choť dr. Jaroslav Štěpánek, advokát tamže, Vlasta Štěchová, choť obchodníka na Smíchově, Frant. Štýdl, řídící učitel na odp. ve Hřivicích, Jiří Tauer, ponocný v Klenčí, Josef Tauer starší a mladší, mlynáři tamtéž, Frant. Teplý, archivář v Malenicích n./V., Jos. Třesohlavý, gymn.

řídítel na odpočinku v Pelhřimově, Jos. Vodička, kaplan v Benešově u Prahy, Václav Weiss, varhanář ve Zbuzanech, dr. Jos. Zubatý, univ. profesor v Praze, Alžběta Yzerová v Kobylníkách.

Je zajisté ještě dosti těch, kdož Baara dobře znali a jichž adresy byly mi neznámy. Prosím je, aby mi zaslali své vzpomínky na miláčka české obce čtenářské.

V Hradci Králové, dne 1. ledna 1927.

Josef Šach.

DĚTSTVÍ A LETA STUDENTSKÁ

Dětství a mladá leta velkých lidí — Doba slibů do budoucnosti, doba vývoje tělesného i duševního, ukrytého širším kruhům. Koho ze ctitelů velkých lidí nezajímalo by nahlédnouti do těchto let, kdy z dětských tvárlivých povah teprve se formují charaktery? V hrubých obrysech jeví se nám již zde podobizna těch, které ctíme v rozkvětu duševních sil. I Baar je jeden z našich velkých lidí a právě on podává nový přesvědčivý důkaz o tom, že z vrstev sociálně slabších vyrostlo nám nejvíce mužů i žen úžasné energie, povah ucelených a vysoké mravní úrovně. Už jako hoch nežil v nadbytku, musil se už tenkrát z různých důvodů uskrovnovati, pracoval a studoval tehdy, kdy jiní vyhledávali zábavu. Rys pracovitosti, lásky k rodnému kraji a duševní jemnosti vyznačuje Baara již v mladých letech.

O svém příchodu do tohoto slzavého údolí vypravuje v jednom dopise rozmarně:

— »moje nebožka máma často mi vyprávěla, že už když jsem přicházel na svět, měl jsem pilno a »flandu v kole«.*) Spatřil jsem světlo světa totiž právě v masopustní neděli. Lidi šli na »velkou«, máma postavila kastrol na plotnu, aby smažila šišky, ale kde pak! Musila kastrol odtáhnout a než šli lidé z »velké«, už jsem byl na světě . . .« — (Z dopisu zasláního manželům Srbovým dne 14./9. 1920.)

*) oblíbené rčení Baarovo.

»S Baarem jsme kamarádili od svého dětství. Chodili jsme spolu do školy, hrávali si spolu u nich na dvoře i za jejich stodolou. Jako chlapec ministroval Baar v kostele. Při svatbách chodil jako nejčipernější ministrant mezi mší sv. s cínovým táckem k svatebčanům, kteří seděli v prvních lavicích kostela, a vybíral od nich peníze pro kostelníka a ministranty. Aby ho svatebčané nemohli ošidit falešnou mincí nebo knoflíkem, měl dva talířky, nahoře prázdný, do kterého si dával házet peníze, dobře si je prohlížeje, a pod ním druhý, kde měl vybrané mince. Nedal se lehko odbýti malým obnosem, nýbrž stál tak dlouho, až vynutil z dárce uspokojivý obnos, což nejednou vzbuzovalo v kostele veselost.

Učil se také se mnou, se šesti žáky a desíti žákyněmi u mého otce Aloise Jindřicha kostelnímu zpěvu, ale učení jeho netrvalo dlouho, protože hudební sluch byl u něho málo vyvinutý. O křížových dnech jsme chodili na průvody do Starého Postřekova a Dražinova, kde kněz, učitel, kostelník, ministranti a zpěváci byli za svou cestu a výkony pochoštěni u starosty chlebem s máslem a pivem. Zpáteční cestu jsme konávaly my děti bez dozoru starších, kteří se zdrželi déle. Takový návrat dával příležitost, aby se vybila revnivost, která stále panovala mezi ministranty a zpěváky a doslova se též mnohdy vybila. Bohužel jsem obyčejně já odnesl na svých zádech to nešťastné »vybití«, protože ministranti byli čtyři a proti nim samotinký já zrádně opuštěný. Chlapci totiž přestali chodit do zpěvu a mé spolubojovnice-dívky, ač ve sporu zvítězily, dokud se vedl slovy, jakmile došlo k vyřízení zá-

pletky bojem, s křikem se rozutekly, ponechávající mě svému osudu.«
(Alois Jindřich.)

»Vzpomínky moje na Baara jsou skrovné. Chodil jsem s ním jeden rok do třetí třídy obecné školy v Klenčí. Tridním učitelem byl můj švagr Ferdinand Wenig, nyní řídící učitel v. v. ve Stankově, který nás oba ještě s jinými třemi připravoval k přijímací zkoušce na gymnasium. Hlavně dbal na počty, z češtiny pak na rozbor větný, slovní a pravopis. V tomto byl Baar obzvláště slabý — ne a ne si pamatovati, zejména u přičestí minulého času, kdy se píše *y* a *ky*, proto byla také jeho písemná práce u přijímací zkoušky chybná a on musil jediný z nás po písemce dělati ještě zkoušku ústní.

Rád sbíral jako hoch brouky a motýle, a nás ostatní nastávající studenty k témuž vybízel, když však jsme na něm žadonili jeden exemplář, který měl třeba několikrát, nedal, vymlouval se vždy na různý lesk, odstín barvy, velikost atd. Jako hoši jsme v zimě pilně sáňkovali nebo jezdili na tyči sedíce jako na koni — a v Klenčí to šlo, protože je na prudkém svahu. Baar však se neúčastnil této zábavy, bál se. Ani se s námi nekouloval, jen přihlížel k občasně šarvátce a dostal-li náhodou jednu »ztrfnou«, hned utekl domů.«
(Václav Jankovský.)

Pro zajímavost uvádíme Baarovo vysvědčení z 2. třídy (II. oddělení) obecné školy v Klenčí:

JINDŘICH BAAR.

Nar. 18 18./2. 68.

Narozen v Klenčí v Čechách, náboženství katolického.

Otec: Jiří, měšťan v Klenčí č. 94.

Návštěva:	1
Chování:	1
Pilnost:	2
Náboženství:	2
Mluvnice:	2
Sloh:	2
Počty:	1
Zeměpis a dějepis:	1
Přírodověda:	1
Znalost tvarů měřičských:	2
Psaní:	2
Zpěv:	1
Tělocvik:	1
Vnější úprava písemných prací:	2

»Jako student bydlil jsem s Baarem po čtyři léta v Domažlicích. Šel o rok dříve na studie a vím, že v primě i v sekundě byl sice prostředním žákem, ale za to nejpilnějším. Chodíval poslední z nás osmi studentů spat, velmi často i pozdě po půlnoci, a první časné ráno vstával. Proto v tercii předháněl již premianty a ve vyšších třídách býval prvním žákem. A byli tam přece výborní studenti. Bydleli jsme u paní Kateřiny Regálové, t. zv. matky studentů. Zůstávala první a druhý rok mých studií v Hradské ulici u Löflerů, kde v přízemí bydlel Jan Fr. Hruška, známý chodský spisovatel, v třetím roce jsme se přestěhovali s paní Regálovou k Šajnerům, ob dům nad gymnasiem, a čtvrtým rokem do kostelní ulice v nynějším domě pana Vilhelma, holiče. Tam cho-

Baarův rodný domek.

dívala pravidelně navštěvovat svého syna Anna Baarová, rázovitá Chodka. Byla energická a přísná, postavy vysoké, trochu ku předu shrbené, tváře ušlechtilé. Nosívala poloviční chodský kroj a na hlavě černý šátek »na babku«. Prikazovala paní Regálové vždy, aby byla na nás přísná, a s námi se loučívala napomenutím: »Chlapci, jenom se íčko hodně tůze učte!« Také jeho otec občas k nám přicházel. Byl menší zavalité postavy, černovlasý, kulaté, hezké a vždy usměvavé tváře. Byl to učiněný dobrák. Musil jsem mu často zazpívati nějakou veselou písničku, a za to mne odměnil šnupěčkem tabáku.

Hned na začátku školního roku v primě zažili jsme malé, ale nepříjemné dobrodružství. V roce 1881 dohotovovala se totiž gymnasijní budova, proto měli jsme asi přes týden prázdnno. Toho jsme využili všichni spolubydlíci a šli se do zelenovského rybníka vykoupat. Nežli jsme se svlékli ze šatů, skočili jsme na vor, na rychlo sestavený z několika prken, který se na hladině rybníka silně kolébal, ale špatně se nám to vyplatilo. Vor byl malý na tolik studentů, brzy se začal kymáceti, takže jeden po druhém jsme sklouzli do vody a notně se v ní vykoupali. Usušivše si šaty na břehu, vraceli jsme se pozdě domů se smutnou, svádějící nehodu jeden na druhého slovy: »Tys to dítěl,« »Tys vor rozhoupal« a pod.

Baar velmi rád a mnoho četl jak z vypůjčených knih z gymnasia, tak od spolužáků. Také jsme si kupovali jednak z Ústřední knihovny Kobrovy, jednak z Ottovy Laciné knihovny národní různé svazky a půjčovali si je vespolek. Jeho četba byla vždy účelná a užitečná, protože četl s tužkou v ruce

a vše zajímavé si zapisoval, ať to byla hesla nebo krásná rčení a pěkná líčení přírody. V češtině jevil již na nižším gymnasiu veliké nadání, neboť psával celé stati svého úkolu někdy hned na čisto, a práce byly obsahově hutné i rozsáhlé, takže kolikrát jeho česká úloha zabírala dvanáct i více velmi hustě psaných stránek. Nejoblíbenějším učitelem mu byl vedle pana profesora Voborníka katecheta Janda, velmi vzdělaný a výborný paedagog. Ten Baarovi opatřil též asi dva — tři obědy v týdnu, za to mu Baar ministroval v kostele po celý čas svých studií, a přišel-li do Domažlic, ať jako »majstr« nebo kněz, patřila první návštěva milému profesoru Jandovi.«

(Alois Jindřich.)

»Vyučoval jsem v jediném školním roce 1881/2 Jindřicha Š. Baara na domažlickém gymnasiu ve druhé třídě češtině a latině. Ve svém katalogu z onoho roku mám zvláště poznamenáno při latině u jména Baarova: »Dobře překládá,« což se týkalo asi pěkného překladu z latiny do češtiny, nejspíše souvislých článků, historických anekdot a pod., jaké se již sekundárním předkládají. Snad mi byla nápadná překvapující samostatnost slovního výrazu, jako se na př. pamatuji na Karla Legra v sextě pražského akademického gymnasia, jehož pěkný překlad z Aeneidy mě přiměl k udivené otázce, zdali to je překlad jeho, což mi potvrdil.

Jiných upomínek bohužel nemám. Jen tolik mohu říci, že mi utkvěla v paměti Baarova podoba, jako hořka zdravého, červených tváří, pěkného vzrůstu, vzezření a chování vždy vážného. Nezapřel venkovského původu. Tehdy dostal z latiny i češtiny

na vysvědčení známku »divalitebnou«. Později, když se začalo jeho jméno častěji vyskytovat v literatuře, vzpomněl jsem si, že je to můj bývalý žák, ale k osobnímu sblížení nedošlo.« (Josef Třesohlavý.)

»Jen po knihách se sháněl. Stryček Jiří stěžoval si u nás jednou: »Nikam nejde. Koupil jsem mu tedy brusle. Pozoruji, že sedí u knih, ač je venku krásná klouzačka. Udeřím na něho: »Proč se nejdeš klouzat?« Červená se. — »Snad jsi je prodal?« — »Ano, prodal a za stržené peníze koupil jsem si knihu.« »Já dci, aby se povyrazil a on si koupí knihu!« (Máša Sperlingová-Baarová.)

»Jako student byl velice pilný. Učil se a učil, ale málokdy ze začátku ve škole uměl, protože se neuměl učit. Často jsme mu říkali »biff«. Studoval jsem s ním na domažlickém gymnasiu pouze do kvarty a pomáhal mu při řeckých i latinských komposicích, ježto jsme seděli blízko sebe. On však to špatně opsal, patrně z rozedívání, že to nebude jeho vlastní práce. Ani o prázdninách nezahálel. Pracoval ve žních na polích, protože otec jeho měl jen malé hospodářství, ve volných chvílích učil se již ku předu latině a řečtině, takže měl z mnoha cvičení překlady hotové, zatím co druzí studující dělali zkoušky k divadelním představením. Touto neobyčejnou pílí, kterou vyvinul zvláště ve vyšším gymnasiu, a tím, že již »se naučil učit se«, dosáhl toho, že byl pak nikoli mezi posledními, kteří s bídou prošli, nýbrž mezi premianty. Děvčátek, která mnohému z kolegů pletla hlavu, si nijak nevšímal. Podhybuji, že by byl s nimi dovedl navázati styky. Byl nesmělý, ostýchavý a pak hrál si dosti dlouho

na pana pátera. Již v Klenčí na obecné škole ministroval a v tom pokračoval i na gymnasiu. Z náboženství měl od katechety Jandy vždy jedničku. Všecko bral vážně, neznal klamu a lsti.«

⟨Václav Jankovský.⟩

»V nižším gymnasiu trávil Baar prázdniny většinou v Písku u svého strýce katechety a později v Putimi, kde se tento stal farářem. Tam sebral též materiál z folkloru ke svému krásnému románu »Jan Cimbura«. Jeho strýc byl pilný včelař a psal básničky pro školní děti obsahu nábožensko-mravního. Měl jistě veliký vliv na žízňivou duši mladistvého nadšence. Již tenkrát si Baar zakládal knihovnu, kterou si dary od svého strýce rozšiřoval. Teprve ve vyšším gymnasiu po smrti strýcově trávil prázdniny s námi studenty v Klenčí.

A studentský život v Klenčí býval krásný a veselý. Mezi nás (asi osm studentů) chodívali i kněží, učitelé, finančníci, četníci a ovšem ani slečinky nescházely. Hlavní zábavou nám byla hudba. My studenti utvořili jsme si s učiteli sesílený smyčcový sextet a cvičili skoro každodenně. V této činnosti se Baar nemohl ovšem uplatnit. Za to se věnoval pořádání divadel, výletů a zábavných večírků. Pro divadlo vybíral nám kusy, rozepisoval a rozdělával role, vkládal případně časově zabarvené kuplety, které můj bratr Jindřich zhudebnil. Často hráli jsme divadlo hudebními vložkami tak zpestřené, že by se ani autor kusu k němu nebyl znal. Vzpomínám zvláště veseloher: »Divotvorný klobouk«, »Bratr honák« a »Svobodný pan strýc z Nemotoh«. Výborným pomocníkem a režisérem

byl nám zemřelý redaktor a spisovatel Frant. Sokol-Tůma, který mezi námi v Klenčí dlel asi troje prázdniny (snad v roce 1885–1888). Za to jsme ho podporovali morálně i materiálně tím, že jsme mu půjčovali bezplatně studentské jeviště, agitovali pro účast na jeho představeních a také bezplatně mu obstarali hudbu k solovým výstupům. Byl to milý člověk a výborný recitátor Čechových básní »Ve stínu lípy«. Parádním jeho číslem býval »Šílenec«, kterého předváděl ve slováckém kroji, přičemž nás mladé jinochy pojímala hrůza z jeho mistrné hry. Týž měl vysvědčení od universitního profesora a esthetika Durdíka, jenž ho prohlásil i písemně za nejlepšího recitátora v Čechách, a to jistě právem. Mnohému krásnému jsme se od něho přiučili. Do tohoto rámce veselé společnosti znamenitě se hodil můj otec, Alois Jindřich, řídicí učitel, jako dobrý hudebník a veselý společník, kterého Baar tak krásně zvěčnil ve své znamenité trilogii. Ač stařec přes 60 let, rád a často dlíval mezi námi v zábavě. Bývaly to krásné časy, kdy kypělo v nás mládí plné energie, nadšení a chuti do práce. A hlavní slovo vedl Baar. On řídil správu jeviště studentského a hleděl doplňovati a rozšiřovati jeho rekvisity. Zvláště však vedl objemnou pamětní knihu studentskou, do které všechny události ze studentského života zapisoval a to mnohé ve verších formou žertovnou, někdy zase s břitkou satirou. Byl také velmi opatrný a dbalý, aby se celý čistý zisk ze zábav věnoval svému účelu, obyčejně Ústřední Matici Školské nebo místním chudým. Baar byl povahy živé, veselé, vznětlivé a energické. Od slov

ke skutkům nebyvalo u něj daleko. Když jsme si vyprávěli o hrobce Lamingenově, která je pod kleneckým kostelem a hádali se, zda-li rakev Lamingenova je stříbrná či cínová, (tento spor dlouho jitril naši zvědavost a snad do dnes není mezi mládeží klenckou rozřešen), chtěl on záhadu rázně rozuzlití návrhem, abychom požádali pana faráře Šandu o svolení, bychom směli mramorovou desku s hrobky odkrýti, do hrobky sestoupiti a rakve si prohlédnouti. Za svolení slíbíme p. faráři, že hrobku vymeteme a vyneseme kameny, které jsme tam jako kluci naházeli. Návrh byl sympaticky přijat a Baar zvolen za deputaci i za mluvčího. Jiného jsme k tomu nemohli dostati, protože se každý bál přísného pana faráře. Baar však od svého návrhu neupustil. Druhého dne po mši sv. šel skutečně na faru, aby tam přednesl naši žádost. Jak tam podhodil, toho jsme se nedověděli. Marně jsme čekali nad farou v hloučku na jeho návrat, bezpochyby, že šel přes humna, aby se nemusil dělití s námi o lekci, kterou mu asi pan farář udělil za naši zbrkllost.

Podobný nápad se zrodil v jeho hlavě po společném výletě na Výhledy. Tam jsme my studenti vůbec rádi pořádali výlety, protože nás tu vítala jednak přívětivá hospůdka »U Vokůrků«, jednak přes silnici v lese bylo prázdné kulaté prostranství, kolem lesními stromy obrostlé a pískem vysypané, kde se příjemně sedělo, hrálo, tančilo a přednášelo. Po takové vycházce jsme si jednou posteskli: »Škoda, že čtvrt hodiny dále už jsou jen německé osady!« Zvláště pak blízká německá osada Capartice nám

byla trnem v oku. Baar vždy hotový s nápadem ani tentokráte nezůstal bezradný. Začal vlasteneckou řečí (a on měl řečnický temperament), kterou končil výzvou: »A proto, milí studenti, jest naší svatou povinností, abychom my, potomkové slavných Chodů, obyvatele Capartice vrátili k jejich rodnému jazyku.« Ihned také rozvinul svůj plán výkladem, že si Capartice z počátku nakloníme zpěvem, hudbou a divadlem a získajíce jejich důvěry, budeme je učiti česky. Plán zůstal ovšem jenom plánem, aniž jsme se pokusili jej provéstí.

Nemýlím-li se, bylo to v septimě, kdy Baar vážně churavěl krční chorobou, neboť se pamatuji, že při své návštěvě často jsem ho zastihl, jak seděl před přístrojem inhalačním a inhaloval. V té době se musil velmi šetřiti a rodiče mu dali vystavěti za stodolou »na trávníce« (trávník mají v Klenčí hospodáři za svou stodolou, je to malá loučka, kterou často sečou a čerstvou, zcela krátkou travou přikrmují dobytek jako pamlskem, aby dobře dožil a táhl) dřevěný altán s rozhledem na postřekovské rybníky a dražinovskou horu. Zde Baar dopoledne studoval, odpoledne pak jsme se my studenti scházeli u něho, besedovali a kuli plány do budoucna. Občas dovolil nám sraziti si s obrovské plané hrušky za stodolou nějaké ovoce nebo sám přinesl několik slív (řimbudů) se stromu, který ještě s jedinou jabloní rostl na jejich dvoře. K tomuto místu se vztahuje také jedna epizoda, která pro mne mohla dopadnouti smutněji, nebyti chytré hlavy Baarovy. Když jsme totiž byli jednou sami dva (a to bývalo často, protože jsem byl skoro jeho denním společníkem v al-

tánu), řekl mi s tajemnou důvěrností: »Lojzo, já ti něco ukážu, ale nesmíš to nikomu prozraditi.« Když jsem slíbil mlčelivost, odvedl mě ke stodole, kde na zemi odkryl čtverhranné prkénko o straně půl metru. Tím se objevil otvor do hloubky asi pěti metrů, prkny pažený, na jehož dně se leskla voda. Po odkrytí příklopu podívám se zvědavě do jámy a jak jsem zavadil hlavou o Baarovu ruku, kterou on prudce pohnul, otáčeje se ke mně, aby mi něco řekl, spadl mi klobouk do hloubky. Vykřikl jsem leknutím, ale Baar zachoval klidnou rozvahu, jen mě rozumně napomenul: »Co řveš, buď rád, žeš tam nespádl celej! Teď přemejšlej, jak dostaneš klobouk nahoru!«

Padla tehdy bída na kozáka. Považte! Šlo tehdy přesně buď o ztrátu nebo zpět dobytí nového tvrdáku, který jsem dostal jako zástavu napřed, že udělám dobře maturitu, za druhé byla to má nejparádnější část oděvu, kterou mi ostatní studenti zaviděli, a za třetí těšil jsem se, že mám již nejdůležitější část garderoby k své hlavní roli ve veselohře »Svobodný pán z Nemotoh« obstaranou.

Stál jsem před otvorem bezradný, a snad bych tam byl opravdu i sám spadl, kdyby mně nebyl vybídl Baar kategorickým slovem: »Pojď...!« Šel jsem bez odporu a mlčky za ním na dvůr pro bidlo, a tím jsme klobouk šťastně dostali nahoru. Ale vypadal uboze. Potom jsme se pokusili odstraniti špinu a vrátiti mu původní tvar. Zmizel hrdý název »Paris« na podšívce. Od té příhody tvářil jsem se nedoslýchavým, kdykoli Baar s významným úsměvem říkal: »Helete, Lojza má klobouk až z Parizu.«

Jiná epizoda, tentokráte však se smutným koncem

pro Baara, byla příhoda s roháčem. Baar rád sbíral brouky a někdo mu říci: »Tam a tam jsou roháci, tesařící velcí či jiní vzácní brouci,« už dychtivě vybízel: »Pojď mě tam dovést!« a pod. Na věž by ho byl dostal k vůli takovému brouku. Této nárůživosti využil kdysi jeho vykutálený bratranec.^{*)} Seděli jsme v altánku a četli si, když se šibalským úsměvem k nám přiběhl a křičel: »Studenti, pote honem, na Makáskovic kolně leze roháč!« Výzva tato nás elektrisovala. Nechali jsme všeho, běželi stodolou do dvora pro bidlo a už s ním pádili k sousedům, kde bydlela vdova Makásková, které však přezdívali »pěkná teta«. Co na ní bylo pěkného, nevím, jen tolik je mně známo, že měla na děti britký jazyk, jehož obratnou a bohatou činnost doprovázela pádnou pěstí. Na jejím »zboží« byl dle údajů roháč. Postavili jsme tedy bidlo ke kolně a marně hledali brouka, protože tam prostě nebyl. Milý bratranec popadl bidlo a třískal jím do střechy tak silně, že se nám pojednou objevila ve vrátkách »pěkná teta« s prutem v ruce, jako trestající archanděl s plamenným mečem. Zjev ten působil na nás tak mocným dojmem, že jsem já a původce rámusu vzali nohy na ramena, nechtíce přijíti do bližších styků s prutem tetiným. Hůře však bylo Baarovi, aby nezanechal vítězi bidla za kořist, hodil si je na rameno a vrávoral s křikem domů. Pravím: vrávoral, protože nemohl s těžkým břemenem pelášiti jako my, ač měl k tomu více a vážnější příčiny, neboť prut řádil již nekřesťansky na jeho zádech. Po tomto zrádném činu bratrancově měl jsem případnou odpověď

*) Frant. Heidler.

na Baarovo: »Helete, Lojsa má klobouk až z Parízu.«
— »A Baar zase dostal od »pěkné tety« roháče.«

Již jako student obíral se Baar folklorem na Chodsku, v němž mu byl jistě dobrým učitelem jeho přítel a pozdější profesor Jan František Hruška, jehož články o Chodsku v »Českém lidu« uveřejňované ho pobádaly k častým návštěvám chodských vesnic, zvláště Újezda, Starého a Nového Postřekova, kde sbíral náruživě texty k chodským písním. Přibral si k tomu mého bratra Jindřicha, tehdy asi čtrnáctiletého hochy, který si nápěvy a různé varianty zapisoval. Při tom ovšem si Baar znamenal i charakteristická rčení chodská, říkadla a zvyky. Vyhledával za tím účelem s oblibou staré pamětníky, s kterými navazoval styky, aby z jejich vzpomínek čerpal a si zaznamenal vše zajímavé. Později použil zápisků ke svým krásným literárním plodům. V Klenčí mu byl takovým živým pramenem více než osmdesátiletý stařec Martin Fischer, kostelník, jenž uměl živě a nadšeně vyprávěti o moru v Klenčí a o Francouzích, kteří táhli městečkem. Nevyčerpatelnou studnicí pro poznání místních událostí mu byl dosud žijící osmdesátiletý mlynář Josef Tauer, velice vzdělaný a sčelý. Také ve vyprávění svého děda Schepla (Král ve známé trilogii) a své matky (Hanýžka tamtéž) našel jistě mnohé poklady folkloristické.

Baar si všímal mezi svými Chody každé maličkosti, na vše, co mu nebylo jasno, důkladně se vyptal. Každé věci šel na kloub. Proto překvapuje ve svých spisech dokonalou znalostí i zdánlivých maličerností a vědomostmi z nejrůznějších oborů.

Baar byl velmi energickým, což by se nám bylo málem stalo osudným. Jednoho dne vypukl požár v Kramolíně, německé osadě, vzdálené od Klenčí asi 6 km. Tot se ví, že tam hned běželo několik studentů, mezi nimiž nescházel jsem ani já a Baar. K ohni jsme dospěli uříceni a utrmáceni. Asi pět obytných stavení i s hospodářským příslušenstvím stálo v ohni a mnozí lidé přihlíželi k tomu nečinně. Dali jsme se rovnou do práce, pomáhali pumpovat, nosit vodu ve vědrech a vynášeti ze stavení nábytek. Na dlouho naše síly ovšem nevystačily, což bylo vysvětlitelné, již rychlá chůze značně nás znervila a vyčerpala. Proto jsme si sedli na dvoře a tam pojídali chléb, který nám přinesla selka z vděčnosti, že jsme jí pomáhali vynášeti nábytek. Na to byl upozorněn četnický strážmistr, který k nám přikvapil s výzvou po německu, abychom šli dále pomáhat. Baar se tomu energicky opřel, řka, že jsme cizinci, že jsme již udělali, co nám bylo možné a po odpočinku že zase pomůžeme. Z toho povstala nebezpečná kontroverse mezi námi a strážmistrem, až si nás zapsal do svého zápisníku. Dlouho jsme se strachem očekávali obsílku na okresní hejtmanství, což se bohudíky nestalo. Ještě ve IV. ročníku učitelského ústavu v Praze jsem s obavou čekal při každé návštěvě p. řiditele Dr. Blandy, zdali nezačne s vyšetřováním proti mně, neboť, ač byl Blanda výtečný a svobodomyšlný řiditel, přece jsem věděl, co platí výrok rakouského četnického strážmistra.«

(Alois Jindřich.)

Veseleji vypadla jiná příhoda z ovzduší hasičského:

»Jako student byl horlivým hasičem, ke každému ohni běžel s námi a pomáhal. Jako velitel sboru musil jsem ho nejednou napomínati k opatrnosti, aby nepřišel k úrazu. Když bylo při jízdě k ohni neb od ohně místo na stříkačce a dovolil jsem mu na ni si sednouti, pokládal to za vyznamenání. Jedenkráte — když horlivost sboru ochabovala — udělal jsem planý poplach. Náš trubač nechtě prozraditi, oč vlastně jde, odpovídal dotazujícím se, že hoří v sirkárně, odtud dosti vzdálené. Milý student Baarův běžel rychle pro klíč od hasičského skladiště, o kterém dobře věděl, otevřel, povytlačil vůz, chopil hadice a tryskem uháněl dolů k sirkárně. Sbor zatím odbýval cvičení na náměstí, když však se jednalo o hašení předpokládaného ohně, nebylo možno nalézt hadice. Potom se vše ovšem vysvětlilo. Bylo z toho smíchu! Když seznal Baar, co provedl, nechal všecko státi a utekl domů.

Byl dobrým divadelním ochotníkem. Dovedl velice dobře rozdělití úlohy. Mně jako režisérovi mnoho pomáhal. Herečky měly před ním úctu, neboť měl na ženské spadeno. Jak se začaly při zkouškách v zákulisí baviti, hned je pokáral a dal do pamětní knihy, kterou sám vedl. V přestávkách za to sršel humorem, takže udržoval neustále znamenitou náladu. Dívky po něm bláznily, ale on zachovával vůči nim jistou odměřenost, ač je měl rád jako dobré přítelkyně. Tuto odměřenost měly mu za zlé.«

(Josef Hecht.)

»Baar si rád zakouřil už jako student, ať cigaretu nebo doutník. Bydlil hned naproti trafice. Jako větší student zašel někdy přes pole k muzice. »Máma«

mu to měla za zlé: »Když se chytáš takové společnosti, bude z tebe pěkný fláma —« hubovala.

Baar vydával jako oktáván »První vzlety«, hektografovaný studentský časopis spolu s Bartovským, Ježkem a j. Hektograf měl schovaný pod slavníkem. Sám maloval iniciálky jednotlivých článků. Tuto památku si uchoval.« (Josef Tauer mladší.)

»Poznal jsem Baara jako studenta roku 1887, kdy jsem byl hoch šestiletý. Býval u nás často návštěvou s více kamarády, neboť studoval s mým strýcem na gymnasiu. Já se s nimi nejednou hádal a častoval je přezdívkami dle jejich povah, za to mě přísný a vážný strýc trestal. Baara jsem měl ze studentů nejraději a říkal mu »strýčku štíte«, protože mě vždycky chránil před ostatními, nosil mi různé věci a hrával se mnou »domino«.« (Volfgang Sladký.)

»Znali jsme se jako bratranec a sestřenice od útlého dětství. V mých čtrnácti letech náš poměr nabyl vážnějšího zabarvení. Tehdy byl Jindřich již gymnasistou. Mně se líbil před ostatními studenty pro svou tichou, vážnou povahu a neobyčejnou jemnost, s jakou se ke mně choval. Nijak se nepřetvařoval. Také mi imponovala jeho velká znalost české literatury. Náš vztah příbuzenský proměnil se téměř nepozorovaně v ideální lásku. Psal mi, když od nás z Písku odejel, dopisy a lístky dýšící něhou. Dovedl býti vzácně pozorným.

Již v osmé třídě mi říkal, že by šel nejraději na profesuru. Miloval dějepis. Ale matka chtěla z něho míti za každou cenu velebného pána. Domnívala se, že jen tak bude nejšťastnější. »Nepůjdeš-li na kněze, krejcaru z domova nedostaneš!« pohrozila

mu nejednou, když zpozorovala, že nejeví valného nadšení pro její plány. Znal matku dobře, že nemluví do větru. Přes to se mi svěřil: »Mášo, já si najdu vyučování studentů v lepších domácnostech, uskrovním se, třeba budu jísti suchý chléb, ale na profesuru půjdu.«

Maturitu odbyl s úspěchem. Přijel k nám. Před odjezdem — bylo to na konci prázdnin — když jsme osaměli v zahradě, najednou žádal ode mne závazný slib, že na něho počkám, dokud si nenajde po studiích existenci.

Překvapila mne jeho žádost. Nedávno před tím jsem kdesi slyšela, že nějaké manželství uzavřené v důsledku známosti ze studentských let je rozerované. Vzpomněla jsem si na to a řekla jsem mu za chvíli: »Závazný slib chceš? Ne, toho neudělám. Přijdeš do světa, poznáš jiná děvčata, snad se i zamiluješ doopravdy, budeš však právě proto pociťovati můj slib jako břemeno. Nač závazný slib? Říkám ti upřímně: Já na tebe budu čekati, jak dlouho budeš chtíti. To ti může stačiti.«

Stalo se však, čeho jsem se nenadála: Jindřich se rozčilil, vyčetl mi, že z mých slov je zřejmo, že ho nemám opravdově ráda, ježto se určité, zavazující odpovědi vyhýbám, a ve hněvu odejel. Dala jsem mu ve svých 16 letech příliš střízlivou odpověď. Netrvalo dlouho a zvěděli jsme, že uposlechl matky a vstoupil do semináře.

Styky naše byly na dlouho přervány.«

(Máša Sperlingová-Baarová.)

Rána tato šla hodně hluboko, jak uvidíme z dalších kapitol.

V SEMINÁŘI.

Za abiturientem Baarem zavřely se brány pochmurného semináře v Klementinu. Nedivme se, že jemu, dítěti hor, bylo zejména v první době úzko v dlouhých, chladných chodbách i v tmavých společných učebnách. Uzavírá přátelství s nevelkým kruhem nových přátel. Ač není škarohlíd, miluje spíše samotu. Studuje bohosloví, pilně čte, utíká se často do seminářské knihovny. Píše básně, formou i obsahem již dokonalejší než na gymnasiu, přednáší o literárních otázkách v bohosloveckém spolku »Růže Sušilova«, píše články o folkloru Chodska.

»Baara jsem poznal teprve v I. ročníku bohosloví. Byl v prvních dnech zasmušilý, neústupný, pro malichernost podrážděný. Ale později se změnil.«

(Jos. Suchý.)

Podrážděnost a zasmušilost Baarovu nutno přičísti na vrub okolnostem, za jakých vstupoval do semináře. Ty vysvětlují vše. —

»Studoval jsem v semináři od roku 1888—1892. Baar přišel k nám v čamaře, s bohatými kudrnami, pln vzletu, když přešel jakýsi smutek prvních dní. Byl spíše sanguinik. Později pohaslo jeho nadšení a družnost: Inhaloval, ochuravěl vážně, chrlení krve dostal. Hlas mu od té doby zůstal dlouho jako zasmušilý. Ve knize »Holoubek« je snad vyličen kus jeho života v semináři.«

(Václav Pejšek.)

Baar se záhy seznámil důvěrně s bohoslovcem

Petrem Červeným, který odešel po 1. roce do Ameriky. Přilnul k němu asi hlavně proto, že Červený byl jeho krajan, jsa rodem z Domažlic. Druhým důvěrným přítelem byl Karel Bartovský. Hlas měl příjemný, zrovna zvonil. Když měl kázání na zkoušku v refektáři, napomínal ho vicerektor, aby se mírnil, hlasu nepřepínal. Zdraví Baarovo nebylo tak pevné, jak se na první pohled zdálo. Hned ve II. ročníku dostal drlení krve, od té doby ztratil hlas jeho na zvučnosti, stal se zastřeným. Jenom zvolna nabýval své dřívější síly a jasnosti. (Jos. Suchý.)

»Když ochuravěl v semináři nosovou a hltanovou nemocí, chodil na kliniku, kde mu vytrhávali polypy, stále v hltanu rostoucí. Za průvodce na kliniku vybral si ku podivu mne. Dle všeho mi důvěřoval, že dovedu mlčeti o tom, co a jak bylo na klinice. Také se ve mně nezklamal, ač jsem ho doprovázel plně tři měsíce.« (Ant. Benda.)

»V našem ročníku měli jsme několik kolegů, t. zv. »zpěváků pro postrach«, kteří nemajíce hudebního sluchu, byli nám zpěvákům pro obveselení. Pro tyto založen ve II. ročníku pěvecký spolek »Lumír« — rozumí se ovšem parodie zpěváckého spolku — a žertovně veršované stanovy pro spolek vypracovali »naši« básníci Leubner a Baar. Dnes těžko rozhodnouti, která stať je z péra Leubnerova a která z Baarova. Nemají ovšem literární ceny, je to okamžitý nápad, jen po stránce historické jsou snad zajímavé. Titul stanov zněl:

Stanovy »Lumíru«, pěveckého spolku,
který »fraj« je od censur i kolků,

které druhům pro legraci
společnou a svornou práci
členů zrobil pár —
Leubner to a Baar.

My zpěváci zpívali jsme občas tyto rozmarné verše ve společné studovně. Nějakých taškařic, jichž původcem by byl sám Baar, opravdu si nevzpomínám. Byl v semináři spíše samotář, obíral se svými knihami a jestli nestudoval, tož věčně četl shrben nad pultem a — kašlal. Nikdy bych byl nečekal, že se dožije onoho věku, kterého mu Bůh ve své dobrotě skutečně dopřál. Zábav našich se mnoho neúčastnil, žil skoro výhradně svým knihám. Daleko blíže než já stál Baarovi kolega Karel Bartovský, nyní farář v Citově u Mělníka. Byli krajané, oba Chodové a studovali spolu nejen bohosloví, nýbrž i celé gymnasium. Po celá čtyři léta bohosloví seděli vedle sebe. Než jsme si zvykli na jejich nářečí, často jsme se jim smávali, když na sebe volali: »Hendró!« nebo zase »Kadlé!«

Byla to duše dobrá, čistá, miloval přímou, otevřenou řeč, nikdy se netlačil do popředí a přece jsme si ho všichni vážili. Přiznávám se, že jsme s přítelem Chodolou, katechetou příbramským, nyní už zesnulým, ztropili leckterou taškařici, které se Baar srdečně zasmál, ale hned zase zaryl hlavu do svých knih a časopisů.« (Alois Janoušek.)

»Každý z nás měl v semináři nějakou přezdívku. Baarovi jsme říkali »Psohlavec«, jednak pro jeho původ, jednak pro jeho otevřenost a neústupnost. O čem byl přesvědčen, že je pravda, za to se bil, děj se co děj. Vzpomínám si, jak se vždy rozohnil.

Měl na př. přednášku o českých spisovatelích staré doby a všecek vzplanul, mluvě o poměrech, kdy dostávali místo honoráře obnošené šaty, něco potravin a pod. Poukazoval zároveň, oč lépe jsou na tom Vrchlický, Čech a j.« (Frant. Leubner.)

»Za pobytu Baarova v semináři stýkal jsem se s ním jenom v roce 1888—1889, kdy já maturoval, a on byl v prvním ročníku bohosloví. Navštěvoval jsem ho sice, ale ne často, a návštěvy netrvaly dlouho. Nejraději jsem k němu chodil po svátcích vánočních a velikonočních, když se vrátil z domova, protože já musil zůstatí přes svátky v Praze. Tu mi vyprávěl o svém i mém domově, přinesl mi mimo pozdrav od mých rodičů i něco dobrého k jídlu a také ze svého mi nabízel, byl velice štědrý, rád rozdával, a často jsme si vyměňovali ovoce nebo buchty z domova.

Když se dověděl, že mne otec v Praze navštíví, přinutil mne, abych tatínka přivedl k němu na návštěvu. To bylo radosti! A zvláště se srdečně smál, když otec prohlížeje si široké přízemní chodby semináře, zahrnul si šosy svého černého kabátu, pohybem pravé ruky naznačil uchopení koule, prsty levé ruky naslínil a pravou jakoby hodil koulí, jak to činíval při kuželkách doma a řekl: »To by se koulelo, pane majstr!« Ještě jako pensista v Klenčí si Baar vzpomněl na tuto poznámku a smíchy se až prohýbal. Miloval žert, který rád rozdával a též přijímal, a tato vlastnost ho s mým otcem pojila v upřímné přátelství.

Věnoval už jako student pozornost chodskému svérázu a tuto činnost vyvíjel jako seminarista tím

intensivněji.*) Měl asi již tenkrátě plán napsati později chodské povídky folkloristicky vyšperkované. Jedině v důsledku mravenčí, neúnavné píle mohl se vyplniti jeho krásný plán, často nám přátelům naznačený. Vypsal celému národu v ušlechtilé formě život chodského lidu v práci, radovánkách a utrpeních za různých ročních dob. Nikdo zajisté před ním nevystihl a nepopsal tak krásně život chodský, jak to učinil Baar ve své chodské trilogii.«

(Alois Jindřich.)

»Ve IV. ročníku stal se předsedou literárního spolku bohosloveckého »Růže Sušilova« a správcem české knihovny, založené a udržované z příspěvků seminaristů. Již před tím a ve IV. roce zvláště zabral se do knih, ukryl se do knihovny, kde četl a dle všeho i psal, jak se proneslo. Užíval tehdy pseudonymu »Podlesák«. Uveřejnil v té době některé básně v bohosloveckém časopisu Museum.«

(Jos. Suchý.)

Vstup do nového povolání nebyl nikterak lehký. Nasvědčuje tomu úryvek z Baarova deníku: »Den 19. července — den mé primice — že jsem přežil, bylo zázrakem — tolik a tak sporných dojmů snad více nezažiji Plakal jsem jako dítě — Plakal strýc — matka — všicci, když jsem děkoval všem za vše, co mně během studií prokázali. Strýc mluvil krásně a požehnal mi místo otce. Bůh mu odplat!« (21. července 1892.)

*) Uveřejnil tehdy i později příspěvky z tohoto oboru v časopise »Český Lid«, řízeném univ. profesorem dr. Čeňkem Zibrtem.

LETA KAPLANSKÁ.

Rozechvřen vchází Baar do nového povolání. Jak je zřejmo z jeho deníku, chce upřímně svým spolumbližním prospívati. A hned první působiště přináší mu mnoho útrap. Je to ryze německá osada Přimda, prostředí jemu úplně cizí, zuří tu nemoci, farář sestárlý, břímě práce v duchovní správě leží skoro výhradně na mladém kaplanu. Ostatně ohlas této doby najdeme v románě »Cestou křížovou«. Poněkud lépe daří se mu na pozdějších působištích: ve Spáleném Poříčí, Ořechu a Úněticích.

Baar nastoupil na prvním kaplanském místě dne 15. září 1892 a dne 19. září zemřel mu otec, již dříve raněný mrtvicí.

Hned v prvních dnech zakusil plně obtíži svého povolání. V Přimdě tehdy zuřil v některých domech skvrnitý tyfus. Farář se nebezpečné nemoci bál, proto veškeré zaopatření těžce nemocných vykonával kaplan. Zprvu se dotýkal při udělování posledního pomazání nemocných na očích, uších, ústech atd. prstem, ale na příkaz farářův používal později dřívka, převlékal šaty a dbal i jinak lékařských pokynů, takže vyvázl z nebezpečí bez pohromy.

(Otilie Kinštova.)

Dle záznamu v Baarově deníku vypukl v říjnu 1893 v Újezdě u Přimdy velký požár, který zničil

27 domků. Baar rozesílal do všech českých i německých listů prosby o milodary pro pohořelé.

(Hana Štěpánková.)

Kus historie faráře Holoubka čerpán z doby Baarova působení v Přimdě, na př. humoristická epizoda, kde dohazovačka nabízí zakublanému kaplanovi, neznajíc ho, nevěstu. Také některé zkušenosti z té doby uložil v románě »Cestou křížovou«.

(Jos. Haň.)

R. 1922 šel jsem s Baarem a svým synem Emilem, gymnasistou, na výlet na Přimdu. Z Klenčí jeli jsme vlakem do Třemešné, odtud se pustili k cíli vozovou cestou. Asi půl hodiny od městečka Přimdy je směrem východním velký panský dvůr, patřící farností do Přimdy. Když jsme šli kolem, zastavil se Baar a povídá: »První moje kaplanské místo bylo v Přimdě. Odstěhoval mě sem váš tchán Johanes (hostinský z Klenčí, nynější hostinec »u Hausnerů«). Odnesli jsme nábytek do kaplanky, rozestavili a pak šli na chvíli do hostince. Nazítří přiběhli pro mně z tohoto dvora, abych šel zaopatřovat těžce nemocnou ženu. Cestou jsem umíral strachy, jak to dopadne. Německy jsem neuměl skoro nic. Nemocná ležela v tmavé deputátní komoře vedle kravína. Upřela na mně oči tklivě, jakoby o něco prositi chtěla. Najednou vyhrkla: »Prosím jich, velebný pane, umějí aspoň trochu česky, abych se mohla česky vyzpovídat?« Radostně jsem přisvědčil a řekl jí, že jsem Čech a že také špatně mluvím německy a co jsem zakusil strachu, jak se s ní domluvím. Po tomto rozhovoru spadl nám oběma kámen se srdce«.

(Jan Bozděch.)

»Spálené Poříčí čili, jak říkal Baar, »Pálené Poříčí«, bylo druhým zastavením na jeho »křížové cestě«. S mým otcem se spřátelil záhy, byli téměř stejně staří i povahami sobě podobní. Oba ze západních Čech, vznětliví, houževnatí, Baar snad o něco tvrdohlavější než můj otec. I to je sblížovalo, že byli oba ze selského rodu. Říkal mému otci dosti často, že dlouho živ nebude.«

(PhC. Václav Jílek.)

Ve Spál. Poříčí byl velmi spokojen. Měl hodného šéfa, děkana Václava Koukla. Koukl byl tělem duší hospodář. Kaplana zaučoval také poněkud v hospodářství, zejména jsa milovníkem koní, zasvěcoval ho důkladně do chovu jejich. Odtud si vysvětlíme podivuhodnou znalost koní, která vyniká zejména v »Janu Cimbuřovi« a »Holoubkovi«. Jednou — po delším zaškolení — vzal Baara dokonce do Plzně na výroční trh říka: »Zavedu vás mezi koňare a cikány, abyste se naučil poznávati vady i přednosti koní. To je dobrá škola.«

(Otilie Kinštova.)

Ve Spál. Poříčí Baar ochuravěl. Plíce mu dobře nesloužily. Lékaři tvrdili, že má součotiny. Na radu páně děkanovu chodil na dlouhé procházky a sbíral mladé výhonky smrčků, ze kterých vyssával pryskyřičnou šťávu. Padl leckterý vtip na jeho podivné léčení, ale nedbal. A díky procházkám a zejména výborné stravě zažehnáno nebezpečí součotin — jak se všeobecně soudilo — úplně.

(Anna Janoušová.)

Nebýti místní raiffeisenky, nebyl by se stěhoval brzo, vždyt ho tu měli lidé rádi. Ale raiffeisenka panem děkanem založená byla tomuto nesmírně drahá.

Když sestárl, rozumělo se samo sebou, že každý zdejší kaplan převezme funkci pokladníka. Baar se musil též podrobiti, ač se bránil. »Jedná se o cizí peníze a v takovémhle ústavě musí vše souhlasiti na krejcar. Neměl bych klidu, kdyby kaplan nebyl pokladníkem. Máte k tomu více schopností i času než ostatní.« Baarovi se číslice protivily. V hlavě vířily plány k četným povídkám a tak se stalo, že se nejednou o pár krejcarů zmýlil a musil provést celé vyúčtování znovu, což pochopitelně ho rozlaďovalo a posléze ze Spál. Poříčí, na které vždy rád vzpomínal, nadobro vyhnalo.

Po celý svůj pobyt ve Spál. Poříčí v r. 1884/5 věnoval volné chvíle sbírání látky k povídkám. Zaručil se však p. děkanovi, že za doby pobytu v Poříčí ničeho nevydá. Pan děkan ještě dnes na něho rád vzpomíná.

(Václav Jankovský.)

»Bylo to — tuším — v Ořechu r. 1895, kdy někdo rázně zaklepal na dveře mé třídy. Sotva jsem odpověděl, vešel do třídy mladý kněz, který se představil: »Jsem zdejší kaplan Baar a mám u vás teď hodinu. Prosím, dovolte mi, abych mohl vyučovati.« Po výměně několika slov jsem odešel. Nový velebníček se mi líbil: Hezký hoch kučeravých vlasů, uhlazených pohybů. Skřípec s černou obrubou velice mu slušel. Modré oči vesele hleděly do světa. Brzo jsme navázali upřímné přátelství. Chodíval jsem do kaplanky, kde jsme prožili zejména za zimních večerů překrásné chvíle. Občas tam přišli též dva mladší učitelé ze Řeporyj, záhy zesnulý Václav Brož a Josef Bareš. Mluvilo se hlavně o literatuře, malířství atd. Četli jsme tam různé časopisy, jako

Hajnovu »Samostatnost«, Herbenův »Čas«, »Národní Listy«, »Čecha«, »Květy«, »Osvětu«, »Vlast«, »Učitelské noviny« a jiné. Každý jsme s něčím přišel a pak se debatovalo — někdy dosti bouřlivě.
(Karel Pinkas.)

BAAROVA »NAŠE MÁMA«.

Matka znamenala v životě Baarově mnoho. Zdědil po ní nejednu vlastnost, zejména chodskou přímou, otevřenost, pravdymilovnost, jsa při tom vznětlivý, neústupný, ale zároveň ochotný každému nezjištěné pomoci, odpustiti, svou vlast a rodnou mluvu miloval přímo vášnivě! Matka měla neobyčejný dar vyprávěcí, byla bystrá a měla úžasnou pamět. Jak Baar sám doznává, z jejího vyprávění čerpal hodně námětů ke svým literárním pracím. Sám jsa velice energický, muž činu, ne líbivých slov, skláněl se pokorně před vůlí své »drahé mámy«.

•

»Maminka Baarova byla žena velké, skoro mužské energie. Zvykla si na úplnou samostatnost, protože téměř celá tíha starostí za dlouholeté churavosti strýce Jiřího dolehla na ni. Troufala si na př. jako hospodyně dojetí z Klenčí do Prahy do divadla. Ale nelíbilo se jí, že musila co chvíli vstávati a propustiti opožděné návštěvníky. Měli totiž sedadlo v přízemí blízko kraje. Že se nad tím rozčilovala, opatřil syn podruhé loži. To se tetičce líbilo: »To je něco jiného, takový malý a čistý pokojíček,« pochvalovala si. V přestávce překvapila syna otázkou, co to stálo. »Stejně jako minule ona dvě místa dole,« konejšil ji rychle Jindřich. Zavrtěla nedůvěřivě hlavou a po nějaké době zeptala se na totéž znovu. Po dláchoživé odpovědi řekla ostře: »Ty — proč jsi si teda

nekoupil pokojíček huž tenkrát?« A Jindřich viděl, že se matka tak lehce ošiditi nedá.«

(Máša Sperlingová-Baarová.)

»Baar nejednou říkával: »Škoda, že se tatínek nedočkal mé samostatnosti, aby se mu mohl aspoň trochu odvděčiti jako mamince.« Za to přilnul tím úžeji k matce. Ve všem dbal její rady. Byla žena rozšafná, upřímná až k drsnosti, šetrná. Ve svém synu se shlížela. Baar byl jejím věrným obrazem po stránce povahové, kdežto záhy zesnulá sestra podobala se povahově otci, člověku tichému a vtělenému dobrotisku.«

(Otilie Kinštova.)

»Moje babička seznámila se trochu podivným způsobem s Baarovou matkou. U nás i u Baarů bylo přezvisko »u Holubů«. Babička šla jednoho dne do Domažlic za synem. Vyšla nad Dražinov, ohlédla se a uviděla za sebou ženu s uzlíkem. Byla zvědava, co je to zač. Počkala si na ni a vyvinul se mezi nimi tento rozhovor:

Má babička:

1. Vítám vás. Kam jdete?
2. Já také. A kdo jste?
3. Tak, já zas Holubka z Dražinova. Co máte v Domažlicích?
4. Já taky, v které je tříďě?
5. Ale to je něco: můj taky! A kde bydlí?
6. Můj taky!

Baarova matka:

1. Dejž to Pán Bůh! Do Domažlic.
2. Já jsem Holubka z Klenčí.
3. Jdu za synem, studentem.
4. V páté.
5. U řezníků. (Tak se totiž říkalo u bytné Baarovy.)
6. Podívejme se!

Baar s mým strýcem bydlili tehdy spolu na novém bytě první rok. Mezi jejich matkami vyvinulo

se od onoho náhodného setkání upřímné přátelství.«
(Volfgang Sladký.)

»Při mé návštěvě v Ořechu postěžovala si za horou matka: »Henryk lže!« Projevila jsem pochybnosti: »To snad ne!« — »Ba lže!« Když sem přijdou páni z Prahy, mluví s nimi laskavě a směje se, a já vím, že jsou mu někteří nepříjemní, nebo že přišli v dobu, kdy by raději měl pokoj. A to se nemá. Já řeknu každému všecko do očí.« Marně jsem jí vysvětlovala, že ze zdvořilosti vůči hostům musí tak jednati, aby neřekli, že je hrubec.«

(Máša Sperlingová-Baarová.)

K jakým důsledkům někdy tato chodská upřímnost matčina vedla, líčí poutavě sl. Otilie Kinštova:

»Do Klobuk přinesl vikariátní posel očekávanou sice, ale proto přece málo příjemnou zprávu, že na celý vikariát se přihrne generální visitace se všemi známými i neznámými »příjemnostmi«. Baar se sice smál, že v Klobukách ho musí potkat každé »štěstí«, ale (tak aspoň se mně zdálo) očekávání budoucích věcí ho příliš vesele nenalaďovalo — poněvadž věděl, že se v červnu postěhuje do Ořechu. »Mámo!« povídá mamince, »letos nás stihne dvojí krupobití a možná, že i pohoříme.« Panímáma se sice na oko zasmála, ale v té kurážné ženě, která žádné návštěvy na faře se nebála, starostlivá dušička jen jen se chvěla. Tolik útrat najednou — a kardinál k tomu! To je pro chudého faráře vždycky na pováženou. Viděla jsem ji často zadumanou, ani práce, bez které nemohla žít, jí netěšila — ba ani její »chlapec«, jenž navečer jí vyprávěl samé veselé příhody o visitacích, nedovedl ji přivésti do jasnější nálady. »A při-

trefit se ti něco takového nešťastného, máš po Ořechu,« řekla jednou před spaním, jdouc do svého pokojíčku. Baar se rozesmál, až mu slzy z očí vyřinuly — a jeho »zlatá máma« na něho broukla: »Ty máš ze všeho špás, ale počkej, jak ono na tě také jednou dojde!« Nastaly přípravy, plno práce ve faře, v kostele, ve škole. Pan farář měl všude oči a přišel na každinké nedopatření. Sám byl od rána do večera na nohou — měl pilno zejména s dětmi, aby uměly. Děti ho měly velmi rády a každičké se mu chtělo zachovati. Nosily katechismus a bibličku i na pastvu, učily se, jak p. farář se smál — o sto šest. »Umějí dobře, ale chtějí to přivést na »eminenc«^{*)}, protože je bude zkoušeti Eminencpán.« — »Což děti,« praví maminka, »ty dovedou všechno, ale já stará osoba jsem jaktěživa s kardinálem nemluvila, Otilka taky ne. Jen abychom ti žádnou ostudu nevyvedly! Už u nás byli profesori, doktoři, redaktoři, vikář i kanovník, ale arcibiskup a k tomu kardinál, ještě ne. Jak jen s takovým pánem mluvit!« všecka ustaraná a ku podivu sklesle hořekuje panímáma. »Mámo, vy jste dětina — jako s každým jiným člověkem! Pan arcibiskup přijde se na vás podívat do kuchyně. Kuchyňský personál: vy, Otilka a nějaká ta přijednaná ženská kleknete (to je ceremonie, víte) políbíte mu prsten a kardinál vám dá požehnání. To je všechno. Ale safraporte, abych nezapomněl. Mámo, u nás na Chodsku říkáme každému knězi »velebný pane«, ale arcibiskupovi musíte říci, ať se vás zeptá na cokoli: Vaše Eminenci! Rozuměla jste? Vaše Eminenci!«

*) na »výbornou«.

»Buď bez starosti, já si dám pozor a budu říkat, jak si přeješ. Vždyt nejsem dnešní.« Rychleji, než jsme se nadáli, přikvapil den visitace. — Hostí plně stavení. Ve faře od rána hučelo jako ve včelíně. Z fary se stal hotel. Řady lidí přicházely, odcházely, všecko v ustavičném dhvatu. Největší robotu jsme měli v kuchyni. Nebo u oběda mělo býti 33 hostí. Paní Baarová, ač na svůj věk velmi čile se zúčastňovala všeho mytí, smýčení, praní, žehlení — a sama si svůj pokojíček přes všecky moje protesty vydrhla a upravila, chodila v den visitace oblečená ve svůj sváteční šat, pěkný chodský šat, neklidně s místa na místo, všude měla oči. Před obědem bezpočtukráte řekla: »Otilko, jen aby měli všeho dost a najedli se. Mně se zdá toho vaření a pečení málo.« Také do kostela zaběhla a libovala si: »Ty děti vám umějí, jedna radost. Pan kardinál se jen usmívá. Však má zač — co se Henryk s nimi nalopotil! Prach zatrolená visitace, kdyby už jen bylo po ní!« Páni přicházeli, každý se sháněl po panímámě. Pěkně je vítala a měla očividnou radost, že se jí kde kdo všimne a přívětivě s ní mluví. Hlavně komorníka, lokaje a kočího pozorovala — jakoby byli nejhlavnější osoby, oblíbené její pořekadlo bývalo: Kdo se všimá lokajička, přijde do pánova srdíčka. — Takhle se jí příliš nezamlouvali. Zvykli si na farách mnoho poroučeti a stále něco jim nebylo vhod. »Horší než pán je páníček«, opakovala si později panímáma bezpočtukráte a dodávala: »Zaplat Pán Bůh, že už se jich víc nedočkám.« Za to velmi ji potěšil pan kanovník, jehož jméno jsem zapomněla. Vyhledal panímámu, dlouho s ní hovořil a přívětivě,

takže naň tuze ráda vzpomínala. Hlavní chvíle nám nastala. Po obědě přišel náhle pán kardinál s p. farářem a ceremonářem do kuchyně. Klekly jsme, prsten políbily, dostaly požehnání. Podchválil oběd i všecko ostatní, vzal panímámu za ruku a povídá: »To máte radost, maminko, když máte tak hodného syna, že?« »To vědí, velebný pane, že mám radost, vždyť mám jen jeho,« řekla hrdě, všecka zářící nad touto pochvalou. »A dnes jste s námi mnoho zkusila. Budete ráda, až bude po všem, vidíte?« »To já tolik né, ale »chlapec«. Totě ňáká zkuš pro faráře, takové starosti. — To vědí, velebný pane, že jsme měli všichni práci a starost, aby se jim u nás líbilo. A když mám být upřímná, co se týče jejich návštěvy, tůze jsme se na ni těšili, ale také budeme rádi, až odjedou.«

Arcibiskup Skrbenský se srdečně zasmál. A vzpomínaje své vlastní maminky na Moravě, schýlil se k paní Baarové a řekl: »Děkuji vám, maminko, že jste tak upřímná. Ještě nikdo se mnou na faře tak otevřeně nemluvil, jako vy.« Cítily jsme, že odchází pohnut. Pan farář se potom často mamince smával, jak pěkně si titul »Eminence« pamatovala. »I mlč, když řeknu knězi »velebný pane«, je to nejhezčí jmenování i pro arcibiskupa.«

Baar se někdy až bál matčiny přímosti. Proto píše pí. Jirsákové: »Dnes v neděli tu máme hosty, Dra Císlera s paní a dvěma dětma. Dávají totiž ve Zbuzanech jeho veselohru »Aeronautka« a chce to vidět. Matku to tuze netěší, je už stará a proto mrzutá. Každé vyšinutí z klidu a obvyklého pořádku ji rozčiluje, a tak jsem jako na skřípci strachy, aby žádné

»fó — pa«*) neprovedla, když se totiž dopálí, je strašně upřímná.« (Dopis z 3. prosince 1911.)

»Svou maminku nepouštěl na besedu nikam, jenom k nám. Maminky ve všem uposlechl, jenom jednou, pokud vím, jí odporoval. Měl míti slavnostní řeč v Třebízi. Maminka chtěla tam jíti se mnou, ale Baar nedovolil. Potom svůj zákaz vysvětloval: »Taková tlačénice — to nebylo nic pro vás.«

(Alžběta Yzerová.)

Baar byl rád vesel a miloval zpěv. Pro tyto vlastnosti i pro jeho bodrost všude ho rádi viděli. Ovšem dokud žila maminka, musil leckdy zabrzditi. Až příliš úzkostlivě dbala, aby dobré jméno synovo zůstalo bez poskvrny. Jednou koupil odrostlejším děvčatům pouti, aby se jich zbavil, nám také, ale jak o tom uslyšela jeho »drahá máma«, poplašila se: »Aby se toho někdo nechytíl a nenadělal klepů! Buď, Henryku, opatrný!« Zasmál se: »Ale, mámo, vždyť jsem koupil všem stejně velké perníkové srdce, tož nemůže jedna na druhou žárlit —«. Maminka byla vůbec známa velkou šetrností. Peníze vydávala pouze na nejnnutnější. Baar říkával se smíchem: »Naše máma, jak uvidí nějaké krejcary, hned s nimi do kapsy!« Kdysi potřeboval peněz. Chystal se na pout. »Mámo, mám hodně známých slečen, musíš sáhnouti hlouběji do kapsy,« zlobil panímámu. »Henryku, snad se to pro tebe jako pro kněze nesluší —« hned ho kárala. Na její slovo mnoho dal. Zařídil-li něco a maminka řekla jinak, třeba pravý opak, stalo se jistě vždy po jejím. Měli jsme rádi rozšafnou, hodnou,

*) faux pas — chybný krok.

třebas krajně šetrnou a přísnou panímámu. V řečech svých stále se vracela k rodnému Chodsku.«

(Marie Soukupová.)

»Matka měla p. faráře tak ráda, že je to těžko vypovědět. Ale viděla v něm pořád chlapce. Nejednou řekla: »Až já umřu, bude tady chlapec jako kůl v plotě.«

(Jos. Poledník.)

Že ho opravdu pokládala matka stále za chlapce, ukazují i následující vzpomínky jiných osob z Klobuk a Ořechat.

»Při opravě fary brali si zedníci domů kousky dříví a podobné věci, jak se to dělá na stavbách obyčejně. Máma tohle ovšem nemohla vidět a bránila tomu někdy dost energicky. Syn jí domlouval: »Mámo, mlčte, roznesou vás po vsi.« Ale máma ho okřikla (jak mi sám povídal): »Mlč kluku, ty tomu nerozumíš!«

(Jos. Plesnivý.)

Jarmila Sojková ze Zbuzan vypravuje:

»Za dětských let šla jsem každého dne na roráty, bylo to pro mne tak poetické! Jednou jsme marně čekaly, přijde-li pan farář. Konečně přišla Baarova matka a povídala: »Děti, díte demu, chlapec nedice „stávat“, roráty neburou...« Baar dlouho do noci tehdy pracoval a nechtělo se mu vstávat. Matka byla rázem rozhodnuta.«

»Byla náramně šetrná, a nebylo se čemu diviti. Ztratila ve svatováclavské záložně 3000 zl. a zbytek zachránil Baar jen s největší námahou. To měla vše, co jí zůstalo z peněz stržených za chalupu v Klenčí. »Kdyby se s chlapcem něco stalo, co bych si já ubohá počala?« lekala se někdy. To asi bylo také

jednou z příčin její velké šetrnosti. Nechtěla býti někomu z příbuzných na obtíž.

Matku měl p. farář jako oko v hlavě, ale zažil k vůli ní leckterou těžkou chvíli. Jednou dostal telegram, že zemřel strýc. Než odjel, žádal mne, abych každý den došel se na faru podívat. »Zdržím se mimo Klobuky několik dní, a to víte, ženské, když jsou samy, z dlouhé chvíle se i poškorpějí.« Nemýlil se. Třetí den jsem pozoroval, že stará paní a hospodyně Bětuška nejsou spolu zadobře. A když se pan farář vrátil, bylo ještě hůře. Slečna Bětuška dala výpověď. Snad došlo i k nemilému výstupu, nevím, ale když jsem přišel s nějakým dotazem na faru, byl p. farář tak rozčilen, jak jsem ho nikdy neviděl. Zadržel mě, když jsem chtěl hned odejít. »Neutíkejte! — Mám já to s těmi ženskými kříž!« postěžoval si za chvíli. »Tak se mi zdá, abych faru nechal farou a šel ke Kotrbovi za redaktora —« Chláholil jsem ho a zůstal déle, protože jsem viděl, že hrozně trpí a nemá si komu postěžovat...«

(Jos. Poledník.)

»Provdala jsem se. Nějaké rodinné záležitosti přiměly nás, abychom navázali korespondenci, ovšem dosti sporou. Ráda bych byla uviděla místo, kde Jindřich působí. Dopsala jsem mu v tom smyslu, ale žádal mě, abych od svého úmyslu upustila: »Cítím se ještě příliš mlád, než abych tě mohl uvítati osobně pod svou střechou bez duševního pobouření«. Jela jsem do Klobuk přece, ovšem vybrala jsem si dobu, kdy byl na cestách v cizině. Tehdy mi řekla tetička slova, na která se nezapomíná. Neušlo posléze jejímu bystrozraku, že není

Jindřich plně šťasten, že mu schází — rodinný život.
(Máša Sperlingová-Baarová.)

Nemohu zde uvést z určitých důvodů doslovně výrok matky Baarovy, plný tragiky a mateřské lásky, která chtějíc dokonalému štěstí synovu, osudně se zmýlila a svůj omyl pozdě poznala. Mnou hluboce zatřásl — Že na stromě zdánlivé spokojenosti a duševní vyrovnanosti Baarovy hlodal červ, prozrazuje nám jeden z nejdojemnějších dopisů, které jsem kdy četl:

»Drahá přítelkyně,
není-li člověk sám spokojen a tím i šťasten, zní jistě podivně z jeho úst, přeje-li jiným to, čemu se říká lidské štěstí. Přál bych Vám srdečně, aby ten vzácný pták — kterému se říká »štěstí« — zpíval Vám sladkou svoji píseň na cestě životem — Vám i Vaším dětem, pro které žijete. —

Což slečna? Nemá dosud místa? Snad jí je nadělí Ježíšek! A nenadělí-li, pak by bylo zřejmo, že panu Preisovi neimponují ani židé ani páteři, že je jako rakouská vláda — samé sliby jen, a vážně se starat o místo jinde. Přišel bych k Vám rád ve středu vždycky, ale vím, že vám to není příjemno a tak sedím v kavárně a čtu a čtu . . .«

(3./12. 1910 — pí. Jirsákové.)

Cítíte v těch řádcích krvácející srdce básníkovo?

BAAR A CHODSKO.

Miloval neskonale svůj rodný kraj a vše, co v něm žilo a rostlo.

Jako kaplan přišel z Přimdy, svého prvního působišťe, r. 1894 na šestidenní dovolenou a po návratu zaznamenává si v deníku: . . . »Ještě nás chytil déšť, leč od Červeného mlýna už se na mne slunečko usmálo — tak upřímně po česku, tak známě po domácku — jak už to celý rok neudělalo.

Klenčí samo bylo vyšňořeno — protože tam byl hasičský sjezd, — brány, prapory, věnce a plno hasičů.

Doma je doma — v celém světě není tak a já to cítil, jak jsem do Klenčí vkročil . . . Pozdravuji, děkuji, každý mne zná, vítá, volá, ptá se, znám také všechny . . . jim jsem jejich bratrem, vracím se k nim poptat se, jak se daří té velké klenčské rodině, v jejímž lůně jsem se zrodil i vyrostl.

Ve čtvrtek jsem fotografoval . . . Nevěděl jsem skutečně, když sluníčko začalo tak mile se na svět dívat, čím začít . . . Rád, tuze rád odnesl bych si z toho Klenčí každý koutek, každý kámen, každý šindel, každý strom ofotografovaný, neb »všude mého srdce visí kus«. Leč čas kvapí, v sobotu ráno musím ject — tudíž jsem se rozhodl a učinil výběr: Fotografoval jsem svůj rodný domek, kostel vně i uvnitř, faru, radnici, skupinu na náměstí, kostela, školy, radnice a Ludvíkovny, Klenčí z trávníků, Klenčí od Lesa, Klenčí z Dílů. Tot se rozumí, že i v celém přátelstvu nastal pochopitelný

rozruch a každá vzdálená teta se chtěla nechat »vyrazit« — neměl jsem tolik ploten, tudíž i zde byl výběr nutný. Proto zvěčnil jsem pouze svoji matku, rodiny Barvířovic a Krutinovic, Šimanovic Marjánku a Marušovic strýčka —

Atelier můj upraven byl na vratech v kolně, černá komora ve sklepě. Ve čtvrtek odpoledne vyšel jsem si s doktorem na Díly k Vitákovi potěšit se opět tamními svými zpěváky. Přišel pátek — neúprosně poslední den. Kam jít? Jak jej užít? V myslí mé vystoupil starý, zádumčivý — bradatý Čerchov — Ten vážný a klidný strážce Chodska, brány do královské vlasti naší. Četl jsem nedávno, že tomu klidnému velikánu trojhlavému nasadili na nejvyšší hlavu jeho rozhlednu. Ano, tam půjdu opět po roce . . . Vidět tě musím, starý brachu . . . Zvedlo se nás osm a kráčeli jsme rázně. Odpoledne ve čtyři hodiny šťastně jsme se octli u rozhledny, kde uvítal nás bouřlivý jásot třicetisedmi už zde dlících turistů s poslancem Kurzem v čele. — Tot se rozumí, že jsem fotografoval předně družinu naši, rozhlednu a jednu partii na vrcholu. Rozhledna Čerchovu sluší a potřebám vyhovuje — je tam rozhled, který jsem dosud neviděl. — Obrovské panorama leží před udiveným zrakem — a člověk mimovolně cítí pravdu slov: »na horách vládne svoboda!« Dýcháš volněji, myslíš směleji, cítíš vřeleji a síly máš, že bys skály lámal . . . Spěchal jsem rychle zpět, musil jsem se ještě loučit na hřbitově s otcem a poroučet se panu faráři. Byl konec — krásný sen v domově prožít — na stole doma už ležel jízdní lístek po poště z Domažlic

do Boru, jenž mne zval na 1/24. hod. v noci do Dražinova . . .^{*}

Láska k domovu, k Chodsku, ke všemu, co bylo v jeho otčině krásné a vzácné, proplétá se jako radostně bublající potůček zelenou loukou — celým životním dílem Baarovým. (Hana Štěpánková.)

»Jeho hlavní starostí bylo, jak by rodné místo zvelebil. Těžko vypověděti, jak on Klenčí miloval! Rád by byl předělal i ten lid, aby byl takový jako před válkou. To ho nejvíce trápilo, že zkáza dere se již i na venkov. Každému ochotně poradil. Chodili k němu i ti nejhudší, všem pomohl a potěšil.«

(Jos. Hecht.)

»K vůli pohraničním lesům se vzrušil. Čirou náhodou jsem zvěděl, že se jedná o prodej lesů býv. hraběte Schönborna obci domažlické. Zpravil jsem o tom ihned Baara, který rozčileně prohlásil, že přiděl lesů musí se státi spravedlivě a že Chodové mají na ně v první řadě právo. Jel se mnou do Prahy, běhal po úřadech. Zakročili jsme vícekrát. Když jsme se znaveni vraceli, vždycky se zaříkal: »Vícekrát nepojedu k vůli lesům vytloukat kanceláře.« Ale jak hrozilo nebezpečí a přišli jsme k němu, jel s námi zase. Výprava 50 členné deputace Chodů v krojích do poslanecké sněmovny v záležitosti přidělu lesů byla jeho myšlenkou. Rozjitřoval ho návrh, aby i německé obce byly poděleny. Poukazoval, že po staletí sloužili vlasti jen Chodové a též

^{*} Tenkrát nebylo ještě vlakového spojení s Přimdou. Jezdilo se poštou z Domažlic přes Bor atd. V Dražinově byla zastávka.

v budoucnosti jsou výhradně oni spolehlivým strážcem hranic. Na intervence nejezdil nikdy v kolárku.«

(Jos. Heindl.)

Za mé návštěvy v Klenčí r. 1920 líčil mi hostitel nadšenými slovy krásy chodského kraje, upozorňoval na partie obzvláště zajímavé, bědoval nad řádním mnišky. Při té příležitosti se zmínil o kůrovci, který řádil podobným způsobem v mohutných lesích šumavských za jeho dětství: »Když jsem byl ještě malý hoch, vzal mě otec s sebou na horu a odtud ukazoval ohromné ohně svítící z mračen dýmu na obzoru. »Pamatuj si, jaká rána těžká zasáhla naši Šumavu!« řekl smutně otec. Zamyslím-li se, ještě dnes vidím ty strašné ohně, založené proto, aby kůrovec, potměšilý nepřítel lesů, byl dříve zničen. A dnes řádí v naší královské Šumavě zase bezohledný nepřítel.« Bylo zřejmo z každého slova, jak bolestně nese pohromu svého kraje. (Oldřich Blažek.)

»R. 1923 zemřel chodský praporečník Příbek z Dražinova. Účast chodského lidu na pohřbu byla veliká, ale málo jich přišlo v kroji. Z nepochopení či v okamžitém zapomenutí nechali doma dražinovští i památný prapor, který Příbek při každé chodské slavnosti nosíval. Baar se domníval, že uvidí při této příležitosti v Klenčí hodně krojů, které tolik miloval. Měl dokonce v úmyslu, že promluví u hrobu ke shromážděným Chodům a osvěží vzpomínku na slavnou minulost. Ale malý počet krojů roztrpčil ho tou měrou, že neřečnil. Doprovázel jsem ho ze hřbitova klenckého s uvědomělým chodským sedlákem Volfem*) Sladkým z Dražinova. U dveří hřbi-

*) Volfangem.

tovních postavil se Baar proti nám a prohlásil rozhněvaně: »To nebyl žádný pohřeb chodského praporečníka! Kdybych já zemřel a nepřišly mi na pohřeb družičky a chodské kroje, vstal bych z té rakve a všem vám vynadal. Potom bych si zase lehl a dal se pochovat —«

Když dobrý Baar zemřel, postaral jsem se se Sladkým, aby na jeho pohřbu byl jednak chodský prapor, jehož si tak vážil, jednak hojný počet chodských družiček i chodských krojů. Tolik krojů dávno neviděl chodský kraj jako o Baarově pohřbu. Chodové nezapomněli, co pro ně udělal. Prokázali mu poslední úctu, jak si přával.« (Jan Bozděch.)

Jak byl vděčen každému za zájem o Klenčí a Chodsko vůbec, ukazuje tento dopis, který napsal bankovnímu úředníku a spisovateli Ant. Šormovi, když mu tento poslal na důkaz své úcty fotografie některých partií z Chodska a Baarův rodný domek:

»Velevážený pane,

děkuji Vám srdečně za milou obrázku z rodného kraje. Byl u mne náhodou hostem p. prof. Jan Fr. Hruška z Plzně — takto rodák z Pece, a tak byla radost dvojnásobná.

Můj rodný domek správně Vám ukázali — ale hledí na mne s tou plechovou přilbou jaksi cize. Ten »náš« míval střechu šindelovou a v zahrádce před sebou velikou třešni a velikou prastarou růži stolistou. Moje matka už ho v dnešní podobě na obrázku ani poznat nemohla, ač je fotografie velice zdařilá a věrná.« (25./5. 1914.)

»Ke krajanům se vždy a všude hlásil. Z vlastní zkušenosti uvádím jen toto: Sloužil jsem v t. zv.

Albrechtských kasárnách. Více měsíců trval kurs. Chodil jsem s dvěma kamarády do hospůdky poblíž kasáren. Jednou mě zastaví na ulici statná žena: »Íčko nevím, či ty 'si Hausneruc či né?« Přisvědčuji a rozpomínám se, že je to tetička Baarová. Zvala mě srdečně na faru do Ořechu. Měl jsem nejlepší vůli a přece jsem se tam nevypravil. Vždy se vyskytla nějaká překážka. Za nějaký čas přišli jsme po cvičení do »naší« hospůdky. »Áá, naši Chodové!« přivítal nás hostinský, vdházeje z kuchyně do lokálu. Jak vyřkl slovo »Chodové«, trhnul sebou kněz sedící k nám bokem a čtoucí noviny. Pohlédl na nás pátravě a vstal. »Vy jste všichni Chodové?« »Ano — já z Klenčí, tento z Dražinova a třetí z Postřekova.«

»Jak se vám na tě vojně líbí?«

Pohodil jsem rozmrzele rukou.

»Takhle s kobylama jezdit, šutr vozit — to by bylo lepší, co?«

Z toho jsem viděl, že mě po delším čase, co jsme se neviděli, přece poznal. Vyprávěl nám potom, co se po nás navypotával po různých kancelářích a pouhou náhodou se tady s námi setkal. Znovu nás zval srdečně do Ořechu. Ale nedostal jsem se k tomu. Onen hostinský rád četl. Slyše, co to za hosta, vážil si vzácné návštěvy a opatřil si podobiznu Baarovu a dal ji na čestné místo.« (Jos. Heindl.)

»Poznal jsem Baara blíže teprve v posledních letech, kdy jsme jako pensisté bydlili každý ve svém rodišti, jsouce sotva půl hodiny od sebe vzdáleni. Tu jsme se navštěvovali dosti často. Docházel k nám studovat zvyky lidu. Chtěl zachovati a zachytiti

všecko, co je na Chodsku rázovitého a co pomalu už mizí. Však to věrně vylíčil ve své známé triologii: Paní komisarka, Osmačtyřicátníci, Lúsy. Sbíral dlouho a pečlivě látku jako pilná včelička.«

(Jakub Pittner.)

»Jsa za povoláním ve Stodu zajel jsem na neděli k Baarovi. Po mši svaté, kterou sloužil, nahrnula se k němu do bytu kupa starších sousedů a sousedek. Pozval si je, protože tenkrát sbíral chodské pověsti a pohádky. Ztrávil celé dopoledne s návštěvníky. Řekl mi, když odešel poslední: »Splácím dluh Chodsku, ale odvádí mě to od vlastní práce. Znovu a znovu musím pročítati Němcovou, Kuldu, Erbena a jiné pohádkáře, abych zjistil, zda jsem objevil na Chodsku něco opravdu nového.«

(Inž. Václav Kotrba.)

»Když se dystal psáti chodské pohádky, chodíval k nám na »hyjtu«. Já sezval na určitý den starší panímámy do některého statku, Baar přišel, přinesl kornout cukroví a láhev sladké rosolky a když si »tety« smlsly a rosolkou se rozehřály, počalo vyptávání a vyprávění. A Baar se uměl vyptávat! Nic mu neušlo. Hlavní body si poznamenal hned, celek oděl doma básnickým rouchem. K sobě do Klenčí zval muže i ženy, o nichž doslechl, že znají nějakou pohádku. Když jsem ho navštívil, předčítal mi pohádky, dotazuje se, zda jsem už něco podobného slyšel. U mých rodičů ve mlýně totiž vyprávělo se i četlo za mých dětských let mnoho pohádek.

Také jsem mu sbíral k doplnění Hruškova chodského slovníku různé chodské výrazy a on líčil mi potom nadšeně jejich krásu. Nářečí chodské

zajímalo zejména universitního profesora dra Zubatého, s nímž pak Baar častěji o té věci korespondoval.◀ (Jak. Pittner.)

Dovedl opět a opět zvatí své známé k návštěvě milovaného Chodska, jak zřejmo z tohoto úryvku:

»Udělejte si výlet z domova soběkurského k nám, vyběhnem' společně na Výhledy a potěšíme srdce militká!◀ (22./12. 1920 — Jos. Hachovi.)

»Byl bych rád, kdybyste si z Plzně jednou zajela ke mně do Klenčí, abyste viděla na vlastní oči, jak jednoduše a tiše zde žiji. Jistě by se Vám tu líbilo, protože je kraj dle úsudku jiných! — opravdu pěkný, rázovitý, s hezkou historií, tak že člověk tu nachází za každým krokem něco, co ho může zajímat. Vy jste tuším na Chodsku nikdy nebyla, nuže dejte si tu cestu letos do programu a slibuji, že vystoupíme společně až na Čerchov a podíváme se odtamtud »s patra na celý svět◀. Ujišťuji Vás, že je to výsostný požitek, který byste si odepřít neměla. Ostatně i o tom budeme mluvit v Babyloně, jenž se nazývá Prahou.

Buďte tedy, drahá přítelkyně, zatím zdráva, než Vám to budu moci přát slovy živými, a děkuji Vám ještě jednou za tu pozornost, se kterou jste mi připomenula, že už je mi 53 let.

Inu, jaká pomoc! — Je!◀

(Paní Jirsákové r. 1922.)

V jednom dopise p. vrch. radovi Boučkovi líčí zimní krásu Chodska takto:

»Ale už jsou cesty zase proházeny i prošlapány, zima se vybláznila a teď máme Chodsko celé pocukrované nejkrásnější jinovatkou, sněhové závěje

přikrývají všecku jeho špínu a hanbu, vesnice vykukují jako dětské hlavičky z bílých peřinek, všem je nám tu dobře, jenom zajícům a koroptvím vede se prabídně. Potácejí se vyhublí na kost a kůži po selských sadech, ohlodávají stromky a za ten hříh platí svým životem, neboť všude čeká na ně nastrožené oko nebo hlaveň pytlácké pušky...◀

Vážil všeho svérázného na Chodsku.

»Při jedné návštěvě uvítal mou ženu Baar po chodsku: »Vítám vás k nám, teta Holuboje z Draženova. To se divím, že šlechta z Draženova jde do Klenčí pěšky. To jistě jdete k nám pro dřeváky.◀ Na vysvětlenou připomínám: Od nás z Dražinova máme as hodinu cesty do Klenčí i do Domažlic. Jsme sice do Klenčí přifařeni, ale jdeme z pochopitelných důvodů častěji do Domažlic, do Klenčí jede se jen o nejnnutnějších případech, jako jsou křtiny, svatba, pohřeb. Pěšky pak jdeme do Klenčí pouze pro dřeváky, které se tam vyrábějí skoro po továrnicku. Na to narážel Baar. Výjimkou chodili jsme do Klenčí pěšky také tehdy, když se rozneslo, že bude kázati Baar. To býval kostel přeplněn.◀

(Volfgang Sladký.)

»Dudy — to je naša muzika,◀ říkal.

Stále pamatoval na rodné městečko. »Viš co, sestavíme naši »klenckou« dudáckou kapelu,◀ řekl mi loni r. 1925. A hned začal svůj plán prováděti. Dle Baarových pokynů zhotovil mi pan Štefek z Oujezda pěkné dudy, vlastně tak zvaný »pukl◀. Baar měl radost z jejich jasného zvuku. »Teď ještě klarinet a dvoje housle, secvičíte se a potom vás budu posílati do světa, aby lidé více věděli o Chodsku.◀

Už jsme několikrát cvičili, Baar povzbuzoval, byl pln plánů — najednou zemřel a s ním zašel i plán upozorňovati na Chodsko mezi jiným také »klenc-kou kapelou«.

Baar měl 4 akcie lokálky Domažlice-Tachov. Asi r. 1908 prodal je staviteli Knopfovi.«

(Frant. Heidler.)

O této lokálce rozepsal se humorně ve svém »Skřivánkovi.« (Borovno-Klenčí.)

»O prázdninách podnikali jsme někdy společné výlety do okolí: na Pivoňku, kde býval slavný klášter augustiánský, do Sv. Kříže, kde se narodil Lomikar. Při výletech dělal Baar cicerona a dovedl poutavým způsobem poučiti i pobaviti.« (Jakub Pittner.)

»Třebas vítal vše, co bylo napsáno nově o Chodsku, přece nepřijímal každé podobné věci nekriticky. Tak na př. s Vrbovým pojetím historie Chodska nesouhlasil bez výhrady, jak vím z mnoha hovorů s ním o této záležitosti. Měl jsem mimo to v ruce Vrbovu knihu »Chodsko pod Haltravem« (tři přednášky), ve které byly četné poznámky Baarovy projevující nesouhlas. Víím, že vytýkal onomu spisu, že nejsou tam uvedeny prameny, ze kterých autor čerpal nové, odlišné názory. Pravil, že v historickém románu je to přípustno, tam si přizpůsobí spisovatel látku dle svého, nemá se však takto státi v přednáškách, které mají ráz vědecké práce.«

(Antonín Pospíšil.)

»Když Baar žil ve svém rodišti na pensi, putovalo nás více z Domažlic k němu dosti často na besedy. Obyčejně končivaly tyto milé besedy vycházkou na Výhledy. Cestou do kopce to šlo špatně,

slyšeli jsme obtížné dýchání přítelovo a napomínali ho, aby se šetřil, ač jsme ho rádi poslouchali. Ale jakmile jsme stanuli na Výhledech, odkud se objevil nádherný pohled oku našemu, který i zemřelý profesor Dr. Kurz, bývalý poslanec a předseda československých turistů, řadil při své první návštěvě mezi nejkrásnější pohledy Čech, s kterými se jen Říp a Milešovka mohou prý měřiti dle jeho vlastních slov, nebralo nadšení Baarovo konce a vždy znovu vytrysklo dvalozpěvem na rozkošnou a úchvatnou scenerii, vybájenou přírodou v tomto místě. Byly to krásné okamžiky, na které se nezapomíná, a které nedovedl nikdo tak ohnivě a vroucně v duších našich vyvolati jako ušlechtilý duch Baarův. Byl člověk krásný nejen svým tělem, ale i svojí duší.«

(Alois Jindřich.)

»Přišel k nám na letní byt malíř, který Baarovi slíbil, že nám namaluje dle jeho návrhu pěknou oponu pro naše odotnické jeviště. Zhotovil náčrtek v chodském stylu. Baarovi se velice líbil, měl jej tedy malíř provésti v barvách. Chtěl však tak velký honorář, že jsme mu jej dáti nemohli. Prohlásil, že nám opony nedodělá. Baar se hrozně rozhněval, řekl, abych skizzu napustil šelakem k vůli zachování náčrtu a slíbil, že ji dá dohotoviti na svůj vlastní náklad, až sem přijede jeho známý malíř. Bohužel už k tomu nedošlo. Smrt vše překazila. Z opony měl radost a skoro každého návštěvníka vodil podívat se na ni.«

(Jos. Hecht.)

»Jak známo i z jiných vzpomínek, miloval nesmírně chodské písně. Hrával jsem mu je na kytaru a někdy zazpíval. Bylo to roku 1924, kdy jsme se viděli na-

posled. Navštívil jsem ho v Klenčí. Vyšli jsme si na Výhledy. Najednou praví Baar: »Zazpívejte něco!« Měl jsem kytaru s sebou. Udeřím do strun a na padla mi známá chodská: »Zelení hájové...« Když jsem dozpíval a dohrál, měl Baar plné oči slz...«

(Jos. Hach.)

»Když jsem byl v červenci 1925 Baara navštívit, uvítal mne: Hrome, strejdo, kde jste se tu vzal?

Bohužel spěchal tenkrát na pohřeb, a proto jsme spolu mluvili jenom půl druhé hodiny. Říkal: Mám tu klid. U Kordače jsem v nelásce a tady mi to nevadí. To víte, já mluvím a píš, jak mi zobák narost', já nepíš samé: Dominus vobiscum. Pak mluvil o Lúsech: »Ta pře o lesy nebyla pro víru, ta byla pro majetek. To víte, jste také sedlák, a sedlák, když mu běží o majetek, nechá víru být.«

(Jos. Plesnivý.)

Baar toužil velice, aby padlým vojínům našeho městečka postaven byl důstojný pomník. Ale kde sehnati tolik peněz? Městečko je chudé a zadlužené, od toho to žádati nemohl. I dopsal ministerstvu školství a nár. osvěty žádost, aby sochařskou školou v Hořicích vypracován byl návrh pomníku a jeho provedení svěřeno poslednímu ročníku téže školy, ovšem také zadarmo. Ministerstvo vyhovělo žádosti, a dnes se již na pomníku pilně pracuje. Návrh na pomník provedl profesor Suchomel z Hořic. Baar měl ze zdaru svého zakročení velkou radost a těšil se, že bude při odhalení pomníku řečniti. Měl již připravenou kostru řeči, kterou hodlal provést. Pořádám ji zde v doslovném znění:

»Odhalení pomníku padlým v Klenčí.

Po válce.

Komu ten pomník postaví?

Staví se pomníky, aby připomínaly důležité události, jež se v kraji anebo vlasti odehrály.

Břetislav — český kníže — na památku dobytého vítězství nad Jindřichem postavil v kraji našem pomníky dva: Kapli sv. Václava a klášter na Pivoňce. Staví se pomníky na památku mužů, kteří po sobě zanechali světlou památku: Vděčný národ staví pomníky národním velikánům: Husovi, Komenskému, Havlíčkovi, Palackému, Masarykovi. Synové stavějí pomníky svým rodičům na hřbitovech, aby památka jejich nevyhynula. (Viz řeč Dražinov.)

To je tedy v přirozenosti lidské, že se snažíme zvěčniti, co hýbalo myslí lidí.

Nebylo větší války, než byla světová a její vlna zasáhla těžce městečko naše pod Haltravem. Té bídě válečné postaven ten pomník. Osvobodili jsme se, přetrhali okovy. Proto tato žena představující spoutanou vlast — má okovy na ruce, »osvobozená vlast«.

Všecky rány, které nám válka zasadila — už se zalily. Máme opět co jísti a čím se odívati.

Ale jedna rána nade všecky rány — jedna bolest nad bolesti všecky — Ta bolest nepominula, ta rána se nezajizvila — ale mokvá a krvácí ustavičně. Vzpomínka na padlé vojíny. Jejich stíny vstávají dnes z hrobů a přicházejí k nám. Už se nevrátí nikdy mlynářovic Jára, aby oblekl zamoučené šaty a ujal se mlýna. Nevrátí se sedláci Karban s Porazilem,

aby se ujali pluhu, a více nevrátí se učitel Hausner, aby se postavil ve škole na stupínek a učil děti. Nevrátí se hrnčír Heidler, aby usedl za kruh a točil hrnce a kastroly. Nevrátí se Jankovec z Puđu, aby vzal pilu a sekeru a odešel do černých našich lesů. Zalehla je všecky cizí země, nebo odpočívají na našich hřbitovech.

Z jejich krve vyrostla naše svoboda a proto tento pomník popsán je jejich jmény. Oni jakoby nesli tuto sochu osvobozené vlasti, jakoby z nich vyrůstala, a jim platiti musí naše vděčná a ustavičná vzpomínka.

A kdyby — čehož nedej Bože — zapomněl jednou národ, jak draze vykoupěna byla naše svoboda, kdyby se našly ruce, které by znovu chtěly svázat přetržená pouta — povstaňte vy, bratři legionáři z Ruska od Zborova, vy legionáři z Francie od Verdunu, vy legionáři z Italie, povstaňte vy všichni invalidi, kteří jste se vrátili osekáni a zmrzačeni bez ruky anebo nohy, s ochromlými údy, vy, jimž náboje pušek a granátů dosud vězí v těle...

Povstaň každý, kdo dobrý a nedej, nedej spoutati těžce osvobozenou vlast. « (Jan Bozděch.)

»Naše mládež uspořádala r. 1925 slavnostní obžinky chodské, při čemž jí ovšem nejvíce poradil Baar. Súčastnil se obžinek a byl středem pozornosti. Každý mu chtěl nějakým způsobem projevit svou lásku. Baar přímo zářil a láskou oplácel všem. Doprovázel jsem ho po slavnosti a tu mi řekl: »Nerad někam jdu, protože se někteří stále ještě dívají na mne jako na cizího člověka (rozuměj kněze), ale k vám do Dražinova musím, a jdu rád, protože mě

*Baar v Klobukách
(farská zahrada) s poštmistrem B. Wildtem
a spisovatelem Pavlem Listem (uprostřed).*

máte upřímně rádi. Jsem mezi vámi jako doma. Jen
pořádejte takové krásné věci často, a já mezi vás
vždycky přijdu.◀ (Wolfgang Sladký.)

To bylo nedlouho před smrtí —

BAAR A DĚTI.

Všichni, kdož se mnou mluvili o vztahu Baarově k dětem, potvrzovali jednomyslně, že byl mezi dětmi ve svém živlu. Všecek zjasněl. Na všech místech, kde působil, dovedl si záhy získati srdéčka velké dětské rodiny. Uměl se k dětem snížit, vždy věděl pro ně něco zajímavého. Při tom byl veškeren jeho styk s dětskou drobotinou prohrát bezměrnou láskou, která překonala i občasnou přísnost. Bystrý postřeh a častý styk dal Baarovi poznati důkladně dětskou dušičku, a odtud pochopíme, proč všedny jeho dětské postavičky, ať čiperní, šibalští kloučkové či milá, někdy trochu parádívá děvčátka, jsou alšovsky prostě a přece tak geniálně kresleny.

»Děti měl velice rád. Když šel ze školy, obklopily ho jako kuřata a doprovázely k faře. A on si s nimi povídal a smál se. Hoši chtěli z lásky k němu všichni ministrovati.«
(Jos. Poledník.)

»Do školy chodil pilně, ani hodiny nevynechal.«
(Jos. Hach.)

Jaký byl jeho poměr k žákům, osvětlují nadšená slova jedné žačky: »Jsem hrda na to, že jsem Baara znala, že v naší obci (Ořechu) působil a že jsem byla jeho žačkou. S láskou nám vštěpoval krásné zásady Kristovy. S vděčností vzpomínám každého jeho slovíčka.«
(A. Horejcová-Čermáková.)

»Od rodičů vím, jak si Baar se mnou a mým starším bratrem hrával. Často nás fotografoval, do-

dnes máme některé podobanky z té doby, pokud se nedostaly ovšem v pozdější době jemu zpět do rukou. Některé nebyly totiž nejzdařilejší, Baar to uznal sám a proto jednoho dne, když k nám přišel na návštěvu a matinka odskočila pro občerstvení, z alba je zatím odstranil a zničil.

Když chodil můj starší bratr Josef do první třídy obecné školy v Klobukách, měl ho Baar rád, protože patřil asi se čtyřmi jinými mezi nejlepší žáky, t. zv. »jedničkáře«. Chtěl tedy on i jeho »zlatá máma«, aby k nim chodil bratr na oběd a nechodil domů do Kobylník. Snažili se přilákati ho cukrovinkami, ale marně! Milý Pepíček hodil tašku na záda, svěsil hlavu dolů a pelášil k domovu, jako by ho honili. Tomu prý se Baar upřímně smával, že mladý Jilek mu nechce nic dluhovati. Pamatuji se, jak nám oběma (mně i bratrovi) bylo milé, když nám poslal na Vánoce časem Betlém nebo obrázky svatých, o lepší jsme se obyčejně poprali. Radovali jsme se, kdykoli nám maminka řekla, že prý má nás od pana faráře Baara pohladiti po vláskách.«
(PhC. Václav Jilek.)

»Děti měl rád, ale většinou přál více chlapcům. Jednou šel na procházku a viděl, že naše sousedka horlivě posypává pěknou klouzačku, udělanou a schválně politou školáky. Pokáral ji slovy: »I nechte toho a dopřejte té drobotině, ať se povesejí. Zač by stáli kluci, kdyby nezlobili! To je nejlepší důkaz, že jsou zdraví.«
(Alžběta Yzerová.)

»Jednou přijel k nám do Prahy z Klenčí (už jako pensista) a byl v obzvláště dobré náladě. Vzal obě děti na klín a vypravoval jim chodské pohádky, které

právě dystal do tisku. Zejména si dal záležeti na pohádce o rohaté koze: pochýlil hlavu ku předu, přimračil se a napodoboval její trkání pohazuje hlavou, div mu skřípec nespádl. Děti ani nedutaly.«

(Jos. Srb.)

»Uměl děti ve škole upoutati tak, že ani nedutaly.«

(Jindřich Jukl.)

»Je výborným katechetou,« prohlásil o něm arcibiskup Huyn po zkoušce dětí při biřmování r. 1915, jak uvádíme v kapitole o Baarovi za války, a to už něco znamená.

»O Husovi říkal: »Děti, važte si Husa, byl to dobrý a velký člověk.««

(Oldřich Blažek.)

»Miloval děti. Říkal mně a kamarádkám: »Až budete mítí rodiny, musíte mi ukázati vaše dětátka.« Osud mě zanesl daleko od Klobuk. Baar se též odstěhoval ze Slánska daleko — »demů«. Nezapomněla jsem na něho, avšak všední starosti i vzdálenost stavěly se vždy v cestu mému úmyslu ukázati mu svou dcerušku. Přeletěla leta. Přišel k nám zastupce atelieru pro zvětšování fotografií a barevné jich provedení. Zmínil se za hovoru, že má v programu navštívit Domažlicko. Požádala jsem ho, aby vyřídil v Klenčí pozdrav, zajde-li k Baarovi, a že se dystáme přijeti k němu a ukázati mu naši dcerušku, již studentku. Za krátký čas přišel týž zastupce, vyřizoval pozdrav od Baara. Prý se na nás hodně vyptával. Vzkázal: »Těším se na vás, jenom sem přijedte brzo!« To bylo v létě r. 1925. A než jsme se vypravili, najednou jsme četli podzimní neděle v novinách, že zemřel. — Nepřestanu litovati, že jsme s návštěvou odkládali. Byti na blízku člo-

věku tak vzácnému jako Baar — bylo vskutku duševním osvěžením. Mluvíváme často o Baarovi, a naše dceruška, ač ho zná jen z podobizny a některých knih, ví o něm z mého i babiččina vypravování hodně. Těší mě, že ráda, velmi ráda poslouchá vypravování o té dobré duši —«

(Marie Soukupová.)

»Líbil se mu rodinný život. Jednou obrátil se k mému muži — tuším o Vánocích to bylo — když jsme se všichni shromáždili u stromečku: »Vy ani nevíte, jak jste šťasten! Co bych já za to dal, kdybych měl vlastní dítě —«

(Marie Kotrbová.)

BAAR ZA VÁLKY.

Byl z těch vzácných lidí, kteří se neskryvali v do-
bách nejtěžších se svým češtvím, je slovy i činy
projevovali, jiným byli oporou a těšiteli. Pomáhal
nezištně. Více povědí nám následující řádky.

»Jeden z nejsilnějších momentů charakterisujících
výstižně silné Baarovo národní citění přinesl mi den
pohřbu jeho milované matky. Dostal jsem jen krát-
kou zprávu (tuším od p. prof. Hrušky), že Baarova
matka zemřela a v pondělí dne 10. května r. 1915
bude dopoledne pohřbena v Klenčí. Vzal jsem si na
ten den dovolenou a pospíchal na zastávku, abych
ji mohl doprovodit při její poslední cestě na kle-
nečský hřbitov. Na zastávce vstoupím do želez-
ničního vozu a prvního spatřím Baara, který mne
hned objal se slovy: »Lojziku, to's hodný, že jedeš
na funus mé mámy«. Vedle našeho kupé ležela ne-
božka v rakvi. Chtěl jsem slyšeti z úst Baarových
zprávy o jeho matce, které jsem neviděl od těch
časů, co z Klenčí odjela. Ale málo jsem se toho
dověděl.

Baar, který ji tak vřele miloval a jehož poslušná
a nepřekonatelná láska synovská pietně diktovala
stránky »Paní komisarky«, srdečně a prostě vypra-
vující ranní mládí jeho zbožňované matky, Hanýžky,
ten vzorný syn, vždycky ustupující každému přání
matčině, doprovází ji na poslední cestě s hlavou
těžkou starostí a přemýšlením o jiných věcech. Jemu,

věrnému člověku českému, křičí v hlavě tisíc vy-
křičníků a jeho srdce moří úzkost o osud českého
národa, zmítajícího se v moři krve a v plamenech
světového požáru. Tento milující syn, jako by byl
hluchý ke každé přátelské účasti, vyslovené nad
hrobem matčiným. Na jeho vyklenutém čele sedí
láska i děs, zveličený aktem pohřebním. Zemřela
mu jeho drahá máma a stojí v Klenčí nad jejím
hrobem. Nedej Bůh, aby tato černá jáma, která
bere navždy, šířila se od hranice k hranici. Slituj
se, Bože můj jediný, aby jednou nebyla pochová-
vána naše máma nejdražší, vlast, a nedej, aby drazí
hosté smuteční zasypali ji na věky kamením. A toto
tíživé přemítání, které se bálo budoucnosti a které
se zachytávalo každého nezdaru trojpolku jako
vyplněné naděje, vyšlehlo po pohřbu v kruhu přátel
v prostranné místnosti starodávného hostince zá-
jezdního »u Hausnerů« prudkou modlitbou za vlast.
Když stručně poděkoval za sympatie věnované jeho
matce, vzpřímil se a v černé klerice veliký a silný,
bledý rozčilením, které chtělo vypověděti všechno,
co mu leželo na srdci, obrácen ke kříži na stěně,
sepjal ruce a pronesl tenkrát modlitbu nejvrouc-
nější: »Ty, Pane Ježíši Kriste, který Jsi lidstvu při-
nesl náboženství nejsilnější a do jeho srdcí nalil víru
žhavou, díváš se a vidíš strašnou vichřici války
a hrozné počínání nepřátel české země. Vzalí jí
otce, muže, syny. Dětem, ženám, matkám utrhují
poslední z úst. Z Tvých kostelů sebrali zvony a ulili
z nich zbraně nejhroznější, zabíjející všechno, co
nám nejdražší. Postavili nás proti národům, kterým
jsme bratry a poskvřnili přísahu lží, mstou a ná-

silím. Ty, který Jsi mukou nezměrnou a křížová-
ním nevýslovným, poplván a zneuctěn, v lásce slovy
nevypověditelné lidstvo vykoupil, rozlob se hněvem
spravedlivým a trestej ty, jichž zvůle a choutky
tohoto světa chtějí měnit rády věčné, které Jsi po-
stavil mezi národy. Vnukni Italům, aby posílili
řady krvácejících našich přátel a posiluj Itálii v je-
jíh rozhodnutí. Ulij tento požár bez hranic, slituj
se nad pokorným vzdycháním země české a dej jí
svobodu, *svobodu drahou, samostatnost zaslou-
ženou!* Amen.«

Šel mráz z té řeči a děkovaly jenom slzy, které
přinesla vzdorná a láskyplná řeč kněze-buditele. Po-
sítila a teprve, když jsme vykročili na ulici, když
jsme vykročili do skutečného života, otráveného
donášeči a lidmi malé víry, bylo možno změřiti
a zvážiti odvalu a příměst Baarova nacionálního
charakteru. Byl veselý a teplý úsměv položený na
jeho rtech, povídal, jak rád se svěřil jiným a jak
těžký kámen spadl mu tím se srdce. Rozhlížel se
spokojeně po tom svém milovaném Klenčí, a na-
jednou jsem cítil, že zabodl své zraky v nazelena-
lou barvu vrat staré klenečské pošty. Černožlutý
plakát tučným písmem křičel nové zprávy. »Lojzo,
už je to tu, Itálie vypověděla válku! zvolal. V oka-
mžiku jsme stáli před plakátem a oba, jakoby vy-
čerpáni touhou a náhlým zklamáním, četli jsme re-
signovaně — výzvu k dalšímu upisování válečných
půjček!«

(Alois Jindřich.)

Když arcibiskup Huyn měl přijeti na birmování
r. 1915, dal Baar vše do tak vzorného pořádku,
(ač byl vůbec pořádku milovný), že přísný Huyn

nemohl ničeho vytknouti. Jenom při prohlížení ob-
řadních rouchů přišel na jeden chatrný ornát. Pře-
hodil jej dvakrát na světlo sem tam, potom začal
ostře: »To je na ornát nějaká divná látka!« »Ne-
mohu za to. Bližší vysvětlení může podati zástupce
pana patrona —« odvětil klidně Baar a ukázal na
kanovníka dra Šch., který pochopitelně snažil se věc
omluviti.

Před polednem došlo na starosty. Jménem ostat-
ních přednesl přání a stížnosti starosta Jos. Holovský
z Chrástán, koncept měl napsaný, Baarem styli-
sovaný. Řeč nesla se tónem vlasteneckým. Arci-
biskup se ku konci zadmužil, na přání přednesená
nereagoval, rozloučil se jenom nakvašeným výro-
kem: »Máte ještě nějaké přání?« A když mluvčí
deputace poznamenal, že ne, dodal: »Tak můžete
jít —« Tak se stalo prvního dne. Druhého dne došlo
na zkoušku dětí. Po skončení zkoušky řekl ke ko-
lem stojícím kněžím Huyn o Baarovi: »Est opti-
mus catecheta!«*) Jistě z úst Huynových nezvyklá
pochvala, a právě proto tím cennější.

Arcibiskup se rozčilil nad pamětní knihou. Při
jejím pročítání viděl různé ty »— enky« a konečně
i křiklavé doporučení válečné půjčky: Na jedné
straně agitačního letáku zobrazen byl sv. Mikuláš
s andělem oplývající dárky a pod tím nápis: »Já
jdu k pilným upisovatelům!« — na druhé straně
šklebil se zas čert a obrázek doplňoval »duchaplý«
výrok: »A já jdu na ty liknavé!«

»Kde jste k tomuhle přišel?« popuzeně tázal se
arcibiskup.

*) Je výborným katechetou.

»V Praze! Tam to rozdávají po ulicích —« odměřeně odvětil Baar.

»Táák?« užasl Huyn. »A proč mi to nedáte?« Já o ničem nevím —« obrátil se rozčileně na sekretáře. »Chci o všem věděti.« Výstřižky z novin o rostoucí bídě středních a chudých vrstev arcibiskupa rozrušily. Proto neudělal v celku na Baara špatného dojmu. (Josef Hlad.)

Stížnosti a přání farnosti ořešské, Baarem sestavené a p. Holovským přednesené, zněly takto:

»Vaše knížecí arcibiskupská milosti! Ráčil jste nás pozvati, abychom svoje přání a stížnosti otevřeně a upřímně přednesli.

1. Používáme tedy tohoto vlídného pozvání a přednášíme především tu stížnost, že katolická církev, jejímiž syny jsme, nepodporuje u nás v Čechách myšlenku národní, jako činí v jiných státech a zemích, zvláště v Německu, Francii a Belgii, kde biskupové stojí v čele vypjatého života národního, s národem prožívají radost i žalost, na př. kardinál Mercier v Belgii a biskupové francouzští a němečtí, pišící národně nadšené pastýřské listy. Za to katolická církev v Čechách staví se stále na stanovisko neutrální, neprojevuje a nepodporuje ničím naše české tužby. Jako doklad nad jiné pádný uvádíme, že primas našeho staroslavného království, arcibiskup pražský a žádný český biskup vůbec nepostavil se po bok osamostatňovacím snahám českým, nepodepsal známé květnové prohlášení našeho národa, ničím, ani příkladem, ani skutkem, ani slovem v těžké době nepovzbudil ani duchovenstvo, ani věřící, jinak počínali si na př. biskupové slo-

vinští Jeglič, Mahnič, jinak počínají si biskupové maďarští, jinak si vede i německá hierarchie u nás, na př. opat kláštera v Teplé dr. Helmer. Do také vlašnosti v národním citění si otevřeně stěžujeme a očekáváme bezpečně, že nejen duchovenstvo nižší, ale i vysoká hierarchie naše půjde v našich tužbách národních věrně a vždycky nejen s námi, ale v našem čele.

2. A ještě jedna věc se dotkla všech osadníků, jichž jménem zde mluvíme. Tím byla bezohledná, dvojitá rekvizice zvonů a třetí rekvizice varhanových píšťal. Zvykli jsme si na tyto posvěcené předměty, sloužící k bohoslužbě, hleděti s posvátnou úctou, pokládali jsme je za nedotknutelné a jejich zabrání k jakýmkoli světským účelům za svatokrádež. V naší církvi bránilo se zvony vyzváněti i o pohřbu jinověrců, aby nebyly znesvěceny, a proto očekávali jsme, že naši biskupové mohutným protestem na rozhodujících místech se ohradí, aby nebyly ničeny tyto staré památky našich chrámů. Ale nejen, že se tak nestalo, naopak právě naši biskupové to byli, kteří vybízeli i naše úřady, i duchovenstvo i lid k tomu, aby zvony bez námitek byly vydány.

3. Dále hluboce nás urazila všedny ne tak hrubost, se kterou napadl tepelský opat dr. Helmer v panské sněmovně náš český národ, jako ta neblahá skutečnost, že Vaše knížecí arcibiskupská milost neměla až dosud pro český lid ani slovíčka zastání a pro německý, surový výpad z úst katolického preláta ani slovíčka odsouzení a pokárání.

4. Konečně první přijímání dítek sedmiletých, dítek to 2. školního roku, které po zákonu nejsou

povinný kostel navštěvovati nemají kněží žádati. Kostely jsou vzdálené, dívky chatrně oděné, a prosíme tedy, abyste kněze varoval před nucením dítek ku sv. přijímání.

Na konec děkujeme Vaší milosti, že nás vybídla k tomu, abychom přání svá otevřeně přednesli. Těšilo by nás, kdyby slova naše nezůstala pouhým přáním, ale stala se popudem činů, jež by sloužily k prospěchu jak vlasti milé, tak i církve svaté.

Pokud vím, uveřejnila tento projev, který vyvolal v české veřejnosti za tehdejší doby veliký rozruch »Národní Politika« a na důkaz souhlasu došlo Baara více dopisů, z nichž nejmarkantnější zde uvádím:

»Gratuluji Vám a upřímně ruku tisknu za Vaši opravdovost a otevřené jednání, kterým jste arcibiskupovi otevřel oči. Kéž by Vás bylo více. Schoval jsem si ten článkuček na památku, na důkaz, že existovali lidé, kteří měli odvahu říci pravdu.«

Klub českých poslanců agrárních na říšské radě rokoval 7. května o významné té události.

Dle toho, jak jednal Huyn s Baarem, vidíme, že snesl pravdu bez zaujatosti a že by se mnohé nebylo stalo, kdyby všichni, zvláště zkušení, staří duchovní správcové byli vždycky tak otevřeně mluvili jako Baar. Svůj dík projevil mu tím, že mu řekl před odjezdem: »Jmenuji Vás svým notářem. Budete věkem nejmladším notářem v celé mé arcidiecezi« když byl dříve pochválil jej za jeho katechese.

Kdyby se nebylo dovědělo kněžstvo z úředního listu Ordinariátního o vyznamenání Baarově, nebyl by nikdo o něm věděl, neboť se nikdy nepodepisoval »notář«, ani nikdy nezdobil ruky své odznakem viditelným této hodnosti, prstenem, což svědčí nejlépe o jeho veliké skromnosti, která patřila mezi nejkrásnější ozdoby jeho ušlechtilé duše.

(Václav Pravda.)

Text řeči pronesené starostou Holovským vzal si jeden agrární poslanec, který ji vhodně uplatnil na říšské radě. Podobných nebojácných řečí tenkrát nebylo a bylo jich potřebí pro podpoření zahraniční naší akce.

(Alois Jindřich.)

»Když měl jeti arcibiskup Huyn po birmování v Ořechu (r. 1915) na inspekci do jinočanské a dhráštanské školy, přišel ke mně Baar a skoro mi nařizoval: »Arcibiskup pojedje vaší vesnicí. Ať mně nezklamete! Ať nevidím ani jednoho praporu!« Znali jsme tak dobře Baarův poměr k arcibiskupovi z krve německé, že nemusil ani o tom se zmiňovati a prapory byly by stejně zůstaly ukryty na svých místech.«

(Jos. Plesnivý.)

Za války psával lidem žádosti, odvolání a pod. až do 2 hodin v noci. Byl obětavým rádcem celého okolí. Prolézal v Praze i kanceláře vyšších úřadů, aby pomohl prosebníkům. Nedal se lehce odbýti.

(Jindřich Jukl.)

»Kde bylo třeba, nezištně za války pomáhal. Uvedu jen jeden příklad: Mladý, inteligentní rolník Josef Plesnivý z Třebonic, který po sobě zanechal vybranou knihovničku, upadl na ruském bojišti do zajetí. Byl jedináček. Doma ustaraná matka někdy

si rady nevěděla. Baar ji navštěvoval často, těšil, psal mnoho dopisů na rakouský, švýcarský, ruský červený kříž, pátral, dodával naděje. »Byl ve chvílích zoufalství můj anděl strážný, zejména, když přišla strašlivá zpráva, že můj syn zemřel v Barnaulu,« říká o Baaroví paní Plesnivá. (Josef Srb.)

»Rád kouřil cigarety. Za války bylo zle o kouření vůbec a tu ho mile překvapil p. řídící učitel Gärtner z Jinočan na jeho jmeniny tím, že mu přinesl krabičku dobrých cigaret, kdesi pracně sehnanou.

S Baarem jsem se mnoho stýkal, v nejtrpčích chvílích života jsem zašel k němu a odcházel vždycky potěšen. Byl mi rádcem, jemuž jsem ničeho neztajil, stejně jako on mluvil se mnou s otevřeným srdcem. (Frant. Sojka.)

Miroslav Sojka, statkář ve Zbuzanech, vypravuje:

»Za války šel jsem jednou do nemocnice a setkal jsem se s Baarem. Stěžoval si, jak je střežen a žádal mne, abych šel s ním kus, že se cítí bezpečnější.«

»V době, kdy se rekvirovaly zvony, Baar ke mně přišel a všecek vzrušen oznamoval: »Pavel již nebude volat s krteňské věže, Jan osíří. Ale snad přece ne, mám nápad. Znáám vás jako odvážného, nebojácného muže a milovníka Krtně i všeho, co se k ní pojí. Můžete udělat znamenitou věc, trochu sice nebezpečnou, ale záslužnou. »Pavel« je s věže sňat, leží na hřbitově a je možno zvon zachránit. Jděte do Třebonic, (tato ves leží několik minut od krteňského kostelíka) vezměte si na pomoc asi čtyři muže, jimž můžete věřiti a zvon uschovejte do Srbovic hrobky za kostelem. Tam bude bezpečně ukryt. Nesmíme to nechat přijíti k tomu, aby z něho

byla ulita děla, která rozsévají zkázu. Musíme ho prostě ukrást!«

Spěchal jsem ihned do Třebonic, najal kostelníka, hrobníka a chystali jsme se, že za tmy zvon ještě se dvěma druhy pohřbíme v naději, že jednou slavně zvon zase vzkřísíme.

Když jsem večer přišel na hřbitov, zamrazilo mne: vojáci již zvon nakládali na vůz, a pak jej odvezli ke starostovi v Třebonicích.

Spěchal jsem proto ihned k faráři, abych mu pověděl o nezdaru.

Baar již na mne čekal u dráhy (asi na poloviční cestě mezi Ořechem a Krtní). Z dálky jsem volal: »Je zle, předešli nás. Snad náš plán tušili a proto nečekali ani na ráno a vzali zvon ještě večer.«

Farář zbledl a zlomeně jen ze sebe vypravil: »Tak Pavel je pryč...« (Jos. Plesnivý.)

Baar nepopřál si ohledně zvonů klidu. Poslal památkovému úřadu do Prahy obšírné ohrazení, ve kterém historickými daty i se stanoviska uměleckého dokazoval, že rekvizice zvonů je nespravedlivá. Také ústně se ohradil. Mně jako administrátoru půjčil koncept své stížnosti, abych v témže smyslu protestoval. Protest byl baarovsky důrazný. Snad i jiným kněžím jej zapůjčil. (Jan Samek.)

»Ve válce, když bída o potraviny šířila se celou zemí, neměl ani Baar nadbytku. Byl by sice jistě dostal od rolníků, co by bývalo bylo možné, ale on se nerad o tom zmiňoval. Byl jako ve všem i v této věci hrdý Chod. Nežebрал. Přijímal potraviny jen tenkrát, když mu byly nabídnuty, a pak je rád zaplatil, a přidal obyčejně nějakou svou knihu.

Kdysi vezl jsem mu 4 pytle pšenice. Přemýšlel jsem, jak to zařídit, aby věc nebyla nápadná. Na vůz, na kterém jsem vezl obilí, připevnil jsem veliký žebřík a ten jsem vezl: na kunu. Říkal jsem: Na faře dci upevniti na stodole v nadidlo na kunu, a tam mají jenom krátký žebřík. Pšenici jsem šťastně dovezl a Baar měl radost, jak to šlo hladce: »Jen neobere-li mne teď mlynář«, obával se a ne nadarmo. Dostal ze 100 kg pšenice jen 50 kg mouky.

Svěřil jsem se mu jednou, jak obilí před vojenskými rekvisicemi uschováváme. Měl jsem tenkrát mnoho na svědomí. Se Sojkou jsme každý na svém statku ukryli hodně obilí, měli jsme mnoho známých, kteří mouky neměli, a draho platiti ji nemohli. Musilo se tedy zapírat a pány, kteří rekvirovali, přesvědčovati, že úroda byla slabá a podobně. Baar se o tom vyjádřil: »Nic se nebojte, a třeba přísahajte, že ničeho doma nemáte. Schovávati před zloději není hříchem, zvláště, když se tím pomůže chudému obyvatelstvu. Beztoho spousty odevzdaného obilí se ve válce lehkomyšlně zničí a zde mají mnozí hlad.«
(Jos. Plesnivý.)

»Když se rekvirovaly kostelní píšťaly, zavolał si mne, abych z varhan vyňal zinkové píšťaly a nahradil je cínovými. Učinil jsem tak, zinkové píšťaly jsme dali na kostelní půdu a myslili jsme si: Buď nám zůstanou, nebo nic neztratíme, když již cínové píšťaly budou zasazeny.

Za 6 neděl přišli vojáci a když vystoupili k varhanám, poznali, že píšťaly jsou cínové. »Tady nejsou zinkové píšťaly?« »Nejsou tu,« řekl Baar. Chtěl vo-

*Baar jde s pí. Kotrbovou
a její dceruškou, svou oblíbenou žačkou,
na ročovskou pout.*

jáky ošiditi, ale na konec musil přece přiznati, že jsou na půdě.« (Václav Weis.)

»Jezdil jsem každý čtvrtek do Okresní záložny hospodářské na Smíchově a Baar také často jezdil do Prahy, proto jsme spolu zhusta, zejména za války, debatovali.

Baar vynikal humorem, který ho neopustil ani za dnů války, kdy terčem jeho vtipů, jimiž někdy zrovna sršel, stával se zpravidla trůn habsburský.

Bez bázně a beze strachu ve svých kázáních, jež plynula často vzrušeným tokem, dovolával se spravedlnosti dějin, dotýkal se výroků proroků dějinných, mluvil o bratrských slovanských národech a vštěpoval svým posluchačům víru ve spravedlnost historie.

Ve Zbuzanech na nádraží mi řekl, když jsme mluvili o Masarykově činnosti zahraniční, že by byl dobrým vůdcem národa uvnitř, stejně, jako je jím dnes za hranicemi.« (Frant. Sojka.)

Již od začátku války horoval pro rozpad Rakouska. Před podepsáním památného manifestu českých spisovatelů r. 1917 přijel k Baarovi známý cestovatel Alois Svojsík. Baar nadšeně manifest schvaloval a také podepsal. (Inž. Václav Kotrba.)

»Při setkání za války vždy jsme rozmlouvali spolu o vyhlídkách obrovitého zápasu se zřetelem na český národ. V prvních letech klonil se k názoru, že by byl nejvhodnějším kandidátem na stolec svatováclavský některý ruský velkokníže. »Rovnáme Evropu,« smával se při těchto hovorech.« (Josef Srb.)

Podle zprávy p. učitele Aloisa Jindřicha přechovával Baar známý manifest velkoknížete Nikolaje Nikolajeviče.

BAAR ZA PŘEVRAŤU.

Konečně se dočkal splnění svých tužeb. Radoval se z osvobození svého národa jako dítě. Ale později lekal se našich starých dyb, zejména nesvornosti.

Zpěvák byl špatný. Ale o svatováclavské mši r. 1918, kdy všechno zpíval česky, zpíval tak slušně, že zpěváci na kůru se tomu podivili. Patrně se důkladně na zpěv připravil. Tehdy užil též odvážných slov o dvouhlavé bestii na Dunaji, kterou trest nemine.

(Jindřich Jukl.)

»Za Baarovy návštěvy v Klenčí dne 15. října 1918 přišly zprávy z Domažlic a Plzně, že už je prohlášena naše samostatnost. V městečku rozšířilo se rázem velké nadšení, hned jsme sehnali hudbu, byl jasot, šli jsme s hudbou přes celé Klenčí. Když jsme se vraceli k radnici, kde jsem promluvil jako starosta několik slov k obyvatelstvu, uviděl jsem opodál p. faráře Baara. Právě tyto dny sem přijel. Přivítal jsem ho (byl našim čestným občanem) a poprosil, aby promluvil ke shromážděným. Vyhověl a promluvil krátkou, ale ohnivou řeč, odsoudil ostře zpupnost Rakouska a povolal ku konci: »Na zdar!«. Nadšení lidu nebralo konce. — Avšak zprávy byly předčasné. Zvěděl o tom Baar a přišel ke mně časně ráno. »My jsme to včera provedli! Můžeme se oba houpat na šibenici.« Ale nedalo se nic dělati. Než úřady mohly zakročiti, přišel opravdový převrat a my se z něho oba radovali a znovu jej oslavovali. Často

za hovoru mi připomínal, jak my v Klenčí měli jsme vlastně dva »převraty«. (Jos. Hedt.)

»Na onom místě, kde stojí dnes pomník padlých,^{*)} byla dříve pavláčka pro hasičská cvičení. Odtud řečnil Baar r. 1918 po převratu. Tak se dal unésti mluvě o ceně svobody, kráse samostatnosti a navraceném dědictví otců, že se posléze sám rozplakal a lidé štkali též. Na ten večer ze soboty na neděli do smrti pamětníci nezapomenou.

Jednoho jen se bál Baar: »U nás není náležitého náboženského prohloubení a toho se bojím. Přijdou silné otřesy a bude zle.« Dal mi brožuru »Obnova církve katol.«, na které spolupracoval. »Tohle je jen kostra, to nejnaléhavější, aby lidé věděli, co chceme. Později půjdeme do hloubky.«

Přijel z Klenčí a vyprávěl, jak tam už oslavovali převrat hned 15. října. A když přiletěly dne 28. října první zvěsti z Prahy o skutečném převratu, jásal: »Už je tu, co jsme stále čekali.« (Jindřich Jukl.)

Mluvil o velkém významu památného dne. Vzpomenul všeho: našich bratří, kteří svůj život položili za vlast, naši bídy a strádání zde, slz, kterými smyta je poroba, pod níž úpěla drahá vlast po staletí. »Dokažme, že heslo: Volnost, rovnost, bratrství — je naše a že dovedeme podle něho také žítí,« pravil mezi jiným.

(Anežka Horejcová-Čermáková.)

»Jen udržíme-li republiku!« říkával. »Já se nejvíce bojím naší nesvornosti.« (Jindřich Jukl.)

»Že převratu se nesmírně radoval. Když se však

^{*)} v Ořechu.

jednalo o to, aby se stal arcibiskupem pražským, bránil se houževnatě. Říkal: »Já nejsem diplomat, jsem prudký člověk, tím bydi mohl celé věci jen uškoditi. To raději půjdu do pense.«

(Marie Kotrbová.)

BAARŮV POMĚR K PŘÍRODĚ.

Baar — dítě venkova — lnul vždycky s vytrvalou oddaností k přírodě. Dovedl viděti a přechísti v jejím tajemném písmu to, čeho druhý nepostřehne. Zejména v době pense se jí hojně věnoval. Jeho horlivé včelaření, zahradničení, zájem o zvířata, zejména o ptáky a koně, jsou jen jednotlivými projevy nadšení pro přírodu a její dary. Líčení krás přírodních at v knihách či dopisech Baarových vynikají hýřivou bohatostí a jemností barev. Čtenáři je dobře znají z Baarových spisů. Zde je doplníme několika novými, dosud neznámými ukázkami.

»Jak začal Baar včelařiti? Byl kaplanem u faráře X. Neměl svých včel, ale panu faráři pomáhal a byl jeho učedníkem. Pak byl přeložen. S p. farářem se rozloučil a šel ještě jednou, naposled do školy s tím úmyslem, že se už na faru nevrátí, ale půjde rovnou na blízké nádraží, odkud odjede na své nové působiště. Vůz s nábytkem měl zatím dojetí na novou štaci. Stalo se tak, ale jaká podívaná se naskytla Baarovi, když šel z nádraží k faře! Vidí před farou veliký sběh lidí, koně z vozu rychle vypráhají a vůz sám v mraku — včel! Pan farář totiž chtěl mu způsobiti radost, když viděl, jak se s jeho včelami dojemně loučil, i dal mu bez jeho vědomí do nábytkového vozu jeden úl jako dar a překvapení. A bylo to také překvapení! Úl totiž byl již starší, po cestě se rozsypal a když otevřeli vůz,

bylo boží dopuštění. Honem sháněli nějakého včelaře — šťastně našli p. řídicího — který pak do všeho možného včely shraboval, prý i do pytlů.

Zahradu měl v dobrém stavu, hodně také zásluhou své pečlivé hospodyně. Nebyla veliká, byla bez besídky, ale ne bez včelínu. První jeho cesta z kostela po mši sv., dříve než vešel do bytu v prvním poschodí, vedla vždy ke včeličkám. Měl pravidelně kolem 6 úlů. Nejprve včelařil jen pro včely, bez užítku, v posledních letech však měl také příjem »medový«, dosti slušný. Nebylo jedné návštěvy, aby nezabočil v hovoru na své milé včeličky. Pokaždé měl nějaký dotaz nebo věděl nějakou novinku z jejich života. Potrpěl si na chutné medové perníčky.«

(Antonín Pospíšil.)

»Baar byl horlivý včelař. Viděl jsem, jak včelí roj sbírá do zvláštních trychtýřů z kůry lesních stromů — patrně to byl jeho vlastní vynález. A se včeličkami uměl: Dovedl je vhodným a včasným odebráním medu přinutiti, aby více sbíraly. Jednal s nimi klidně a vlídně, jako se svými miláčky. Chtěl jsem se od něho přiučiti včelařství, dostal jsem však při prvním pokusu žahadlo, tož jsem se jim na uctivou vzdálenost od té doby vyhýbal. Baar si mně proto něco nadobíral!«

(Frant. Dittrich.)

»Zvěčnělý měl rád dětské nápady. Vzpomínám si příhody, která se udála loni (1925) v létě, tedy ne příliš dlouho před Baarovou smrtí. Baarovi se rojily včely, ale byl něčím zaměstnán, takže o tom nevěděl. V tom k němu vrazí malý 6letý Rudolf, syn jeho bratrance Heindla a volá: »Strýčku, strýčku, pojďte honem dolů, včely se vám splášily. Sedějí

na lipě« — Zasmál se tomu srdečně a večer mi o tom vyprávěl. »Jak pěkně vystihl kluk ten spěch včel«, smál se, kdykoli si vzpomněl na hošíkovu zprávu o rojení.«

(Frant. Heidler.)

»Při jedné návštěvě odešli jsme spolu do veliké zahrady pode dvorem, kde jest včelí farma. Tenkrát měla 48 úlů. Baar všecky úly s velikým zájmem prohlížel, až konečně jsme přišli k úlu zkušebnímu. V tomto umístěno bylo vedle sebe a nad sebou 6 rámečků plných včel. Každý jsme kleknul na jednu stranu úlu a hledali královnu. Baar našel ji brzy na své straně, kde se s celým průvodem procházela. Dle toho jsem poznal, že Baar byl i velikým milovníkem včel.«

(Frant. Štýdl.)

Svému poslednímu kaplanovi Jos. Hachovi píše z Klenčí několikrát o včeličkách:

»Přemůj milej Pepičku,

nedivte se, že Vám tak dlouho nepíši. Někdo už se narodí na takové planetě, že má ustavičně »flandu v kole« a odpočine si až na — hřbitově. Ostatně lístkem jsem Vám již oznámil, že včely šťastně doletěly a tak jsem si bližší a důkladnější vypsání ponechával až na »později« — což je konečně dnes.

První znamenitost té zásilky byla, že včely přišly dřív než Váš dopis. Úly už ležely na lížince, voslejd*) s plamínkem hověl si v zemi a právě jsem nasažoval »bidle« na násadu, když se přikulhala milá Vaše epištole s důkladným návodem, co a jak rozebrat. Pohladil jsem se za to, že jsem to všecko dobře udělal a děkuji Vám ještě jednou srdečně za starost i práci, kterou jste s tím měl.

*) pažitka.

Ale vraťme se k včeličkám—dušičkám. Nápis na nich »živé včely« nelhaly. Dojely skutečně číperné, zdravé — hned se také z česer rozlily a okoukaly nový kvartýr. Rozpustil jsem cukr a dítě je na přivítanou pokrmit, zvlášt ty krajní slabody a pak roj. Ale do rána napadl sníh a teploměr ukazoval 2 »grány« pod 0! Nastrkal jsem tam vycpávky a poroučel to všechno Bohu!«

(10./11. 1919.)

»Oznamuji dále při této řídké a vzácné příležitosti, že jsem živ a zdrav nejen já, ale i — včely, a to všechny tři úly vesele bzučí a snášejí pěl s kočiček a lískového ořeší. Nadděla mě ta událost tak, že už kreslím plány na včelník, kupuji dříví a co nevidět počnu stavět.«

(17. 3. 1920.)

U faráře Otmana naučil se zahradničení. Když se stal sám v Ořechu farářem, dítě doplnit zahradu, honosící se na př. tamaryšky, tisem a jinými ještě stromy a keři z Palestiny, aby měl »gethsemanskou zahradu«. Ale zde narazil na tuhý odpor své matky, která tu chtěla mít — zahradu zelinářskou! A stalo se po jejím — jako obyčejně.

(Antonín Benda.)

Měl rád jezevčíka darovaného mu jeho sestřenicí pí. Mášou Sperlingovou-Baarovou.

»Jeho oblíbenci byli zpěvaví ptáci. Ale pozoroval s bolestí, že devět koček, které se usídlily na faře po jeho předchůdci, zle mezi ptáčky řadí. I pozval si mě do Ořechu s flobertkou, abych je odpravil co možná rychle, než ženské zakročí. Stalo se, jen jedna zbyla. Vykopal jsem jámu, vedle které leželo

všech osm škůdců. V tom přišel k Baarovi na návštěvu můj nynější švagr Srb, jemuž mne Baar představil humorně: »Váša kočkobijce«. Tím názvem mě poškádlil i leckdy v dopisech.«

(Ing. Václav Kotrba.)

»V roce 1916 usadila se na faře kuna, která zle hospodařila v Baarově kurníku. Tenkrát mi psal, abych ho od té šelmy osvobodil, jinak že mu vykrade celý kurník. Chodil jsem tam denně, slyšel jsem kunu běhat nad hlavou, když jsem číhal v kolně, ale neviděl jsem ji. Rozhodl jsem se, že ji odpravím samostřílem. Uchystal jsem všechno a řekl faráři, aby večer mezi desátou a čtvrt na jedenáctou dával pozor, až uslyší ránu, že bude kuna v posledním tažení.

»Jestli se tak stane, pak uvěřím, že opravdu něco umíte a že zvíři rozumíte. Ale já tomu nevěřím«, pochyboval Baar.

Večer v 10 hod. 7 min. uslyšel ránu. Vyběhl s vel. pánem Hachem na dvůr, kuna válela se na zemi. Tloukli ji holemi, škrtili ji v kolně na drátě, ale marně, šelma ustavičně škytala, byla zasažena pouze jediným brokem. Když si již nevěděli rady, hodili ji do kádě a přikryli vysazenými dveřmi — aby neutekla . . . Později mi psal, že má na faře celou kuní rodinu. I tu jsem zničil.

Baar se o zvěř potom živě zajímal. Půjčil jsem mu na jeho přání knihu o stopaření. Brzo si její obsah osvojil a sám stopoval jednu kunu ve sněhu po celé její noční toulce z fary až do zahrady pí. Havlůjové ve Zbuzanech, pak kolem vsi dál do polí za Zbuzany a zase zpět na faru.« (Jos. Piesnivý.)

Bohumil Jirát, statkář ve Zbuzanech, vzpomíná: »Když Baar přišel do Ořechu již jako farář a ve Zbuzanech jsme se potkali, hned po pozdravu se mně optal: »Poslouchejte, Milku, máte ještě tu ko-
bylu, co tak dobře tahala?« Měl koně rád, kdo četl Cimburu, jistě pozná, že Baar koně dobře znal.«

»Věnoval často pozornost cukrovarským koním, mluvil o nich znalecky, až se mu pro tuto vlast-
nost někdy smál p. inženýr Botto.«

(Marie Kotrbová.)

»Chodíval často do mého revíru (Dražinovské hory), zejména v poslední době, kdy stoupání na Výhledy již ho unavovalo. »To je můj doživotní re-
vír,« říkal. Posílal jsem mu totiž každoročně něko-
lik zajíců, zvláště měl-li hosty. Bloudívali jsme spolu revírem. Vida zajíce, smával se: »Ten bude můj, ale nechte jej ještě, ať vyroste!«

Nechtěl totiž vidět stríletí, a já také nikdy v jeho přítomnosti zvěře nezastřelil. Za to mi posílal svoje knihy s věnováním a med od vlastních včeliček. O včeličkách se mnou nemluvil vida, že nejsem vče-
lař. Měl ve zvyku nemluvit s jiným o věcech, o kte-
rých myslel, že ho nezajímají.«

(Volfgang Sladký.)

BAARŮV HUMOR.

Je zajímavé, že v mladých letech Baar nebyl sice nějaký škarohlíd, ale hlučnému veselí spíše se vy-
hnul. Měl rád samotu. Ale čím je starší, se životem vyrovnanější, tím více miluje žert a vtip, a také sám jimi vůči dobrým známým a přátelům nešetří. Tento rozdíl vystupuje zřejmě i v jeho knihách. Stačí po-
rovnati román »Cestou křížovou« nebo »Pro kra-
vičku« s roztomilým »Skřivánkem« nebo »Holoub-
kem«.

»Jako student a bohoslovec nebyl rozpustilý, ale rád si občas zavtipkoval nebo se zasmál cizímu vtipu. Tak jsme kdysi šli na výlet, myslím, že na Hirštejn. Krátce před tím dal vojenský kartografický ústav ve Vídni na důležitá místa v této krajině svoje mě-
řičská znamení. Půjďme na Hirštejně k jednomu takovému jehlanci, pečlivě bíle natřenému. Baar, který měl ve zvyku všeho si všimati, nahne se nad je-
hlanec a vybuchne ve smích. »Co se stalo?« I před-
čítá nám čtyřverší nějakého povedeného vtipálka:

»Věř každému v lásce svojí,
jen nevěř kantorovi!
Miluj všechny lidi v celku,
jenom vynech — učitelku!«

Dlouho nemohl zapomenouti Baar na tyto verše. Hračkou mu bylo pozměniti slova nějaké písně nebo básně a přizpůsobiti ji dané situaci, ať se v městečku stalo cokoli.«

(Jos. Tauer starší.)

»Měl ve zvyku říci pravdu každému do očí. Na druhé straně kypěl někdy čtveráctvím a humorem. O tom dalo by se vyprávěti mnoho dokladů. Uvedu pouze jeden. Byli jsme v Pozdni na faře na primici strýčka Pilného. Baar ovšem byl středem pozornosti. Čas nám rychle plynul. Nikdo nepomýšlel na návrat. Tu se Baar přihlásil o slovo, když kterýsi z pánů před tím vyprávěl napínavou historku o lupičích. Začal o dvou milencích, kterým rodiče bránili v lásce. Barvitě líčil četné překážky. Nikdo z nás ani nedutal. Líčil, jak jistý podivín je ve všem jejich podnikání podporoval. Konečně došlo ke svatbě. Ale druhého dne ženich zemřel raněn mrtvicí. Pochovali ho s nárkem. Ale nevěstě se zdálo stále, že je pouze zdánlivě mrtev. Proto si vyžádala na hrobaři, aby hrob nezasypával, až nazítří. Když se setmělo a vesnice ztichla, šla na hřbitov. Dlouho váhala, konečně si dodala odvahy, když se již blížila půlnoc. Vešla na hřbitov. Přistoupila k otevřenému hrobu —

V tom Baar ustal, zdvihl se, udělal kříž, pomodlil se hlasitě modlitbu děkovnou po jídle a v nastalém ruchu nám zmizel. Za několik dní jsme ho zastavily. »A jak to dopadlo s onou nešťastnou nevěstou? Proč jste nám to nedopověděli?« dotíraly jsme na něho.

»Nu — nedopadlo to nijak,« rozesmál se na celé kolo. »Tu historku jsem si jen tak na rychlo vymyslel. Potřeboval jsem se už nutně vzdálit. Což jsem mohl říci: Lidičky, jděte domů? Tedy jsem vyprávěl onu nemastnou neslanou povídačku, náhle

ji přerušil a v nastalém potom ruchu se po anglicku ztratil. Tak se na vás musí, holečkové!«

(Marie Soukupová.)

Na poštu zaskočil nejednou na chvíli si popovídat, obyčejně když měl odeslati více dopisů. I s mým předchůdcem žil v přátelském styku. Měl rád veselí a vtip. Živě se pamatuji, jak přišel na poštu nedlouho po vyjití »Farské paničky«.

»Tak jsem měl dnes návštěvu«, oznamoval se smíchem hned ve dveřích.

»Asi hodně příjemnou, že se smějete.«

»Děkuji pěkně — příjemnou! Přijela schválně za mnou hospodyně z Kvílic a zahrála mi tak důkladně, že jsem se zmohl jenom na krátké věty obrany. To byl hotový vodopád! Nepřestanu litovati, že neumím stenografovati, byla by to znamenitá ukázka vášnivého monologu. Že prý jsem ji pošpinil před veřejností, ji vykreslil tak, aby každý poznal, že Tereza z »Far. paničky« je ona! Vychrlila všecko rozhořčení a kletby a vyřítla se ven. No, dostal jsem první kritiku — pěknou!« (Marie Kučerová.)

»Leckdy mi dal v neděli nebo ve svátek doutník. S dmutí si se mnou popovídal. Jednou ve veselé náladě povídá, když jsem si chtěl doutník schovati: »Takhle to nejde! Vy si chcete cigáro vykouřiti v lepší společnosti než je moje, co? Hezky je vykouříte tady! Ostatně — kdy se vám to stane, až odejdu, aby vám zapaloval cigáro farář?«

(Jos. Poledník.)

Růžena Holečková, choť inženýra, která se za svobodna často stýkala s Baarem jako chrámová zpěvačka, vypravuje:

»Když jsme stávali s Vlastou (mým nynějším mužem) na kůru, zapomínali jsme často na vše a dívali se jen na sebe. Baar to ovšem pozoroval a jednou mi se smíchem hrozil: »Růženo, já ti někdy vynadám. Já si mohu na kazatelně hubu roztrhnout a ty mně ani neposloucháš a koukáš jen na Vlastička.«

Jednou se mně ptal, jaké to je, když se jde večer na dostaveníčko. »No, důstojný pane, když tak svítí krásně měsíček, je všude tak tiho a on najednou zahvízdá za zdi naší zahrady« — »tak skočíš, vezmeš ho kolem krku a no — já to znám . . .«

»Když se starší dcera měla vdávat, přinesla na faru, jdouc na katedismus, jak je to zvykem, pěknou husu. Baar za několik dní na to mne s Vlastičkou potkal a povídal své mámě, která šla s ním: »Koukej mámo, to je ta slečna, co nám přinesla tu husu, na kterou jsi nemohla po celé vsi sehnat pekáč, jak byla veliká.«

(Marie Sojková.)

»Jednou v zimě ve sněhu jsem šel za Baarem a dohonil ho. Zmínil jsem se o tom, že jsem ho z dálky nepoznal. »Mohl jste se podívat do sněhu.« »Jak to?« »Co pak nepoznáte moje roztažené cápy?« usmál se. — Baar dodal totiž: špičky od sebe, paty k sobě.«

(Jos. Plesnivý.)

»Šli jsme pěšky do Horšova Týna. Baar, důvěrný jeho přítel farář Polívka z Hřivic a já. Ráno k nám přijeli vlakem. Já je vedl. Přišli jsme do Pařezova. »V téhle vesnici pekou chléb jen na jedné straně,« nadhodil jsem. »Jak to?« zvědál Polívka. »Inu podívej se!« Baar na to, »jsou tu stavení jen po jedné straně cesty, proto se tu peče chléb jen po jedné straně.« Šli jsme dál. Polívka se zastavil, ukazuje

se smíchem na tabulku, kde stálo: »Anna S., Damen-Schneiderin sammt Zugehör«. Zasmáli jsme se srdečně a Baar začal nám vyprávěti různé příhody z doby svého kaplanování v Přimdě, kde mnoho jako Čech zkusil. Cesta nám za vyprávění rychle ubíhala a než jsme se nadáli, stojíme u sv. Anny. Je to krásný kostel s hrobkou bývalých knížat Trautmannsdorfů. Stojí na kopečku. U cesty z Týna jsou kapličky — křížová cesta. Sochy jsou z kamene. Polívka pozoroval se zájmem sochy. »Pamatuj si,« řekl Baar, »u nás na Chodsku říkají, stojí-li někdo zamyšlen: Ten stojí jako svatí u »Tejna«, a ty stojíš tu dnes také tak.«

(Jakub Pittner.)

S oblibou sbíral válečné anekdoty.

(Inž. Václav Kotrba.)

Ve svižně psaném feuilletonu v »Čechu« z roku 1917 píše o nedávno konaném sjezdu svých kolegů ze dne 17. července u příležitosti 25 letého kněžství toto: »Ale daleko jste to nepřivedli« (dává promlouvatí buclatým andělíčkům u sv. Salvátora). »Samé černé koláry jen, nikde ani tón fialový. Přece jste platili za čilý a nadějný ročník, který ve svých řadách měl i — Filipa!« (Narážka na příjmení jednoho z kolegů.)

Uvádím zde několik ukázek roztomilého Baarova humoru z různých let:

»protože to první, co Vám v tomto dopise do oka padne, je zajisté tato bavlněná příloha, začnu s ní. Jako Jakubovi, když sloužil u Lábana, množila se stáda ovcí, koz, kozlů i skopců, tak množí se mi stáda knih — tak že jsem si musil objednat novou polici na ně — která se hodí k policím starým,

a nyní potřebuji »forhaněk« téže barvy, jako jsou ostatní. To druhé čiperná hlavička Vaše už se domyslí. Posílám vzorek a prosím pěkně, abyste mi koupila někde takové látky 2 m 20 cm — atd.«

(Pí. Jirsákové, dne 17./2. 1904.)

Drahý pane administrátore,
ačkoli jste mi neodpověděl na moji I. epistolu, přece »vyšší silou« nucen píši druhou. Jedná se o věc v republice velice vzácnou, hledanou a čertnými nepřáteli ohroženou — o tabák, tabák, tabáček kuřlavý! Aby se paš z Ořechu do Klenčí zdařil, vymyslí jsem si velice rafinovaně (vlivem mých návštěv ve zdejších biografu) jeho dopravu. Slečna Hedtová, které současně píši, dopraví kuřivo z Ořechu na Smíchov. Slečna Knopfová, která pojede na »martinský« posvícení, přiveze to zboží do Klenčí. Tedy »dvě krásek spanilých« — abych se Sušilem mluvil — zapleteno je do této odvážné affairy a doufám, že mi ho nevykouří.

Že nepíšete, nijak ve zlé Vám nevykládám. Vzpomínám si jako ve snu na matriky, školy, kázání a dávám Vám generální absoluci. Sám také si libuji, jak se pomalu scvrká moje korespondence. Sem tam zabloudí sem ještě nějaký svůdný list z Jednoty, abych to atd. atd., ale já jsem etnostný člověk a nedám se svést. Pustil jsem se z Jednoty — a jako Karlíček — se držím Vrby, který se už do Domažlic přistěhoval.« (12./10. 1919 — Jos. Hachovi.)

»Přemůjmilej, trochu se mi chvěje ruka, nikoli strachem, ale tím, že jsem právě položil sekeru, kterou jsem asi hodinu kálal bukové půlky. Pane, to je po-

žitek! Asi tři zvlášť sukovaté dám stranou, abyste koštoval, až přijedete k nám! A teď k věci — vlastně k věcem.

Kdybych se byl zdržel jenom ještě asi hodinu a neposílal psaní, mohl jsem mít 1/4 koruny českoslov. v kapse. Sotva jsem je svěřil poště, přikulhal se Pabiánek a vylovil z kabely Vaše písmo, na které »obratem« odpovídám.

Dnes byl v Klenčí první mráz. Električka eště furt nesvítila. Uhlí a petrolijum nejní! Je to elend! Dne 28. října tu bude tábor a budeme si »přes« to stěžovat, což jistojistě pomůže. Tisícůmkrát pozdravujem Tebe!

Váš J. Š. Baar, baráčník.«

(13./10. 1919 — Jos. Hachovi.)

»Svatý Martin si to popletl, přijel o 14 dní dřív — ale posvícení s poutí slavíme podle kalendáře tuto neděli. Přijedte, »budete-li k nám moct« — říkávají ti, kteří zašoupnou dvířka, ale já je před Vámi otevřu dokořán a uděláme si posvícení, až přijedete.« (10./11. 1919 témuž.)

»Moje zlatý potěšení — ten titul je z písničky »na tom našem houvarečku — síkla sem jeteličku!« — Právě jsem se vrátil z »města«, t. j. z Domažlic, kde jsem si vybral na prosinec 333-33 K — tedy pět trojek od pana berního a nadázím zde lísteček ne z javora, ale ořecha. Mám sice všelijaké škra-bání, ale dávám Vám přednost, protože vím, »v čom jste.«

— — —
»Od posvícení svítíme elektrickou Hedtovou. Je to taková moudrá elektrika, která vede občanstvo

k pořádku: večer o 1/2 5. h. se rozsvítí a o 1/2 11. hod. zhasne, kdybyste měl třeba nejkrásnější kapitolu románu rozečtenou nebo rozepsanou. Ráno však o 1/2 6. h. vás probudí a vyžene z lože. Přijďte se brzy na ten špás podívat.

Váš chalupník.
(3./12. 1919 — Jos. Hachovi.)

»Přemůj milej,
Chodům bylo kdysi uloženo »perpetuum silentium«,*) které nejdříve — což je přirozeno — porušily ženské! Právě proto Otilka na mne už po dva dni dynuje, abych Vám nezapomněl gratulovat k svátku, což tímto činím. Lze to říci krátce:

»Dej Vám Pán Bůh zdraví,
tám v tom pražském kraji — dej!«

Můžete si to zazpívat s průvodem kytary, aby to znělo slavnostněji.«

(17./3. 1920 — témuž.)

»Drahý bratře, já jsem si to myslel, že někde něco není v pořádku, když tak zatvrzele mlčíte. Španělky**) jsou sice ohnivé, ale za to strašně nevěrné, na př. Carmen a j. — a proto myslím, že už Vás dávno opustila. A zuby? Hm, když nejste ženská, tak to nic celkem neznamená. Zde se usadil zubní technik — tak až přijdete, můžete ho okoštovat, mně dal 11 — ano, jedenáct plomb — na jedno posazení. Sám myslel, že je to i na koně moc . . . Já mu řek', kdo byl předsedou kněžské »Jednoty«, ten že vydrží všecko. —

*) Ustavičné mlčení.

**) Narážka na španělskou dřipku.

»Item vzkazuji za práci, výlohy a materii tolik vroucích díků, kolik z toho bude »bafů« a kolik zrníček máku dostane se na »škubánky«. Slíbuji mimo to věnovati Vám »memento«, kdykoli »šterec« neboli »knódlpraj« neboli »škubec« octne se na mém opulentním stole . . .

Do panského dvora Ořešského poslal jsem Vám »Kanovníka« s »Farskou paničkou«. Doufám, že tento potrefný pár lidí dostal se Vám do ruky bez ouhony a že dáte pilný pozor, aby z toho nevznikl nějaký ouraz celibátní nebo jiný. —

Víte, na škubánek místo máku dáváme si tvaroh a mně to chutná znamenitě, ale když si místo tabáku nacpu na př. volšové listí, chce se mi . . . Proto mi zní Vaše zpráva o tabáčku nakrájeném jako hlas nebeský.«

(31./3. 1920 — témuž.)

»Píší mi na adresy, že jsem »na odpočinku«. A to je pěkný odpočinek, když nemám ani tolik času, abych napsal Mančince*) včas gratulaci! Mám ustavičně od svého narození »flandu v kole« — inu osud!« (V Klenčí pod Čerchovem 14./9. 1920.)

Nedlouho před svou smrtí psal rozmarně p. inž. Václavu Kotrbovi: »Slavný patron Váš, sv. Václav, ať Vás provází životem, ať už putujete pěšky nebo na koni, v auto nebo éro —«

(26. září 1925.)

*) Pí. Marušce Srbové, své bývalé žačce.

BAAR KNĚZ.

Byl hluboce nábožensky založen. Věřící katolík. Odmítl nabízenou vysokou hodnost v jiné církvi. Ač nešel do semináře rád, plnil povinnosti svého stavu vzorně, čehož mu neupře ani nepřítel. Kněžství svoje cenil si vysoko. Avšak nelze říci, že by byl schvaloval bezvýhradně veškerá zařízení církve katolické. Jasný důkaz o tom podává jeho činnost v obou »Jednotách katol. duchovenstva«, jeho články o reformách z této doby. Více o tom uvádíme v kapitole »Baar a Jednota«. Pojímal Kristovo učení v duchu slovanském či spíše českém, tak asi jako hrdina jeho půvabné kněžské idyly »Holoubek«. I v tomto směru měl vlastní, osobité názory. Stav se knězem učinil cílem svého života pracovati pro blaho jiných a přinesl na oltář sebeobětování své lidské štěstí . . .

Je ho nutno nesporně přiřaditi se stanoviska národního ke kněžím buditelům blahé paměti.

Svoje kněžské povinnosti konal svědomitě. Byl výtečným kazatelem. Kázal v duchu vlasteneckém a zásadně probíral určitou látku v promyšlených, obratně učených cyklech. (Jos. Vodička.)

Na jeho kázání chodili lidé z daleka a posud na ně s úctou vzpomínají. Slovo jeho bylo živé. Kdo potřeboval útěchu — potěšil, kdo radu — poradil. Na kazatelně byl učitelem a vzdělavatelem. Kazatelna nebyla mu nikdy místem agitačním. O jeho

kázáních mluvilo se v širokém okolí. Smuteční hosté ze vzdálených vesnic mnohdy přicházeli jen proto, aby poslechli Baarovu promluvu.

Když se Baar postavil u hrobu, zraky všech byly jako přikovány na jeho rtech. Uměl zvláštním způsobem potěšiti, uměl uklidniti, dovedl nalíti balsám na otevřené rány. Vždycky rozcitlivěl, ale nikdy ne tak, aby se lidé kolem rakev rozplakali křečovitým pláčem, jak to bývá někdy, když řečník nad otevřeným hrobem rozdírá pozůstalým srdce dráždivými slovy, když měří cenu své řeči množstvím slz, jež padají na rakev. Když Baarův hlas poletoval nad hřbitovem, zdálo se, jako by i v korunách stromů usnul vítr, jako by všechno nábožně poslouchalo. (Fr. Sojka.)

Na eucharistickém kongresu ve Vídni r. 1912 kázal Baar v kostele na Rennwegu na thema: »Zuſlechtete lidské srdce vírou, nadějí a láskou.« Dovedl tak uchvátiti posluchače, že mu jednu chvíli tleskal celý kostel jako v divadle. (Jos. Vodička.)

Baar provedl zajímavou zkoušku o tom, zdali možno vrátiti se k Husovi v plném toho slova smyslu. Nastudoval v Ořechu doslova jedno z nejlepších Husových kázání a přednesl je v kostele. »Dal jsem si záležitost na přednesu, avšak výsledek byl zcela neuspokojivý«, vyprávěl mi. »Posluchači se ku konci dívali rozpačitě jeden na druhého a dobří známi mi otevřeně řekli, že se jim tentokráte moje kázání nelíbilo. Vícekrát jsem tudíž podobného pokusu neopakoval.« (Josef Srb.)

»Vzpomínám na svou svatbu. Ujednal jsem s Baarem, že mne časně ráno před odjezdem do Štáhlav

u Plzně vyzpovídá. Měl jsem obavu, jak to dopadne, vždyť jsem nebyl u zpovědi od let gymnasijských. Při noční službě shledával jsem v mysli předešlé modlitby. Ale zpovědník uhodl mou nesnáz a byl ke mně velice vlídný. Při poučení řekl mi tlumeným hlasem asi toto: »Vím, kdo jste a jakým jste. Svatý není nikdo. Jednejte vždy tak, abyste se nemusil před svým svědomím a před lidmi stydět! Milujte ženu, rodiče a nezapomeňte na svou českou vlast, která musí býti každému sveticí. Svátost stavu manželského je sedmý sakrament, když se podaří. Přeji vám i vaší nevěstě vše nejlepší. Na shledanou! Nyní běžte posílit se na tu dalekou cestu. Po cestě budete mít dosti času, abyste vše ještě jednou v srdci a mysli své uvážil a se v duchu kál —« Mě hluboce dojala tato slova a vryla se do paměti navždy. Když moje choť přijela do Klobuk, často jsme se s Baarem stýkali. On v žertu nás nejednou zlobíval, avšak měl jsem někdy dojem, jakoby přeletěl tváří jeho lehký stín závidosti, když viděl naše rodinné štěstí.« (Theodor Syllaba.)

»Povídal jsem mu kdysi, že syna neučím modlitbě, ale že ho učím, aby byl dobrým člověkem, aby jednal charakterně, aby měl smysl pro dobro a spravedlnost. Baar odpověděl: »To stačí.«

(Frant. Choc.)

Víru svou miloval, považoval za neštěstí vzítí prostému člověku víru. Lid ho miloval a on miloval lid. »Za trochu lásky šel bych světa kraj«, říkával s básníkem. Byl vzorem kněze, charakter čistý a vznešený.

(Vlasta Štěchová.)

»Baar nebyl přepjatě nábožný, byl knězem »lid-

ským« a proto jsme k němu tak přilnuli. Byl opravdovým charakterem a proto jsme se mu obdivovali.« (Fr. Sojka.)

Pro své bratry kněze bojoval a pro ně pracoval, a jistě že jeho zájem o starobní pojištění kněží měl na mysli prospěch celého stavu, zvláště se namáhal pro kněze Raisovy a Jiráskovy — chudé horské faráře a kaplany. On sám toho nepotřeboval.

(Vlasta Štěchová.)

O tom, že neznal jako kněz rozdílu mezi chudými a bohatými, svědčí: Přijel kanovník dr. K. Kapitola svatovítská je patronem klobuckého kostela. Baar si stěžoval, že tabernakl je sešlý a bylo by třeba dáti sem nový. Ale pan kanovník mínil: »Pro Klobuky je to ještě dobré.« Baar se rozezličil: »Co pak je slušná věc jen pro kapitolní kostely? V Klobukách jsou snad méněcenní křesťané?« A pověděl mu od plíc své mínění, nedbaje, že je to zástupce patrona.

Jindy zas před válkou kázal o svěcení neděle. Ježto bylo toho roku krásné počasí, doporučoval věřícím, aby neznesvěcovali dne Páně prací na polích, nýbrž četbou, družným hovorem načerpali sílu ku práci v nadcházejícím týdnu. »Prokázali byste jen chamtivost, kdybyste pracovali na polích i nyní, kdy toho není opravdu potřeba.« Přišel z kostela a tu máš! Na stole leželo psaní od konsistoře, že se dovoluje polní práce v neděli. Dohněval se Baar: »Protože se jedná o lány kapitolních polí, došlo honem povolení bez mé žádosti! A zrovna to nebudu ohlašovat! Co platí pro ostatní osadníky, platí i pro pány. Žádné výjimky!« A neposledl přípisu.

Za těchto okolností nebyl »nahore« dobře zapsán.
Nebral si to však nijak k srdci.«

(Marie Soukupová.)

»V neděli ráno ozdobovali jsme spolu oltáře květinami z farské zahrady. Hlavní oltář býval jako záhon plný květů.«

(Jos. Poledník.)

»Oltáře v kostele rád ozdoboval květinami. Věděla jsem o jeho zálibě a proto jsem v sobotu odpoledne po mezích běhala, aby mi našla co nejvíce polních květů, které pak odnášel na faru. »Jste hodná, že tak pamatujete na ozdobu našeho kostelíka. Květiny — to je krása!«

(Alžběta Yzerová.)

Výborně uměl kázat. Lidé i z daleka, třeba dvě hodiny cesty sem šli, aby ho slyšeli. To byl kostel vždy přeplněn. Měl rád filiální kostelík v Krtní. Ač stojí o samotě, přicházelo tam hojně věřících, kdykoliv zvěděli, že bude kázat Baar.

(Jindřich Jukl.)

Při kázáních měl rád citáty z Erbena, V. Huga, dovolával se Palackého. Také leckdy sáhl pro příklad do řeckých dějin. Z cizích básníků nejvíce si vážil Viktora Huga. — Ministrantům dával za odměnu knihy.

(Oldřich Blažek.)

»Rád viděl, že jsem pěstoval kostelní zpěv. Na můj popud sepsal dětské koledy válečné, nazvané »Bolestné vánoce.« Jsou to prosby dětí u jesliček za vojáky, otce i bratry a za mír, které se nám tolik líbily a došly velkého rozšíření. Už tam mluvil o svobodě a české samostatnosti.«

(Jos. Vodička.)

»Pěstoval už v Kloboukách koledy. Můj manžel da-

roval do kostela dřevěné jesličky. Vyřezal je sochař Buk v národním slohu podle návrhů Baarových.«

(Marie Kotrbová.)

Ohlas této záliby zavolá na nás z románu »Houlubek«.

Baar snažil se rozsévati kolem sebe jen dobro.

»V Pozdní suspendoval poštovní komisař expeditorku. Musila jsem tam poslati zde přiděleného praktikanta. Ale ten v přílišné horlivosti nechtěl jednou vzítí silně poškozenou pětku od tamního faráře. Farář se dohněval, sedl a napsal stížnost na poštovní ředitelství. Praktikant měl neblahé tušení, když četl adresu. Sáhl k nedovolenému prostředku: Dopis opatrně otevřel a přečetl! Po přečtení bylo mu horko. Ve své bezradnosti nevěděl nic moudřejšího, než že oblékl se do parádních černých šatů a šel na faru prosit, aby farář nečinil udání na ředitelství. Ale se špatnou se potázal, protože farář byl divoch. Náhodou se setkal toho dne s Baarem. Vypravoval mu o té věci. Baar přišel hned potom ke mně: »Podívejte se, ti dva se nesnesou. Vezměte praktikanta zpět a bude svatý pokoj. Vymluvte se u ředitelství, že máte zde příliš práce —« domlouval mi. Byla jsem v trochu nakvašené náladě. »Víte co? Dejte z Pozdně pryč faráře a bude svatý pokoj!« odpověděla jsem zostra.

Baar se srdečně zasmál. »Ale jste vy mi resolutní dáma! Jen co je pravda! Faráře z Pozdně dáti pryč nemohu, na to jsem malý pán. Pokusím se aspoň ho uklidnití.« A vskutku nemilou příhodu urovnal smírně.

(Marie Kučerová.)

Pokládal za svou povinnost jako kněz pomáhati

všem slabším a strádajícím. Již v kapitole o Baarovi za války stala se o tom zmínka. Uvádím zde jeden přímo klasický doklad jeho nezištné lásky k bližnímu. Je to případ »báby hrnčené«. Tak říkali na Chodsku Marii Štefaničové, stařeně a as 70leté, která prodávala po vesnicích hrnce, byla za světové války odsouzena do vězení na rok pro urážku Jeho Veličenstva. Po válce dostávala příčiněním p. vrch. rady zemského soudu v Praze Stanislava Boučka od jedné stolní společnosti peněžité podpory. Baar na ni upozornil. Jedenkrátě přišla k Baarovi řkouc: »Velebný pane, ten zlatej pán Bouček už zase mi poslal 100 Kč. Jsou tak laskav a napíšu mu jako jindy poděkování.« »Napíšu, babičko, napíšu s radostí«, řekl Baar, vzal papír, usedl se slovy: »Poděkujeme po chodsku, že babičko?« »No to vědí!« na to stařenka.

Když byl s dopisem hotov, přečetl jí to a vybízel ji: »Tak to podepište babičko!«

»Dyt to vědí, že psát nehumím«, namítala babička dojatá k slzám pěkně složeným poděkováním.

»Tak zase aspoň tři křížky!«

»To hudělám s radostí, velebný pane!«

Když tento obřad skončen, vyňal Baar obálku, napsal adresu, nalepil na obálku známku, kterou mu babička mermo chtěla zaplatit — ovšem marně — a loučil se s babičkou: »Na poštu si to odnesete sama.« »To vědí, a co jsem dlužna, ani se nebudu ptát, abych je neurazila, dyt voni nikdá mermomocí nic nechtějí. Tak: Zaplat Pán Bůh, hlavně aby byli hodně zdráv a eště dlouho živ!«

»To, to je to hlavní!« přisvědčoval vesele Baar, vyprovázeje babičku ke dveřím. (Jan Bozděch.)

Jak se pečlivě Baar staral o stařenku, která za pobytu v žaláři ztratila mnoho zákazníků a musila živiti as o 15 let staršího manžela, prozrazují dopisy zaslané panu vrch. radovi Boučkovi, o němž se stala již shora zmínka.

»Děkuji Vám sám a srdečně za všecku péči, kterou Jste věnoval a stále ještě věnujete ubohé Štefaničové.

Tato Vaše obětavá péče je už korunována výsledkem. Právě před týdnem přišla ke mně Štefaničová s přípisem ministerstva národní obrany, které jí povoluje a hned také dnekem poštovní spořitelny posílá podporu 400 Kč »jednou pro vždy«.

Babička myslila, že »je to všecko a že huž nedostane nic«, když »tám stojí jednou pro vždy«. Vysvětlil jsem jí, tohle že jí vychodil p. Bouček a z toho ministerstva jako že už víckrát nic nedostane, ale jako »válečný poškozenec« že ještě má naději na nějaké odškodnění.

Babka tedy vzkazuje »milostpánovi za šecko za plat Pánbů, dyž nemůže sama se vodměnit.«

K jejím díkům — jako její rodák — připojuji i svůj srdečný dík za práci, kterou jsme Vám způsobili. Může Vás hřáti vědomí vykonaného dobrého činu.

I my si vzpomínáme s radostí na milé letní hosty, kteří jako laštovičky odtáhli od nás »do teplejších krajů«. Naše kopce už si pomalu nasazují mlhové čepce, na dnešek už udeřil bílý mráz, spálil listí, celý kraj už se obléká v smrtelné barvy a svatý Martin přiveze bílý rubáš. Vám otvírá se »saisona«.

Divadla — koncerty — plesy — nu — zdraví užili!

Čerchov — Haltrav — Hrádek s Kozinou »šhecko šudýž nechá Vás pječně pozdravovat, abyste na nás nezapomíli ha na přesrok se zase k nám ve zdraví vrátili. Milý vzkaz ten přeodiotně vyřizuje a rodný kraj do další vzácné přízně Vaší, vysoce vážený pane vrchní rado, poroučí

v hluboké úctě oddaný J. Š. Baar.«

(V Klenčí Před Lesem 1./X. 1921.)

»Řídě se vzácnými pokyny Vašimi, napsal jsem dnes a doporučeně odeslal sl. A. Masarykové »cítuplné« vypsání všech bolestí báby hrnčené. V příloze pak posílám žádost spolku pro blaho propuštěných trestanců, jakož i »vyličení celého děje«*) od počátku trestního oznámení až na poslední dobu pokud mi to ovšem známo.

Kdy asi vyjde knižně »Hrnčená bába«? To kdybych věděl! Měla vyjít u Beniška v Plzni. Toto nakladatelství octlo se v konkursu.

Bába Štefanicová vzkazuje za všechno mnohmnůžstvíkrát zaplat Pán Bůh!»

(V Klenčí Před Lesy 11./12. 1922.)

»Vysoce vážený pane rado! Šlechtný dobrodinče náš! Mnohmnůžstvíkrát Jim zkazujeme zaplat Pánbů za to, že na nás nezapomínají a vědomost jim dáváme, co šhecko sme dostali:

Vod pivovarský chasy u Fleků	150 Kč,
vod vlastenecký chasky	100 Kč,
vod pana presidenta	200 Kč
a vod toho »nášeho« spolku propuštěnejch trestanců teky	200 Kč.

*) Zajímavé svou důkladností a přesností.

Jenom si to spočtou, co je to peněz ha jakýho veselýho Ježíška bureme zase mít! Sobě nekoupím nic, ale starýmu sem koupila dvě košile a fúsekle, tůze to huž potřeboval. Co zbyde huložím si do záložny pod intresí, abysme něco míli na starý kolena (l), haž nám bure eště huř ha nic neburu moct vydělat.

Eště jednou zaplat Pánbů ha dčestí, zdraví v novým roce Jim i milostpaničce i slečinkám ha mladýmu pánovi z gruntu srce vinčuje

stará Štefanička z Klenčí.

Také její sekretář osměluje se připojiti k jejím díkům i gratulaci!

Váš J. Š. Baar.

V Klenčí 22./XII. 1923.

Všem dárcům jsem poděkoval zvláštními připsy.«

»Z vysokého nařízení »hrnčenné babičky« i vlastním pudem svého srdce veden především vroucně přejeme radostné svátky vánoční a šťastný rok nový.

Také vědomost dáváme, že jsme obdrželi od pana presidenta Masaryka 150 Kč a od spolku »Nový život« 200 Kč, jakož i nový moderní plášť, teplý, takže jsme vyzbrojeni a budíme závist!

Na zvláštním půlarchu děkujeme »Novému životu«, ale předobře víme, že Jste to vy, šlechtný pane vrchní rado, který na babičku pamatujete a proto Vám vlastně patří všedna zásluha a také především nejrůcnější dík.

Jinak jsme zdraví, tyfus už nemáme, měšťanku stavíme, vodovod postavíme, takže až přijedete, ani nás nepoznáte.

Za všechno mnohonůžstvíkrát eště jednou dě-
kujeme

t. j. Marie Štefaničová
a J. Š. Baar.«

(V Klenčí dne 21./XII. 1924.)

»Milostpane,
mnohonůžstvíkrát Vám vzkazuju zaplat Pán Bůh
za to, že Jste na mýho starýho Si vzpomněl a po-
slal mu tolik a tak pěkných šatů, kalhoty, kabát,
vestu, dvoje punčochy, celého Jste ho oblékli. Ačkoli,
chudák stará, už ven vyházeti nemůže, je už 84 let
stár, přece jen máme velkou radost, že Jste si na
nás vzpomněl.

Těm hodným z Hlavovy kavárny už jsem podě-
kovala a také Vám, milostpane, říkám »Zaplat Pán
Bůh«, že Jste se za mě přimluvil.

Nemohu Vám ničím jiným se odměnit, než že
se za Vás a Vaši milostpani a za Vaše dětičky po-
modlím.

Můj písař, farář Baar, pěkně děkuje za vzpomínku
a také se nechá poroučet a vzkazuje, abyste se přišel
na mě podívat, jak mi sluší ten zimní kabát, co Jste
mi poslali.

Ještě jednou za všechno děkuje
v hluboké úctě oddaná a vděčná

Marie Štefaničová.«

(V Klenčí dne 13./I. 1925.)

Příběh o Marii Štefaničové zpracoval Baar lite-
rárně v povídce »Bába hrnčená« (vyšla v kalendáři
sv. Josefa r. 1922 a nyní v knize »Baby a dědko-
vé«), o svých zásluhách se ovšem nezmiňuje.

»Když odcházel z Ořechu, přišel ke mně. Já vážně
churavěl, on byl naproti tomu jako skála. Šel jsem
ho vyprovodit. U Řeporyj potkali jsme jednoho ta-
mnějšího občana. Za řeči povídá: »Jak to přijde, pane
faráři? Vy se modlíte a modlil jste se za vítězství
našich zbraní, pravoslavný za vítězství svých zbraní,
stejně protestanté atd. Komu má ten Pán Bůh vy-
hověti?« Na to však klidně a s jemnou výčitkou od-
pověděl Baar: »Vidím vás každou neděli v kostele,
ale podle všeho nejste tam nic platen. Kdy jste mě
slyšel modliti se za vítězství zbraní? Já se modlil
vždycky a modlím jen za mír.« (Karel Pinkas.)

»Baar byl velikým ctitelem sv. Václava. Jeden rok
pracovali lidé v ten den na polích — tenkrát prý
se nesmírně rozhněval na tuto neúctu k národnímu
světci. Soudím, že Baar snahou prosaditi církevní
reformy sledoval cíl prospěti českému národu a ka-
tolické církvi u nás, nikoli jí poškoditi.«

(PhC. Václav Jílek.)

S osadníky rozloučil se v kostele dojemně. Za-
čal citátem ze svého oblíbeného V. Huga: »Nejtěžší
slovo je naposled!« Na to navázal a končil: »Na-
psal jsem tady mezi vámi »Holoubka«. Končím přá-
ním z něho: Loučím se s vámi se všemi, dávám
s Bohem velkým i malým, poroučím vás pod mocnou
ochranu matičky Ježíše Krista a přeji vám tři věci:
Předně, abyste milovali Pána Boha a nechodili k němu
teprve tehdy, až vás dožene nouze. Za druhé, abyste
se všichni se mnou shledali v nebi. A konečně,
abyste dostali lepšího faráře, než jsem byl já —
Amen.« (Oldřich Blažek.)

BAAR A »JEDNOTA ČSL. KATO- LICKÉHO DUCHOVENSTVA«.

Baarův portrét nebyl by úplný, kdybychom přešli mlčením historií této velké organisace českého duchovenstva z doby převratu a let dalších. »Jednota« usilovala v zájmu národním i náboženském o provedení církevních reforem. Na tomto boji o nápravu měl Baar Ivi podíl. Jeho spolupracovník a oddaný přítel vypravuje o tom následující:

»V srpnu 1918 obdržel jsem pozvání, které uveřejňuji pro věčnou pamět v doslovném znění:

Důstojný Pane a drahý bratře!

V úterý dne 3. září o 10. hodině ranní koná se v Grégrově sále Repraesentačního domu v Praze důvěrná schůze duchovenstva všech čtyř českých diecesí, k níž Vás přesnažně zveme. Na programu jest rozhovor o nynější kněžské situaci a vybudování *zemské* stavovské organisace. Schůze tato jest tak důležitá, tak rozhodující o naší kněžské budoucnosti, že k vůli ní jistě rád přinesete i obět dnes tak obtížného a drahého cestování. Určitě Vás očekáváme! Pozvánka tato jest zároveň legitimací. Fr. Mimra, probošt v Litomyšli, M. Smrčka, farář v Perlticích, A. Turek, děkan v Golč. Jeníkově, Th. Dr. Frant. Stejskal, c. k. univ. profesor, Václav Kotrch, probošt v Roudnici, A. Hoffmann, farář na Král. Vinohradech, J. Beneš, k. a. vikář a děkan v Benešově, K. Bartovský, farář v Citově, J. Pospíšil, farář v Choceradech, Msgr. A. Miláček, b. vikář a děkan v Klatovech, Jos. Šmejkal, farář ve

*Baar s hosty před ořešskou farou:
Odleva: člen Nár. divadla Deyl,
pí. Beránková a cestovatel Svojsík.*

Veselíčku, Jan Šanda, kaplan v Chotovinách, K. Balík, děkan v Černovicích, Fr. Vaněk, děkan v Pelhřimově, Josef Čáp, b. vikář v Lenešicích, V. Koranda, farář v Horkách n. J., JUDr. L. Svatoš, farář v Liblicích, Josef Kuška, farář v Kováni.

Osoby zde uvedené zaručovaly každému pozvanému, že se jednati bude o věc vážnou, nejlepší svědectví vydalo o tom hojně účastenství. *Mezi účastníky byl i Baar.*

Schůzi předsedal A. Hoffman, farář na Král. Vinohradech, debata po sedmileté pause od zardoušení první Jednoty za asistence moci státní byla velice živá a stala se historickou pro resoluci, kterou navrhl Krojher, a v níž se kněžstvo v poslední hodině přihlásilo k ostatním vrstvám svého národa a dalo slavnostní výraz své touze po samostatnosti. Ovšem nescházeli ani opatrníci, kteří prohlásili resoluci za nemístnou a nevčasnou, když však shledali, že jsou v mizivé menšině, ztrácel se jeden po druhém, aby jim z toho nepovstaly mrzutosti. Podotýkám, že pražští katecheti předvoláni byli pro účastenství k policejnímu říditelství.

Resoluce shromážděného kněžstva byla známou ještě téhož dne ve Vídni, kam se odebral arcibiskup Huyn. Tam byl následujícího dne z rozkazu císaře Karla ministrem Husarkem velice nevlídně přijat. Ač každé politické dítě vědělo, že hodiny říše rakouské jsou sečteny, odhlasovala biskupská konference 16. září projev loyality!

Ve schůzi českého duchovenstva zvoleno z každé diecése 5 členů, kteří svoláni na den 28. října do

Prahy k dalším poradám, nálada účastníků byla tehdy ovšem slavnostní z radosti nad naší samostatností.

Baar zvolen 7. listopadu 1918 v ustavující valné hromadě do výboru, který se ustavil 14. listopadu. Při této volbě stala se veliká chyba, že nebyla připravena žádná kandidátka členů předsednictva a volba předsedy se musila konati dvakráte, v první volbě obdržel Baar 9, Dvořák Xav. 6, Krojher 1 a Kuška 3 hlasy, při užší volbě dostal Baar 13 a Dvořák 6 hlasů. Baar nechtěl za žádnou cenu volbu přijati, dal se však přece po dlouhém zdráhání přemluvit. Baar přinesl tím velikou obět, jak jsem se o tom mohl později přesvědčiti, na čase ztraceném pro tvorbu literární, který se nedal nikdy nahraditi, litoval jsem toho sám, že jsem jej tehdy též nutil.

V 2. čísle časopisu »Jednota« uveřejnil své názory o programu této mohutné organizace. »Veliká doba nesmí nás najíti malými,« praví a na jiném místě: »Ta cesta vede přes bezedné propasti lidské zloby.« Především zdůraznil nutnost jednoty *vnější*. »Musí nastati demokracie v duchu Kristově v praxi, musí zmizeti rozdíl mezi vyšším a nižším duchovenstvem.

Nutna je i jednota *vnitřní*, t. j. jednota práce a soustředění sil. »Potřebujeme hlav smělých a odvážných stejně, jako opatrných a rozvážných.« Neméně je důležitá jednota *národní*. »Nutno ihned začíti s akcí očišťovací, setřást rychle — kde ještě jsou jaké stopy — všecko německé rakušáctví. Hříchy páchané na našich menšinách v uzavřeném území, k nimž ordinariáty zbaběle mlčely, musí býti rychle odčiněny. — Jednota v poměru církve ke státu. Cel-

kové směrnice: Svobodná církev ve svobodném, nikoli svrchovaném státě. Nesmíme ignorovat stát a stát nemůže ignorovat nás — vlastně naši práci výchovnou.«

Nejdůležitější je *jednota v církevních reformách*. »Tu myslím, že především je naše reforma vnitřní, reforma našich srdcí i hlav, život čistý, pracovitý, prostý, plný lásky a obětavosti pro Boha, pro bližního i pro celek —« »Jinak každý z nás cítí, že hodina jest, kdy můžeme právem žádati jménem vlastním, jménem věřícího lidu novou úpravu našich vnějších poměrů církevních. To je dějinná veliká chvíle, kterou prožívá celý národ a bystře pozoruje, zda tu chvíli — která se už nevrátí — nezaspíme. Navrhují domáhati se 1. nové organizace u nás. Církev nesmí býti poduškou světské vlády, nesmí býti její podnoží, ale státí na svých nohách a opíratí se o věřící lid. Proto zřídí se »farní obce« nebo »náboženské obce« nebo, jak Šalda navrhuje, »obec boží«. Uzná se právo svobodné volby farářů, vikářů i biskupů, zruší se všechny zbytečné výsady, tituly atd., ba nutno žádati i českou organizaci církevní s vlastním synodálním zřízením a vlastním exarchou, ale v unii s Římem, což by bylo ideálem. 2. Národní jazyk nelze déle vylučovati z liturgie. Naše děti musí dostat do rukou lepší katechismus, než je nešťastný výrobek biskupů rakouských. 3. V církevní kázni volá po nápravě neblahá otázka celibátní, studia seminární, obsazování míst lepšího materiálního postavení, tajné konduity.«

Tomuto programu zůstal vždy věren. Zmínil jsem se o něm proto obšírněji, že spisovatel Vrba praví

ve svých vzpomínkách na Baara^{*)}: »Tu podle pravdy říci musím, že se r. 1920 dvakrát velmi vážně rozmýšlel, má-li vystoupiti z církve římské. Svědkem je mi tu již jednou jmenovaný přítel Baarův, učitel Alois Jindřich, kterému se po prvé svěřil se svým vnitřním bojem atd.« Toto tvrzení odmítám jako důvěrný přítel Baarův. Dle mých spolehlivých informací jde v tomto případě o nepřesně reprodukované věty jmenovaného spolužáka a velmi dobrého přítele Baarova při té příležitosti, když mluvili oba druhové z mládí o tom, že Baar značně změnil po letech dřívější své názory na Husa a jiné otázky. Baar neměnil lehce svého přesvědčení, zejména ne náboženského. Chtěl rozřešiti obnovu katolické církve v československé republice evolucí, v dohodě s Římem, ale nikdy nemluvil o revoluci. Dokazuje to i jeho poměr k radikálním směrům náboženským po r. 1920. — Nemohu též souhlasiti s jinou větou Vrbovou: »Nelpěl nikterak na římském vyřešení náboženské otázky české —« Vždyt toto tvrzení naprosto odporuje tomu, co napsal hned před tím o Baarovi: »Proto tedy snil o rozumném vyrovnání s Římem a zřízení autonomní církve české v rámci Říma atd.« Baar měl neustále na paměti české dějiny a poukazoval za rozhovorů na to, že náboženské nesváry a boje vždycky se Čechům zle vyplatily. My, Baarovi dobří přátelé, jako: Xaver Dvořák, prof. Frant. J. Hruška, archivář Fr. Teplý a já, nikdy jsme neslyšeli z úst Baarových, že by pronášel s oblibou výrok o nutnosti zničení katolické církve v Čechách. Jestliže opravdu užil v je-

^{*)} Baarův památník str. 61.

diném dopise onoho výroku a to v listopadu roku 1918, nutno mít na paměti, že stalo se tak v době největšího kvašení v duchovenstvu a vzrůstajících bojů náboženských, kdy ve chvíli rozrušení uklouzne snadno i člověku hluboce nábožensky založenému hodně ostrý výrok. Stalo se na př. v těch dobách, že Baara stojícího v Hybernské ulici u stanice elektrické dráhy pozdravil jeden z jeho přátel, ale nedočkal se odpovědi. Po čase mu to vytykal a tu slyšel k svému úžasu z úst Baarových: »Promiňte mi, neviděl jsem vás tehdy, i když jsem se na vás třeba díval. V těch dobách byl jsem událostmi náboženskými tak pobouřen, že jsem byl blízek šílenství.« — To říká dosti!

Baar se připravoval na každou schůzi, jako by se měl podrobiti přísné zkoušce, čímž si poškodil chatrné zdraví svoje, též ustavičným rozčilováním, způsobeným přílišnou svědomitostí, jak to nejbližší okolí jeho potvrditi může.

Velice ho rozčilovalo také projevené přání kněžstva mu oddaného, aby byl dosazen na uprázdněný stolec sv. Vojtěcha, neboť ve své skromnosti pokládal se za neschopna a nehodna této vysoké hodnosti, to nevadilo mnohým osobám, které by se rády viděly samy na tomto stolci, jak jsem uveřejnil ve Venkově bezprostředně po jeho smrti, aby ho proto sesměšňovaly.

Baar byl nejhornivějším přispívatelem do »Jednoty«, orgánu naší organizace, a to i v době, kdy byl ve svém zátiší, kde s dychtivostí čítal moje »veledopisy«, jak nazýval mé zprávy o situaci. Z jeho péra jsou zejména tyto články: »Čtenářům „Obnovy

církve katolické v Československé republice", manifest ze 27. listopadu 1918 »Lide československý«, »O stanovisku Jednoty katol. duchovenstva československého k Husovi« z 23./6. 1919, ze kterých dýše jeho nezměrná láska k milovanému národu.

Baar byl velice dotčen nespravedlivým obviňováním šlechtitných snah Jednoty, majících za účel očistiti církev (jejímž byl věrným služebníkem až do své smrti), od pochybených zřízení lidských, která ji ve velké části národa činila nesympatickou.

Bolelo ho, že jsme očerňováni od těch, kteří nám nejprve říkali, že jsme dle církevních předpisů zřízenou »Jednotou« a žádali o přijetí, zasedali a pracovali v různých oborech, ale potom tvrdili, že byly povoleny jenom jednoty diecéšní, ač věděli, že tehdejší nunciatus Micara přijal Baara, Dvořáka, Krojhera a Žížalu jako representanty celoříšské »Jednoty«, když mu oznámili, že J. pracuje na reformním programu, který později předloží papeži.

Baar při každé schůzi dal si referovati o finančním stavu Jednoty a měl z toho velikou radost, když jsem mu zvěstoval, že příspěvky se scházejí a jmění Jednoty stoupá, jevil veliký zájem o mé náměty finančních akcí, kterými jsem chtěl postaviti Jednotu na pevné nohy, býval z počátku nedůvěřivý, ale dal se konečně přesvědčiti důvody o správnosti jich, nenašel jsem však porozumění u většiny a upustil od toho. Po rozpuštění Jednoty řekl mi, že mělo býti uposlechnuto mé rady, poněvadž bychom měli něco v rukách, co by nás spojovalo i po udušení Jednoty. Baar nedal se voliti podruhé za předsedu a zůstal pouze členem výboru.

Jsa ještě předsedou dožil se Baar svých Abrahamovín, ku kterým se mu dostalo z kruhu jeho přátel četných blahopřání, z těch se mu nejvíce líbilo přání skupiny lounské, napsané katechetou Josefem Komedou, jak se o tom písemně i ústně vyslovil. Pro zajímavost uvádím je doslova:

»Carissime!

Gratulovati ku padesátce — myslíme, se nemá — vždyt je 20., 30. věk a proto také k ní negratulujeme. Naše gratulace týká se dnů po padesátce:

Cesta Vaše životem nebudiž *cestou křížovou*, ale cestou štěstí a z *duchovní správy* at jenom radost máte, kéž podaří se Vám vychovati povahy *sedláka „Cimbury“*, všichni aby plnili *„Milovati budeš“* a nebyli z nich *„Kohouti“*.

Mezi ovocem Vaší práce at nejsou jen *trnky*, a at není tu a tam něco *nalezeno na cestě všedního života*, ale at jsou to vzácné *„farské historky“*.

Dej Vám Všemohoucí k tomu zdraví a síly a moudré prozíravosti a vzácné trpělivosti, byste dovedl Jednotu k jejím cílům.

At podaří se Vám, aby *farská panička*, třeba *Hanče* zmizela a úcty plná žena nastoupila . . . , aby *ptáci*, *Hofoubek* těšili se z přízně otce — neobklopeného nimbem nedostupnosti, a at dá Pán Bůh, abyste našel *chvilu oddechu* a mohl nám napsati mnoho ještě a nejen *několik povídek*, než přijde *Poslední soud*, který na mnoho — mnoho let zůstaň k naší radosti od Vás vzdálen.

S přátelským pozdravem skupina Lounská.«

Baar byl věrným členem Jednoty od prvopočátku až do jejího zardoušení, byl obdařen též k Vánocům

hrozbou vyobcováním z církve, nevystoupí-li, za několik dní na to bylo mu nabízeno z téhož místa 500 Kč na mše sv., kterých nepřijal . . .

⟨Fr. V. Polívka.⟩

Zmatek a nerozhodnost v řadách kněží, uznávajících nutnost církevních forem, Baara rozčilovala. Vybuchlo z něho toto rozhořčení nejednou. Jeden doklad: „Setkal jsem se na výstavišti náhodou s Baarem, Žížalou a Polívkou. Zmínili se za horu, že jdou večer do divadla. Zvali mě, abych šel s nimi. Měli jedno místo v lóži volné. Právě tehdy dávali Svobodovy »Čekanky«. Po prvním jednání povídá Baar: »Tohleto by se mělo hrát jako slavnostní představení na valné hromadě Jednoty katol. duchovenstva.«“

⟨Frant. Krupka.⟩

»Kněžskou organizaci »Jednota« miloval. Ale rozčiloval ho nedostatek mužnosti a opatrnickví u velké části duchovenstva. Vedle neutěšených církevních poměrů hnala ho do pense vážná choroba, jejíž počátky už cítil. Ale je holým výmyslem tvrzení, že odešel do pense, protože se nestal arcibiskupem. Prohlásil několikrát otevřeně, že by byl tohoto úřadu nepřijal, ježto neovládá světových jazyků (angličiny a francouzštiny) a nechtěl by nikdy býti pouhou loutkou při styku s cizinci. Pokládal za nedůstojné, aby musil v tomto ohledu spoléhati jedině na tlumočníka. I v tom se jeví chodská hrdost.«

⟨Antonín Pospíšil.⟩

A ještě ostřeji osvětlují poměr k »Jednotě« jeho vlastní dopisy:

»Brodský s Xaverem*» mi tuhle psali přepodivné

*) básník Xaver Dvořák.

věci. Mimo jiné i to, že nového arcibiskupa svatě stolici na dotaz navrhl a vřele doporučil — Tusar. Potom že nejsou socínkové katolíci! To hlasování je soukromý podnik Krojhera — Žížaly, pro který se tuto středu strhne ve výborové schůzi kravál. Důtklivě mě tam zvou, jedno číslo programu také je: Odpoč. ve 4 hod. audience u p. arcibiskupa — talár nutný! Když to pozoruji ze vzdálenosti 15 mil, zdá se mi to všechno tak strašně ubohé, že vlastně nechápu, proč jsem to všechno bral tak vážně! Ale škoda papíru! Lze o tom mluvit, nikoli však psát, nestojí ten celý krám za to. — «

⟨13./10. 1919 — Jos. Hachovi.⟩

»Včera přiletěl z tamního kraje i se svým úlem Tuhoměřický farář Pittner. Vysypal mi tu všelijakých novinek a klepů — tak že jsem z toho celý »hloupý«. Tak si myslím, jaká škoda času, práce, energie i peněz, které jsem vyplýval od r. 1904 na tak zv. »reformní hnutí«. Neohlížím se do zadu, nevzpomínám na nic, jen se dívám na zasněžený Čerchov, jehož tvrdá palice se halí v šedý závoj mlh. I má makovice je z toho všeho samá »mlha« — nevidím jasně a ani nechci vidět.«

⟨Témuž 10./11. 1919.⟩

»Neptejte se, jak jsem rád, že sedím na čerstvém vzduchu, neboť ovzduší »obtrýtu« nesnáším dobře. Arcibiskup také už drží v ruce »šraubcíhr«, hledá hlavičky šroubů a pomalu utahuje rozviklanou mašinku. Šroubky musejí zpátky do děr a který nepotáhne, nahradí se novým.

Na společný pastýřský list »milovaným synům« — »milovaní synové« sice odpoví — poznáte tam i moji

trošku, ale ctihodní otcové si z takového našeho plácání nic nedělají. Oni jsou, jako byli za Rakouska, — »potestatem et praebendas tenentes«.*) Republika k vůli Slovensku nezkřiví jim ani vlásek. A tak celé reformní hnutí zbahní — historie let 1899 až 1906 — bude se 1920 opakovat — akcie »lidové strany« na kněžské burse stoupají a kdo má »fištron«, kupuje její papíry »Lid«, »Mír« atd. *Běda však, až procitne národ, až nabude dechu po všech těch štvanicích za uhřím, petrolejem, cukrem! Pak to půjde bez nás a přes naše hlavy!*

(3./12. 1919 — témuž.)

»Dostal jsem od nejdp. arcibiskupa přímo vyzvání až sem do Klenčí, abych vystoupil z Jednoty, ne učiním-li tak, že budu suspendován.

Já tak učiniti nemohu, protože by to byla zrada na členstvu. Výbor nesmí utíkat z bitvy první, ale — poslední. Opustí-li nás většina členstva, zřítí se tím podstavec, na kterém výbor stojí. Budu tedy suspendován. To bude moje odměna za všechno, co jsem vykonal v Klobukách, v Ořechu i v Jednotě. Bohu poručeno!

Nový farář Klobucký — kterého vůbec neznám — Jarolímek — poslal mi košík jablek a ořechů, »abych ochutnal to, co jsem sázel«. — A vidíte, tak mi to bylo milé, že jsem nic nelitoval ani práce, ani peněz, ani času zakopaného v té zahradě tam... Ba ani ta suspense hrozící už nebolí.«

(22./12. 1922 — témuž.)

»Milý Josífku, jak vidíte, koupil jsem si na ten »vinč« extra papír, abyste neřek', že si Vás nevá-

*) držitelé moci a obročí.

žím. Na tom extrapapíru Vám posílám extravroucí přání, abyste byl zdrav, šťasten a spokojen. Já Vám to mohu přát, Pán Bůh ale dát, a proto Ho v sobotu o to pěkně poprosím. Myslím, že mě vyslyší, protože nejsem ani ve výboru Jednoty, ani už víc-krát do ní psát nebudu*), jsem tedy hodný.«

(16./3. 1921 — témuž.)

Ač se Baar dočkal s »Jednotou« mnoha hořkých zklamání, přece často říkal: »Nás bude souditi historie, a jejího soudu se my báti nemusíme.«

(Fr. V. Polívka.)

*) miní spolkový časopis »Jednota«.

BAAR LITERÁT.

Vykresliti věrně Baara-literáta nebude úkolem snadným. V něm splývá Bohem nadaný umělec s mužem neúmorné píle. Stále rozšiřoval svůj duševní obzor, ve snaze býti co nejpravdivějším sháněl detaily i podružného rázu (zajímal ho na př. i původ a význam méně známých slov), po celý život učil se rozostiti mluvy mezi lidem, zejména ovšem na Chodsku. A s jakým úspěchem, o tom svědectví podává každá jeho kniha. Zhodnotiti po zásluze Baara jako literáta nelze několika větami, toť úkol budoucího Baarova životopisce. My zde chceme pouze přispěti k doplnění Baarova literárního portrétu některými drobnostmi.

Baar dovedl se podívat až na dno duše u svých hrdin. Vždycky si osvojil napřed důkladnou znalost prostředí, o kterém chtěl psát. Zachoval pečlivě i dobový kolorit. Co pečlivých studií na př. vykonal, než napsal poslední svou chodskou trilogii! Ale ve většině případů musil mít nějakou živou předlohu ze svého okolí nebo slyšeti nějaký příběh, než začal v jeho duševní dílně tajemný tvůrčí proces. Baar to sám doznával. Vzpomínám si, že kdysi před válkou zmínil se mi o tom za hovoru o básnické invenci spisovatel Boh. Zahradník-Brodský. Seděli jednou v kavárně »Slavii«. Baar si stěžoval, že jeho básnická invence je dosti chudá. »Vy si jistě musíte při bohatosti své tvorby mnoho vymýšleti. Jak to děláte?« Brodský pohlédl z okna na nábřeží a uviděl

tam rozčileně přecházející dámu. Upozornil na ní Baara: »Ta dáma na někoho čeká. Hleďte, jak vzrušeně se prochází na neveliké prostoře, nervosně pohupuje pompadurkou. Už se zase vrací, pátrá očima k Národnímu divadlu. Je to žena v plném rozkvětu. Asi vdaná. Možná, že doma došlo ke katastrofě a čeká na svého milence, aby mu oznámila, co se stalo. Odtud její vzrušení. A už máte útek k povídce nebo románu.« Okolnost tato je asi hlavní příčinou, že nenapsal Baar děl mnoho na počet, ale je za to na nich zřejma píle a láska, s jakou na každém detailu pracoval.

»Můj strýc zemřel r. 1888 jako oktáván. Baar napsal do »Posla od Čerchova« posmrtnou vzpomínku na něho. Byla to jeho první literární práce, se kterou vystoupil na veřejnost. Uschoval si ono číslo a ukazoval mi je jako památku na dobrého přítele i upomínku svých literárních začátků.«

(Volfgang Sladký.)

»Všiml si už v semináři i rodinných osudů svých spolužáků. Náš druh Babor z Benešova záhy po vyjití ze semináře zemřel. Otec na něho obětoval poslední, spoléhal se na syna a teď byl zhořle opuštěn. Chodil potom s flašinetem. Motivů toho využil Baar belletristicky.*»

(Frant. Leubner.)

Když vydával ve »Svatojanském dědictví« drobné povídky, kde líčil výstižně život venkovského lidu, a někteří ze známých se divili, jak může znáti podrobnosti, které tam uvádí, jak osvojil si jejich mluvu a prostou životní filosofii, přiznal se, že při procházkách bloudí po mezích a naslouchá nenápadně

* V povídce »Za syna« (Mžíkové obrázky).

hovorů pracujících, aniž mají o tom tušení, leckdy se za křoví přikrčí, jindy zase na to a ono přímo se jich zeptá. Odtud překvapující realismus v těchto povídkách, které nazýval »obrázky z kukátka«.

(Marie Soukupová).

»Látku k mnoha povídkám bral ze skutečnosti. Tak román »Poslední rodu Sedmerova«^{*)} je čerpán z Klobuk. Cenné pokyny, zejména z ovzduší cukrovarského, podal mu jeho dobrý přítel, ředitel klobuckého cukrovaru Adolf Kotrba.

Také látku k »Páteru Kodýdkovi« vzal z Klobuk, Kobylník a okolí. Moji rodičové mu vyprávěli některé příběhy, které přioděl básnickým rouchem. Na příklad děj povídky »Nezmar« odehrál se opravdu v Pozdni, jenže rekové smutné postavy nazývá se u Baara Tonda, pravé jeho jméno však bylo Martin. Matinka mu vyprávěla, jak se Martin díval po spálení stohu na svůj vlastní pohřeb, a Baar se při tom mohl usmát. Matinka mu vyprávěla též o strašlivém dokladu lidské lakoty, překrásně vyličeném v povídce »Barák a dítě«. Podrobnosti pak dodal šafář Chládek. Příběh se udál ve Svinařově u Smečna. Děj povídky »Z říše snů« (kniha »Mžikové obrázky« řada III.) odehrál se v Kobylníkách a Čeradících, jména osob jsou ovšem smyšlená.«

(PhC. Václav Jílek.)

Jméno jeho literární nabývalo lesku. Jednoho krásného dne dostal pozvání, aby se dostavil ke slyšení ke kardinálu Skrbenskému. Jel. Kardinál ho přijal

^{*)} Tak zní správný název knihy. Baar se v jednom dopise zaslaném p. Josefu Srbovi rozčileně zmiňuje o tom, že název byl nesprávně vytištěn.

vládě. Oklikou přešel z hovoru o duchovní správě na literaturu. »Pěkně píšete, ale byl jsem na něco upozorněn.« Odmlčel se. »Kněz má vždy pamatovati na mravní stránku. —« »A píšete já snad nemravně?« vzplanul rázem Baar.

»To ne, ale hleďte: Tady píšete: On ji vroucně zlíbal. A takových míst je víc. Musíte vždycky mít na paměti, že jste kněz.«

»Eminenci, na tohle nemám odpovědi,« skončil Baar úsečně hovor o tomto thematicu.

»Někdo příliš starostlivý mě udal, že píšete zamilované povídky —« stěžoval si potom známým.

(Frant. Leubner.)

»Setkali jsme se jednou v Praze, kde mi důvěrně sdělil, že dostal shora pořádný »nos«, protože prý má pero hodně »špičaté«. Bylo to k vůli »Farské paničce« a »Kohoutům«. (Antonín Benda.)

Pan ing. Václav Kotrba mě upozornil, že byl Baar volán k arcibiskupovi Skrbenskému k vůli »Farské paničce«, a hned na to byla zakázána v seminářích četba této knihy, která způsobila ve veřejnosti veliký rozruch. Zdá se dle všeho, že k rozmluvě výše uvedené došlo při téže příležitosti.

Jak Baar tvořil, naznačuje nám také povídka »Červené umučení« v cyklu »Na srdci přírody«. Vyprávěl mi o tom p. Josef Tauer starší: »Příhoda, která dala podnět Baarovi k napsání této povídky, stala se v Klenčí. Jenže to změnil a vpleť do děje dvě jiné události, jednu z Klobuk, druhou též odtud, ale z jiné doby. První příběh byl tento: Blízko u jedné z pěti studánek, odkud se vede z Haltravu voda, zastřelil lesník v dřívějších dobách pytláka. Na

tom místě dal složit bukové dřívi a to nikomu neprodal, ač uchazečů bylo dost. Zůstalo tam, až začalo zahnívati. Dnes tam stojí soška na červeném sloupku. — Baar mi vyprávěl zase o mysliveckém mládenci v Klobukách, který číhal dle rozkazu svého představeného na pěkného srnce po několik nocí. Asi pátého dne, když se sešerilo, uviděl na dostřel onoho srnce. Vypálil po něm, ale přiběhnuv ke kořisti seznal s hrůzou, že zastřelil nějakou starší ženu. Došlo k soudu a věc dopadla pro mládence příznivě, ježto obhájce znamenitě využil mínění soudního lékaře, že předrážděný a unavený myslivecký mládenec vskutku v halucinaci viděl srnce — Vyprávěl jsem Baarovi při té příležitosti ještě o tom, co se stalo za dob, kdy jsem byl dhasníkem. Pošták našel u silnice krávy zapletené do prostraňků žebříňáku, stojícího blízko stoky. Na něm na prkně ležel v pestrém šátku notný kus čerstvého chleba. Učinil pokřik a lidé poznali potah šenkýře z Kramolína, který znám byl jako pytlák a odvážný pašerák a jemuž se ani lesní zřízenci ani finanční stráž nemohla dostati na kobytku. Po šenkýři v okolí nebylo ani stopy. Ne našlo se nic, co by nasvědčovalo zápasu s odpůrcem. Zapadl jako kámen do vody. Říkalo se potají, že ho některý z hajných nebo finančníků odklidil na vždycky. Jenom nešlo lidem na rozum, že se k tomu odvážil krátce po poledni. Nevypátralo se nic. Teprve před nedávnem našli již setlélou kostru náhodou mezi skalami v hluboké jámě opodál místa, kde se ono neštěstí událo. Podle všeho byl to záhadně zmizelý šenkýř. — Tyhle tři případy spojil Baar v jeden a věc vylíčil tak, jako by se vše odehrálo v Klobukách.«

»Když mě přijel jednou navštívit starý veterán Kudrna z Krňan, který bojoval roku 1866 na italském bojišti, Baar se mu velice věnoval, vypytaval se a bedlivě poslouchal. Snad nějaké drobnosti ve svých literárních pracích i použil.«

(Josef Vodička.)

»Přivítal mě pěkně, když jsem nastoupil. Byl jsem té doby velice nervosní, trpěl nechutenstvím a proto se Baar obával, jak se mi později doznal, že mám souchotiny. Vítal mě i proto vlídně, že jsem byl trochu jeho krajanem. Abych zapudil nervósu, dal jsem se s veškerou energií do obdělání dolejší zahrady, která u srovnání se zahradou hořejší byla zanedbána. Ryl jsem, upravoval cestičky, sázel zelí, kapustu a jiné druhy zeleniny — zkrátka dělal všecko to, co hrdina Baarova »Holoubka« za prvních let kaplanských. — Rozmarná příhoda, kdy dohazovačka nepoznavši zakublaného nového kaplana, nabízí mu nevěstu, je vzata, tuším, také ze zkušenosti Baarovy a to z doby kaplanování v Přimdě. Příhoda s náhlou zdánlivou smrtí farářovou čerpána též ze skutečnosti. Stal se podobný případ v Uněticích. Podobně líčení lovu na kuny. To je ovšem z Ořechu.«

(Josef Haň.)

»K trilogii: Paní komisarka, Osmačtyřicátníci a Lúsy, sbíral Baar látku dle vlastního vypravování plných čtrnáct let s kritičností folkloristy a zároveň i dějepisce, který udělal folklor a dějiny záživnějšími všem čtenářům ve formě románu, zúčastnil jsem se také drobet při té práci. Když poslal mi Paní komisarku, vyslovil mně obavu, že se »Paní komisarka« nebude zamlouvati čtenářům pro děj

málo spádný, kde je více folkloru než děje, žádal mne, abych mu oznámil posudek čtenářů, kteří sice také na to upozornili, ale nevytýkali jako vadu, nýbrž oceňovali, že tak dovedným způsobem zachoval folklor, dokud byl čas a to v průvodu zbožňované Boženy Němcové, o níž zjistil neznámé věci. Vypravoval mi m. j. také o podivu jednoho pána, že sbírá zbytečně o Boženě Němcové látku, která jest mnohokrát zpracována a že se nedá nic nového nalézt, ukázal mu Baar nový sebraný materiál a tím usadil řádně povrchního kritika.

(Fr. V. Polívka.)

»Po převratu pomýšleli jsme na vydávání časopisu vedeného v duchu zaniklého »Nového Života«. Zabývali jsme se též otázkou vhodného názvu. Dlouho se nám žádný nezamlouval. »Musí býti jadrný, krátký a pěkně znít,« prohlásil posléze Baar. Seděli jsme tehdy v kavárně »u Karla IV.« na Karlově náměstí. Baar se zadíval po těch slovech oknem ven a za divíli ozval se s rozjasněnou tváří: »Mám nápad... Časopis se bude jmenovati »Týn«. Rozumí se, že na obálce bude obrázek Karlova Týna, všem Čechům posvátného.« A při tom zůstal. Baar slíbil dodatí prósu, mně připadl úkol starati se o básně. Baar slovo věrně dodržel. Uveřejnil v »Týnu« ve dvou ročnících svého roztočilého »Holoubka«.

(Xaver Dvořák.)

O nových literárních dílech, hlavně o jejich hrdinách, mluvil někdy mezi známými, ovšem jen potud, pokud teprve krystalisovaly v jeho duši.

(Alois Jindřich.)

Jinak však bylo, když se již pustil do práce. O svých pracích teprve započatých nerad mluvil. »Počkejte, až to bude hotovo, však se dočkáte a také to ode mně dostanete.« Pouze jednou mi řekl, než dopsal »Paní komisarku«: »Teď dci něco vydati a neprorazím-li s tím, potom pero nadobro odložím.« A prorazil!

(Jakub Pittner.)

»Mrzela ho každá výtka nepůvodnosti. Kdysi po vydání »Farské paničky« zmínil jsem se, že na mě zavanulo z knihy cosi jako z Raisova »Západu« nebo »Zapadlých vlastenců«, zejména co se týče postavy staříčkého, důvěřivého faráře. Baar se zastavil a přimračil: »Tohle už slyším podruhé. Ale panstvo je na omylu: »Farská panička« je celým pojetím moje původní práce. Jenom je potřeba pozorně ji čísti.« Uklouzlo mi to bezděčně, chtěl jsem to říci spíše k jeho divále, ale viděl jsem pozdě, že jsem chybil. Rád vyhledával staré lidi a zvěděl od nich o starých zvycích. Navštěvoval zvláště starého Jana Kohlíka z Ořechu, téměř 90letého, výborného včelaře. Ten měl vedlejší zaměstnání zvláště ní — byl o svatbách tlapačem. Znal mnoho svatebních zvyků, říkadel a průpovědek, ze kterých ne jednu si Baar zapsal a ve spisech použil.

Ve chvílích oddechu sedal nejraději ve farské zahradě pod mohutným tisem, kolem něhož nasázel v půlkruhu záhonek lilií. Byl to idylický obrázek, jak seděl pod stromem mezi bělostnými liliemi. Víím, že na knihu o Boženě Němcové pomýšlel už před válkou. Asi r. 1913 nesl jsem do třídy obrázek B. Němcové. Chtěl jsem o ní vypravovati dětem.

Podíval se na obraz a prohodil: »O téhle mučeni-
nici také něco napíši.« (Jindřich Jukl.)

»Krom toho jsme s Baarem mluvili i o někte-
rých věcech filologických. Zejména by byl rád věděl
něco o slově »hyclík« (= ras), o němž jsem mu bohu-
žel nedovedl nic říci. (Setkal jsem se s ním potom
v »Paní komisarce«.)« (Prof. dr. Jos. Zubatý.)

Kdysi šli jsme spolu do Ronšperka, kde se ko-
naly misie. Po vykonané pobožnosti a prohlídce
městečka jeli jsme večerním vlakem domů. U ves-
nice Vlčanova viděti u lesa v lukách o samotě
větší usedlost. »Co je to, sousede?« ptá se Baar.
»To je přece ona pohodnice, kde bydlil »hyclík«,
o němž píšete v »Paní komisarce« tak hezky.«

»Ale, ale — mlčte, příteli! Všecko líčím z auto-
psie: Sv. Annu na Tannaberku, zahradu v klášteře
augustiánů v Domažlicích, všechny »klencké« dvory,
cesty z Klenčí do Haselbadu — jen tuto budovu
ne. Psal jsem, jak mi lidé vypravovali. Kdybych
byl tušil, jak idylicky to zde vypadá, jistě bych si
sem byl došel.« (Jakub Pittner.)

»Ke svým povídkám sbíral pečlivě látku, kde se
dalo. Toho souseda či sousedku zastavil na cestě,
jiného zase k sobě pozval a důkladně se vyptal na
jejich zkušenosti. Mého otce na př. požádal mezi
jiným, aby mu vyprávěl o tak zvaných »salnyter-
nicích«, kteří v dřívějších dobách prováděli v malém
výrobu salnytru. Putující ode vsi ke vsi mnoho
znali.

Ze skutečností čerpal nejvíce námětů ke svým
pracím. Proto také byly jeho hrdinové jako živí.
Modelem staříčského faráře ve »Farské paničce«

byl dobrácký farář Otman v Ořechu, muž vysoce
vzdělaný, znající dokonale francouzsky, jeho láskou
byla pěkná zahrada, kde měl mnoho květin vzác-
ných, zejména růží. — V povídce »Stavěl« vylíčil
Baar své vlastní útrapy, které prožil, když stavěl
novou faru v Klobukách.« (Jos. Suchý.)

»Z literární tvorby Baarovy cením si vysoce
románu »K Bohu«. Jako mnoho jiných jeho prací
je čerpán ze skutečnosti, dějiště a osoby jsou histo-
rické, byť i pod jinými jmény. Sešel jsem se krátce
před smrtí Baarovou s p. Josefem Křížem, farářem
v Noutonicích, který mi za hovoru vypravoval
o vzniku tohoto románu. Zajímala mě zpráva, že
oním šlechtným řídicím učitelem, který měl blaho-
dárny vliv na hrdinu románu Pánka, byl učitel
Procházka, otec našeho pilného národopisného spi-
sovatele a pracovníka Karla Procházky, nyní kon-
sistor. rady na Žižkově. Asi před 20 roky poslal
jmenovanému faráři noutonickému dlouhý dopis
bývalý jeho osadník Matěj Brož, který se vystěhoval
v osmdesátých letech do Nebrasky v Americe.
Vzpomínal v dopise vděčně svého někdejšího učitele
Procházky. Pan farář Kříž ho požádal, aby mu vy-
líčil podrobně své osudy. Za nedlouho dostal od-
pověď, kde Brož důkladně a velmi poutavě vypsál
různé zkušenosti a příběhy ze svého života. Dopis
byl tak zajímavý, že duchovní neváhal dáti jej
Baarovi, tehdy faráři v Ořechu, aby dal z něho
»vykysati« nějaké povídce. Baar vše přečetl, dopis
se mu zamlouval, i slíbil, že použije této látky k na-
psání románu, což také splnil. — Ještě letos dostal
p. farář Kříž z Ameriky dopis jiného bývalého

osadníka, Františka Brože, ve kterém zase vzpomíná starého řídicího učitele Procházký, jak mu říkával: »Francu, dobře se uč a drž se Boha, Bůh tě neopusti!« To je nový důkaz, jak hluboký byl vliv učitele Procházký, jak jej vyličil přímo jasnovědecky nezapomenutelný Baar.« (Antonín Šorm.)

»Chodíval jsem s p. farářem Baarem po okolí. Hledali jsme mezníky a různé kameny při bavorských hranicích. Také jsem s ním někdy chodíval v Starém i Novém Postřekově na přásky, do stavení, o kterých jsme věděli, že jsou tam staří lidé, vešli jsme i jindy. Baar na nich dával pohádky. Odměňoval muže doutníky, ženy tu a tam rosolkou, ale nejvíce vlastními knihami. — Chodíval jsem k Baarovi skoro každý den a on rád se vyptával na příhody ze starých časů. Při tom si dělal poznámky.

U Pařezova jsme hledali onen kámen, na kterém měla býti vysekána miska a byly označeny hranice čtyř panství: Lamingena, Coudenhove-a, kláštera Pivoňky a Trautmansdorfa. Dle pověsti dal misku udělati Lamingen a pozval sousedy své k hostině. Seděli kolem hraničnicku tak, že každý seděl na své půdě a jedli z oné misky. Jenže se nám nepodařilo ten památný kámen najíti.*)

Prošli jsme podél hraničnicků od Maxberku až za Gravenried a Baar si psal čísla na nich zaznamenaná.

Byl jsem s ním též dvakráte v kouteckém a trhanovském archivu. Tehdy s námi byl pan archivář Teplý. Oba si dělali pilně poznámky.« (Josef Knopf.)

*) Baar o tom napsal roztomilou pověst do dětské přílohy Nár. Politiky ze dne 22./2. 1925 pod názvem »Kamenná miska«.

O stycích s literáty získali jsme pouze tyto zprávy: »V Klobukách ho navštěvovali někteří literáti. Pamatuji se zejména na Mistra Raisa.«

(Marie Soukupová.)

»U nás Baar nikdy nebyl, aspoň se na to nepamatuji, ale myslím, že se s mým dotěm setkal na pohřbu svého strýce, faráře Baara v Putimi. Pamatuji se s určitostí, že můj muž často o něm hovořil, a hned, jak vyšla jeho první kniha, vycítil v něm neobyčejný talent a skládal v něho veliké naděje. Že Baar měl mého chotě velice rád, dokázal nejlépe svou hluboce procítěnou, ze srdce tryskající řečí, kterou proslovil na píseckém nádraží při jeho pohřbu. Později setkala jsem se s Baarem ještě jednou a to ve Štěkni na pohřbu Klostermanově.«

(Emilie Heyduková.)

»Z jiných literárních přátel, kteří ho navštěvovali, dlužno uvésti Pavla Lista, Aloisa Svojsíka, s tím zejména si dobře rozuměli, z umělců výtvarných vážil si velice sochaře Amorta, Vosmíka a tehdy vysoko stavěl Bílka.« (Ing. Václav Kotrba.)

V jaké účtě měl Třebízského, dokazuje i ta okolnost, že v pozůstalosti Baarově našel se jednak koncept žádosti obce třebízské na hejtmanství ve Slaném o svolení ke sbírce na museum Třebízského (jednalo se o opravu rodného domku Benešova, ve kterém mělo býti zřízeno, a Baar byl autorem žádosti), jednak tam nalezeno svolání Baarovo a obce třebízské ke ctitelům v téže záležitosti, a posléze koncept i čistopis Baarovy slavnostní řeči při odevzdání musea veřejnosti.

„Pamatuji si z návštěvy v Klobukách takovou

zarmucující drobnost: Šli jsme s Baarem podívat se do Třebíze na rodnou chaloupku Benešovu a jeho pomník. Cestou mluvíme o významu nezapomenutelného povídkáře, o dějepisném podkladu jeho povídek atd. Pronesl jsem mínění, že Třebízský zapsal se hluboko do srdce každého českého člověka. »Myslíš?« odušil Baar trpce. »Když jsme sbírali na jeho museum, řekl nám N. N., takový bařtipán z Podřipska: Mně je milejší kočí než kaplan.« To Baara velice mrzelo.“

⟨Frant. Teplý.⟩

Líbilo se mi u Baara i to, jak si vážil mého rodáka Třebízského. R. 1904 svolal si kněze z okolí a radil se s nimi o způsobu oslavy při odhalení pomníku. Tehdy také — tuším — přednášel shromážděným o významu klecanského povídkáře.

⟨Marie Kučerová.⟩

Podruhé mě vyhledal v Praze už jako farář v Ořechu, abych mu zjednal přístup na pohřeb Svatopluka Čecha, s nímž jsem bydlil v témže domě. Protože jsem měl vstupenku do Pantheonu v zemském muzeu, rád jsem mu vyhověl a tak se se mnou »svezl«.

Náš rozhovor tehdy otáčel se výhradně kolem Sv. Čecha, jehož oddaným ctitelem vždy byl.

⟨Antonín Benda.⟩

»Dostalo se mi možnosti nahlédnouti do postupu a způsobu jeho literární tvorby.

Baar nedířil ze sebe jednu knihu za druhou, byl v té věci velmi svědomitým a měl vždy snahu čtenáře nejen pobaviti, nýbrž i poučiti. Osoby Baarovy vzaty jsou ze života, jim vkládá do úst vyhraněné úsudky svoje z nevyčerpatelné studnice vlastních zkušeností i lidové moudrosti takovým

způsobem, že i nejprostší člověk může jim porozuměti.

Baar se mi přiznal, že učinil velikou chybu, když práce své otiskoval nejprve v nakladatelstvích s náterem katolickým, odkud našly málo rozšíření v širších kruzích a měly málo čtenářů, a kde odměna za práci byla hubená, spočívajíc mnohdy jenom v několika dávno již vydaných knihách, které pro nakladatele ztratily cenu pro špatný odbyt. Četl jsem celé výtečné Holečkovy »Naši«, které z prostých čtenářů sotva několik přečetlo, poněvadž přesahují značně duševní jejich obzor, kdežto Baarův »Cimbura« jde z ruky do ruky pro srozumitelný sloh a stává se evangeliem venkovského lidu. Bylo by jenom ku prospěchu našich čítanek a učebnic, kdyby jednotlivé stati z »Cimbury« byly v nich otitřeny.

Podobně i jeho kněžská idyla »Holoubek« jest poučkou pro každého kněze, že má hlavně věnovati se dítkám, poněvadž dítky neznající falše života oceňují nejlépe lásku kněze k nim, stávají se jeho pomocníky a přemáhají často odpor dospělých lidí proti knězi.

V »Holoubkovi« jsou zachyceny příběhy ze života více kněží, již jméno kněze »Holoubek« naznačuje, že kněz má býti jako holoubek mírným a že hlavně mírností svojí získává srdce lidská. Když jsem s Baarem o »Holoubkovi« hovořil, vypravoval jsem mu, že se stalo skutečně, co tam vypravuje o první jeho smrti. V Lovosicích byl mladý kaplan Weiss, který ležel již na marách a vyzváněli mu hrany. Náhodou byl ten den v hotelu mladý lékař,

spolužák Weissův z gymnasia, který mimododem se zeptal, zda jest ještě kaplan Weiss v Lovosicích, že by ho rád navštívil: bylo mu řečeno, že právě mu vyzvánějí hrany, to pobídlo ho, aby naposledy spatřil svého přítele ze studií. Lékař prohlížel bedlivě »mrtvolu« svého přítele a poznal, že jest jenom zdánlivě mrtvým, dělal pokusy a podařilo se mu životu ho navrátiti. Weiss byl potom ještě přes 50 roků živ a zemřel v prosinci 1889 jako děkan a stařec 80 letý v Postoloprtch.

Baar byl povděčen mému vypravování a zmínil se o kritice, která mu vytýkala nemožnost první smrti Holoubkovy, že mu možno se proti ní brániti s poukazem na uvedený zaručený případ.

Byl jsem přítomen při vypravování pohádek v jeho zátiší a viděl jsem, s jakou bedlivostí upravoval látku vypravovanou, aby z ní učinil pohádku, mohu říci, že lehko je povídati pohádku a velkým uměním ji upravit pro veřejnost, aby měla cenu literární.

Baar byl přesným v denním pořádku svém, ráno časně vstával, šel do kostela mši sv. sloužit, ostatní čas ráno a dopoledne věnoval přípravě a zpracování sebraného materiálu, v té době neměl nikdo k němu přístupu mimo nejdůvěrnější přátele. Po obědě četl noviny a korespondenci, *od 2—4 hodin štípal bukové dříví a při tom tvořil*, kteroužto dobu pokládal, jak mi pravil, za nejvhodnější. Když byl se štípáním dříví hotov, pustil se i do jiných prací, z nichž zvláštní zmínky zasluhuje stavba a zařízení vzorného včelínu, nebylo zvykem jeho něčím se dlubiti, byl příliš skromným, ale u včelínu

činil výminku. Večer vyřizoval Baar korespondenci nebo četl. Zvěděl jsem od Baara, že kolikráte chodí s jednou kapitolou celých čtrnáct dní, než se rozhodne ji napsati, mohu se tím dlubiti, že ve věci budoucí tvorby byl ke mně jako neliterátu velice sdílným a vůči literátům velice mlčelivým, poněvadž měl obavu, aby jeho námětu dříve nikdo nepoužil než on, což se mu také stalo.

Baar byl sám přísným autokritikem, uznával ve svých spisech kazy, které chtěl opravit při vydávání sebraných spisů, snesl a rád měl správnou, třeba i nejpřísnější kritiku, ale dovedl se ohraditi proti nevěcné a nespravedlivé kritice, vycházející jenom ze zášti.«

(Fr. V. Polívka.)

»Když byl u nás Baar na návštěvě, odvedl jsem ho ze včelí farmy do obecní knihovny, čítající tenkrát 1400 svazků. Při tom jsem ho upozornil na oddělení, kde byla zařazena všechna jeho díla, která lid tak rád čte. Měl z toho radost. Knihovna se mu velice líbila. Co by říkal knihovně dnes, kdy má již přes 1800 svazků? Spatřiv některá díla ruských spisovatelů, pronesl o jednotlivých spisovatelích svůj úsudek. Byla to krátká, ale zajímavá přednáška. Na rozhovor ten nikdy nezapomenu. Jak já, tak všichni naši čtenáři často vzpomínáme, že v naší knihovně byl sám spisovatel Baar. Na zdi v knihovně máme zvětšeno na památku úmrtní oznámení o předčasném skonu velikého spisovatele.«

(Frant. Štýdl.)

Svůj literární vkus prozradil také při jiné příležitosti tímto výrokem: »— a toho ošklivého Šlej-

hara — strašidelného, škarohlída takového, nečtete — raději něco veselého, radostného!»

⟨Paní Jirsákové, dne 17./4. 1904.⟩

Baara se nedotkla i hrubší kritika. O jednom do-
kladu zvěděl jsem od p. vrchního rady stát. drah
Jar. Bretschneidera. R. 1924 ukazoval mu při ná-
vštěvě včelína prkénko zasazené ve stěně a řekl se
smíchem: »Tuhle mám na památku ostrou kritiku
»Skřivánka«, ale nezarmucuje mně. Aspoň vím, že
moje knihy čtou i železničáři.« — Jak známo, kri-
tisoval Baar ve »Skřivánkovi« vedle pomalé jízdy
místní lokálky také nepěkné poměry na drahách v době
popřevratové. Krátce potom dostal z dráhy nějakou
bedničku se zbožím, a na bedničce napsali želez-
ničáři inkoustovou tužkou toto:

»Budete-li tak neslušně psátí o dráze ve Vašem
románku »Skřivánku«, tak si jej můžete číst (sám).«
⟨Opsal Frant. Ditrich, vrch. strážmistr v Klenčí.⟩

Pro zajímavost uvádíme zde ještě vlastní Baarův
úsuděk o »Janu Cimbuřovi«:

»Má drahá přítelkyně!

Posílám Vám zde svoji nejpěknější knížku, kterou
jsem až dosud napsal. Těším se, že i Vám se bude
líbit, když pro nic jiného, už k vůli panu guberni-
álnímu radovi Miltnerovi^{*)}, kterého starý Cimbura
vozil.« (Paní Betty Jirsákové, 16./6. 1908.)

»Jeho práce vážil jsem si dávno, ale osobně jsem
se s ním nesetkal, až nedlouho před tím, než nám
odešel. Proto mne velice překvapilo, když mi po-
slal I. svazek svých spisů (Paní komisarku), po němž

^{*)} Paní Jirsáková je vnučkou guber. rady Miltnera, o kte-
rém děje se zmínka v »Janu Cimbuřovi«.

následovaly svazky další, pamatoval na mne do-
konce i v závěti, a od jejího vykonavatele dostávám
z jeho vůle i svazky posmrtné. Z toho ovšem
vzniklo bližší seznámení, nejdřív, a skoro výhradně,
písemní. Jako redaktor »Naší řeči« jsem se ho jed-
nou ptal na něco z jeho nářečí, dostal jsem od
něho obšírnou odpověď i jiné poznámky o chod-
ském nářečí. Posílal jsem mu »Naší řeč«, ovšem
nepořádně. Ze všeho bylo viděti, jak má rád náš
jazyk, svůj dialekt, a — což mne ovšem zvláště
naplňovalo radostí i hrdoostí — že si váží »Naší
řeči« a našich snah, ze kterých vznikla.

V »Paní komisarce« připsal věnování: »... strážci
a milovníku mateřské naší řeči...«, což je mi do-
kladem, proč pojal ke mně tolik sympatie.«

⟨Prof. dr. Jos. Zubatý.⟩

Potom se ovšem nedivíme, že v rozhořčení nad
popřevratovým hyzděním naší mateřštiny napsal
svému poslednímu kaplanovi: »Věřím, že si od-
dychnete a s radostí se budete »nově orientovat«,
»převychováváte se«, »oadministrujete se« a s nad-
šením opět »zkaplanovatíte« — to jsou vesměs
slova tvořená v duchu republikánské češtiny. »Po-
blíl« by se člověk, kdyby neměl tak dobrý žaludek.«

⟨3./XII. 1919 — Jos. Hačovi.⟩

Jak byla Baarovi literární činnost přímo nutností,
vidíme z této vzpomínky:

»Mluvili jsme o jistém spisovateli a já se na
leccos dotazoval. Baar mi ukazoval rukopisy a vý-
pisky, které mu známí zasílali, různé knihy a po-
znamenal, že má vždy mnoho práce, než veškeru
látku si uspořádá a může se dáti do psaní, zvláště

při poslední trilogii. »Všecko musím omakat a na určito zjistiti,« říkal. »Pak teprve mohu psáti s klidným svědomím.« Za hovoru se zmínil o tom, že jeho vroucím přáním bylo žít na svém, na vlastní hroudě jako král a býti nezávislým. »To bych se byl nemusil na nic ohlížeti.«

Namítal jsem, že jako sedlák byl by se nemohl věnovati tak literatuře jako člověk studovaný, že by mu scházelo i potřebné vzdělání a neměl by přístupu k těm pramenům, ze kterých nyní i dříve čerpal. Nesouhlasil se mnou řka: »Byl bych psal v kterémkoli povolání, ta chuť ve mně vždy byla. Znal jste mou matku. Jí nescházelo než vzít do ruky pero a psáti. Sama byla knihou nedopsanou a já jsem její syn.«

(Volfgang Sladký.)

BAAR ČLOVĚK.

Duše Baarova je podobna mnohostrunnému nástroji, na který dovedl její pán zahráti nespočetné melodie. A jemný nástroj! Stačil sebe menší popud, aby se rozezvučela tu ztlumeně, tu jasně a jindy zas bouřlivým fortissimem. My upozorňujeme zde jenom na některé stránky jeho hluboké, krásné duše, jako jsou: upřímnost, přímočaré jednání, úžasná pracovitost, láska ke všem, kdož potřebovali pomoci, neobyčejná úcta k cizímu přesvědčení. Naproti nim stojí vznětlivost a prudkost Kozinovská, vyvěrající z jeho přímosti, dále citlivost, jaké bychom se ani nenadáli u povahy tak silné, jako byl Baar. Ku konci dotýkáme se krátce jeho poměru k veřejnému životu a nadání řečnického.

1. »Setkal jsem se s ním osobně jen jednou v Písku na pohřbu Heydukově. V pluviále se zúčastnil s jinými kněžskými obřadu v radnici, v pluviále s ostatními doprovodil rakev na nádraží, odkud měla býti převezena do Prahy, tam se s ní rozloučil krásnou řečí. Na radnici jsem stál zrovna za ním a stále mám neodbytnou myšlenku, že jsem jej poznal, což by znamenalo, že jsem se s ním setkal již někdy jindy, to je patrně klam, nejspíš mi řekl někdo z ostatních účastníků, že to je Baar. Smluvili jsme se ovšem potom, nevím již, zdali hned po obřadě či teprv na cestě z nádraží. Večer jsme ztrávili spolu v restauraci hotelu, kde jsme přenocovali, seděli jsme vedle sebe jako staří známí, s námi ještě Holeček, Klášterský, dr. Šebek-Arietto a ně-

kteří jiní pánové z Písku, jejichž jména jsem zapomněl. Mluvílo se skoro jen o Heydukovi, zvláště jeho věrný přítel a opatrovník dr. Šebek věděl o něm mnoho zajímavého. Baara zajímaly zejména doklady, jak se Heyduk choval ve válce. Korunovaně hlavy tituloval slovem »sviňák«, zvláště J. V. německého císaře. Jednou se stalo, že nějaký veliký pán, snad okresní hejtman, ve vinárně seděl ve formance a když se ho dr. Šebek či někdo jiný ptal, proč nejde dovnitř, dověděl se, že tam Heyduk mluví tak, že by jej musil dáti zavřít. To se líbilo zvláště Baarovi, liboval si, jaký to byl „*přímočarý*“ člověk. (To slovo opakoval asi dvakrát, třikrát a uvázlo mi v mé filologické paměti.)«

(Prof. dr. Jos. Zubatý.)

Přímost, otevřenost líbila se mu u jiných, ale sám jí rovněž vynikal, takže se stala u něho příslovnou.

»Jedenkrát byli jsme spolu za doby jeho kaplanování na veřejné schůzi svolané stranou sociálně-demokratickou. Baar polemisoval s řečníkem, který mimo jiné uváděl, že jsou kněžská obročí vynášející až 80 tisíc zlatých ročně. Baar vykřikl: »Povězte mi o takovém místě, a já tam půjdu.« Na to řečník: »Vždyt vy nemůžete nic dělat, jste zrovna takový proletář jako já.« Baar zahučel ke svému okolí: »Ten chlup má pravdu.« (Karel Pinkas.)

Kladu sem dopis psaný novosvěcenci Františku Pilnému, který ho požádal — ač nebyl s ním znám — aby mu kázal na primici. Dopis je charakteristický pro Baarovu přímost:

»Drahý příteli,
není to opatrné od vás voliti si mne za svého pri-

mičního kazatele. Já v církvi boží zůstanu páriou — farářem — který Vám ve Vaší kněžské kariéře nikdy — nikdy nebude moci prospěti — ale naopak — mohlo by Vám škoditi, že jste si zvolil kazatele z řady nenáviděné katol. moderny. — Jste nezkušený, mladý, Vaše tužby snad se nesou vysoko (a je to dobře) — a mohlo by Vás to později mrzet. Rozmyslete si to! Víte, paranympa —*) a kazatel o primici — to jsou jako kmotři primicianta, bdí nad ním, urovnávají mu cestu, postarají se o příjemnou štaci, dobrý patronát, když něco budete žádat, oni svou přímluvou zatlačí — a proto buďte opatrným ve výběru . . . Odporučuji Vám na př. dp. faráře v Pozdni nebo v Panen. Týnci, pana vikáře z Nov. Strašecí atd.

Tož mi fili**), pěkně všedno rozvažte a promyslete. Ujišťuji Vás, že se nikterak nepohněvám, ale pochválím Vás v duchu i — setkám-li se s Vámi — slovy, za moudrost Vaši, poctíte-li pozváním svým jiného.

Kdyby však — proti všemu očekávání — na přání svém Jste trval, pak s Pánem Bohem, budu-li živ a zdráv — v neděli dne 2. července 1905 ráno v 10 hodin přijedu do Srbče na faru a budu kázat. (Klobuky, dne 9.-VI. 1905.) V dalším žádá o informace ohledně životopisných i rodinných dat pro případ, že by se Pilný rozhodl kladně. Končí přáním: »Bůh Tě posiluj!« Byl ryzí charakter v každém směru.

*) přísluhující kněz.

***) můj synu!

Jeho jméno mělo již dobrý zvuk, když zažádal o vyšehradský kanonikát. Kázal dle úsudku přítomných úchvatně, ale kanovníkem se přece nestal. Tehdejší probošt dr. Burián se prý o něm vyslovil: »Takovou veš si do kožichu nenasadíme.« Baarovi se donesl tento urážlivý výrok. Řekl rozhořčeně: »Kanovnictví jsem dost lehko oželel. Ale tu veš mu nikdy nezapomenu.«

O Baarovi bylo už tehdy známo, že má někdy pero hodně špičaté. Když na př. r. 1916 se vypravila deputace jisté skupiny duchovenstva ke kardínálu Skrbenskému s prosbou, aby zůstal v Praze a neodcházel do Olomouce, Baar neschvaloval jejich počínání a přidělil jim úlohu »úhořů« ve svých satyrických feuilletonech uveřejňovaných v »Čechu«.

(Jos. Sudý.)

Kdysi o prázdninách jel Baar vlakem do Domažlic. Když vlak místní dráhy vjížděl do klencké stanice, otázala se ho paní kteréhosi železničního úředníka: »Račte jeti, pane spisovateli, druhou třídou, že ano?« Na to Baar studeně odvětil: »Ne — jedu ve třetí třídě. Já platím!«

(Jan Bozděch.)

Když můj syn Jaroslav studoval na gymnasiu, zapředl jsem s B. rozhovor o jeho budoucím povolání a prozradil jsem mu, že syn by měl být knězem. »Ať se učí raději ševcem,« odpověděl mi Baar, a Jaroslav místo do semináře šel později na techniku.

(Fr. Sojka.)

»Setkávali jsme se na zastávce ve Zbuzanech, když jsme jeli do Prahy. V době, kdy vycházel Vančurův překlad Denisova slavného díla »Konec

samostatnosti české« a »Čechy po Bílé Hoře«, sdělovali jsme si vzájemně své dojmy z četby těchto děl, hlavně o době protireformační.

Jedné neděle, kdy jsem šel na ranní do Ořechu, volal na mě od fary: »Zastavte se u mně po mši svaté, mám pro Vás něco velmi zajímavého.« Odhotně jsem vyhověl jeho přání. Vyřídív si neodkladné úřední záležitosti přinesl starou knihu (patrně pamětní knihu) a četl mi latinský zápis na posledním listě, překládaje mi větu za větou do češtiny. Na vysvětlenou podotýkám, že jsme spolu nejednou hovořili o Chejnicích, kdysi k Ořechu přífařených a o tom, že se tam přes všechna pronásledování udrželo několik evangelických rodin. V uvedeném zápisu, psaném v době před vydáním tolerančního patentu tehdejším farářem ořešským, líčí se poslední pokusy o uvedení chejnických evangeliků do katolické církve. Provedena domovní prohlídka, při které pátráno po evangelických knihách (u jednoho občana, jménem Kalina, nalezena Husova »Postilla«), někteří byli donucováni k odvolání bludů v ořešském kostele a pod. K veřejnému odvolání byli nuceni též jeden otec a dva jeho synové — dle Baarova soudu moji předchůdci na statku — z nichž otec a jeden syn podlehlí nátlaku, druhý však neodvolal.

Po přečtení zápisu jsme se rozhovořili o této věci a tu Baar souhlasil s mojí poznámkou, že právě tímto jednaním si církev katolická v Čechách nejvíce uškodila, a odsuzoval násilnický postup v otázkách náboženských.

(Antonín Srb.)

Jak se ošklivila Baarovi přetvářka, ukazuje tento

případ: Přijel k němu student ze vzdálenějšího místa žádat ho, aby mu pomohl svou přimluvou k přijetí do pražského konviktu. Baar ho dobře znal a proto mu řekl: »Nevím, jak se tam budeš cítiti spokojen. Tam se musíš účastniti pobožností, společných modliteb a podobně. Ty na to nejsi.« — »Nu, trochu se budu přetvařovati a bude dobře,« prohodil student s úsměvem. Baar na to: »Kdy pojeděš domů?« Student nepochopil. Baar měl právě jeti k nemocnému. »Chceš jeti se mnou?« Student přikývl: »Mám dosti času.« Jeli tedy. U zbuzanské zastávky poručil Baar kočímu: »Zastavte, student zde vystoupí.« Student se na něho udiveně podíval. »Vystup! Rychle vystup! Nejbližším vlakem se vrátíš domů. Ke mně se už nehlas! Pamatuj si, že s komedianty nemluvím.« A poručil jeti rychle dál, zůstaviv zahanbeného studenta na zastávce.

(Alžběta Yzerová.)

2. Jednou z charakteristických vlastností Baarových byla jeho *úžasná pracovitost*, zděděná patrně po rodičích. Dovedl pracovati do úmoru jako kněz i jako spisovatel, práci začatou dokončil, i když to bylo na úkor jeho zdraví.

Již v semináři vytyčuje si životní cíl a mluví o práci. Dokázal celým svým životem, že se svému programu nezpronevěřil: »Jsem pevně rozhodnut. Budu studovat a už studuji své širší rodiště: Chodsko ve všem směru! Budu obírat se kulturní historií vůbec — národní písní zvláště — a v tom směru jen tvořit! Budu sbírat všechny příspěvky a droby k velké kulturní historii české! — — — Přestřelil jsem? Zmýlil jsem se? Možná, ale nepovolím!

»Pevné vůli, tužbě ušlechtilé — rádo dává nebe dojit cíle.« Vědět musím, co chci, kam spěji, za čím se ženu, aby žití mé nebylo planým, bezúčelným těkáním! Ať vykonám — co vykonám, *chci* vykonat a jasně si to musím říci! Možná, že se to pozmění, ale to už by se mohlo stát jen v jednotlivostech! Hlavními rysy je tím program mého žití načrtnut! Bůh pomoz — »daleká cesta má, marné volání« — »v dálce cíl a cesta k němu? Dlouhá!«

(Deník, dne 7. března 1892.)

Baar měl z farního obročí*) skrovné příjmy. »Kdybych si jinak ještě nevydělal, nevím, jak bychom byli živi,« říkával důvěrným přátelům. A psával leckdy dlouho do noci. Ustavičně se něčím zaměstnával. Nepracoval-li literárně, oháněl se rýčem a motykou nebo hráběmi ve farské zahradě, napolo vysvěčen. Také rád fotografoval. (Marie Soukupová.)

»V Ořechu se žily nezkrátí ani farářovi ani kaplanovi,« říkával. Na osadě jsou 3 kostely, 3 hřbitovy, 14 tříd, ze kterých jen tři jsou v Ořechu, ostatní všesky přespólní.

Nepamatuji se, že by byl Baar jen jedinkrát přesunul práci se sebe na kaplana. Kancelářskou práci konal téměř sám.

Jako kazatel byl znám v širém okolí. Ale on také věnoval zpracování každého kázání velkou péli a důkladně se mu naučil zpaměti. Říkal nejednou: Qui sine labore ascendit, sine honore descendit. (**)

(Josef Hač.)

*) v Klobukách.

**) »Kdo bez přípravy vystupuje (na kazatelnu), beze cti sestupuje dolů.«

»Ze začátku bylo mi smutno v Ořechu. Pan farář si hleděl svých prací, pokud nebyl zaměstnán duchovní správou, sedával ve svém pokoji a studoval. Někdy byl trochu popudlivý. Mlčel jsem. Časem však sblížili jsme se tak, že mě nechtěl pustiti, když jsem byl přeložen jinam.« (Jos. Vodička.)

Nesnesl nečinnosti. Vedle práce literární, úřední a ve škole, stále podnikal něco jiného. Místo chabé fary vystavěl pěknou novou budovu, dal vymalovati kostel, o jesličky i jinou výzdobu se postaral, když patron kostela nechtěl vše hraditi, podnikal sbírky, večírky a pod.

(Marie Kotrbová.)

V sobotu odpoledne se vždy svědomitě připravoval a v tu dobu nerad viděl i návštěvy dobrých známých. Teprve, když látku dokonale ovládal, vyšel si na procházku nebo hovořil se známými. Za příznivého počasí učil se kázání v zahradě. — Při kázání vlastně učil posluchače praktické filosofii.

(Ing. Václav Kotrba.)

Pracoval i pro jiné. Divil se jeden profesor bohosloví: »Proč se bije za reformy? Sám je padesátník, ženiti se nebude, tož nač ten zápas a stálé rozčilování? Kde mohl už dnes býti, kdyby nechtěl pokaždé plouti proti proudu!«

(Marie Sperlingová-Baarová.)

Jenže — tohle Baara špatně znal! Za věc, o které byl přesvědčen, že je dobrá, bil se nezištně, třebaš věděl, že děje se tak k jeho škodě. »Častými návštěvami byl tolik »pocíván«, že byl nucen dáti si na dveře ke schodišti nápis: Návštěvy vítány od 3—5

hodin odpoledne. Pracoval velmi pilně: Od rána až do 12 hodin a večer mnohdy až do půlnoci.«

(Jakub Pittner.)

Pracoval intensivně zejména dopoledne, proto měl na dveřích napsáno, že přijímá návštěvy jen odpoledne. Ovšem, pro své dobré známé udělal ochotně výjimku. Měl jsem to štěstí patřiti mezi ně. Rozumí se, že jsme na jeho dobrotu nehřešili bez důležité příčiny, vědouce, jak drahocenný je jemu čas a že by bylo neodpuštělným hříchem zdržovati ho v literární práci. A měl různých návštěv drahý náš Baar mnoho! Přišli též někteří, jen aby Baara viděli, nejednou zdaleka. Tehdy říkával: »Co pak jsem nějaký medvěd, že mě okukují?« Vyskytli se dokonce bezohlední návštěvníci, jako ony dvě dámy z Moravy, které před jinými hosty neostýchaly se klásti mu drzé otázky týkající se jeho náboženského přesvědčení. Nebyl jsem tehdy přítomen, ale slyšel jsem, že toto jednání Baara neobyčejně roztrpčilo.« (Antonín Pospíšil.)

3. Baar *ctil cizí přesvědčení* se vzácným taktem. Tak na příklad chodíval dosti často na procházku s tehdejším klobuckým poštmistrem, který měl pověst hodně svobodomyšlného člověka a inženýrem z cukrovaru, evangelíkem. Živě spolu debatovali. Baarovi dostalo se pokárání od konsistoře za tyto styky. Ale obhájil se. Napsal v odpověď resolutně: »Mně je člověk jako člověk. Jednám a mluvím s ním, jako bych mluvil se Židem, Řekem, Turkem nebo černochem. Jsou-li to lidé, se kterými je rozumná řeč, s nimiž mohu bez urážek vyměnití názory, proč

bych se jim vyhýbal? Což nakazuje křesťanství něco takového?« A neslevil se své zásady.

⟨Marie Soukupová.⟩

V Klobukách chodíval na procházku rád s inž. Botto a poštmistrem Wildtem. Lidé jim přezdili »tři mládenci«. Byli všichni tři svobodní. Nevadilo jim, že jeden byl katolík, druhý evangelík a třetí bez vyznání. Ctíli přesvědčení druhého a v jiných otázkách se podivuhodně shodli.

⟨Otilie Kinštova.⟩

»Chodíval snad denně s p. poštmistrem na procházku. Vytýkali mu to proto, že poštmistr na kostel nedbal. Bránil se proti výtce: »Já si svoje náboženské přesvědčení vzítí nedám, ale musím doznati, že si jeho velkých vědomostí vážím a leccemu jsem se od něho naučil.«

⟨Alžběta Yzerová.⟩

»Vycházelí jsme spolu velice dobře. Půjčoval jsem mu naše časopisy učitelské, občas i »Volnou myšlenku«, on mně zase »Zvon« a jiné belletristické časopisy.«

⟨Jindřich Jukl.⟩

»Byl velice vlídný ke každému a pohostinný. S každým dovedl hovořiti, dovedl ctíti cizí přesvědčení, ať bylo jakékoliv, a to zavdalo asi některým lidem příčinu, aby se dlužili, že Baar s jejich názory plně souhlasí. Tak mohli však mluvit pouze lidé, kteří ho důkladně neznali. U Baara se cítil návštěvník jako doma. Ztráviti u něho dvě tři hodiny bylo velmi snadné. Byl nadmíru milý při své přímosti a dovedl s nevyrovnatelnou poutavostí vyprávěti. Jako Husa si přisvojuje kde kdo, mnohdy neprávem, podobně bude tomu možná u Baara, právě pro jeho vybraný společenský takt a úzkostlivou šetrnost k ci-

zimu přesvědčení, ať politickému, náboženskému či jinému. Ale existoval Baar jenom jeden a s jednou tváří. Na tom budu vždy trvati, protože jsem znal velikého Choda z osobních styků.«

⟨Antonín Pospíšil.⟩

Židů jako celku neměl rád pro národní nespolehlivost, což mu nijak nebránilo, aby byl v dobrém poměru k jednotlivcům, seznal-li, že jsou hodní lidé. Jednou ho žádal jistý pan F. dopisem o fotografii. Psal mezi jiným: »Rád bych zlíbal zlatou ruku, která píše tak pěkné knihy.« Baar se informoval, co je to za člověka, a obdržev příznivé informace poslal žadateli svou podobiznu s krátkým srdečným dopisem.

⟨Otilie Kinštova.⟩

»Za doby svého působení ve Spáleném Poříčí byl oblíben i u tamnějších Židů.«

⟨Anna Janoušová.⟩

»Sháněl kdysi data o tak zvané »papírně« v Postrékově, která byla posléze proměněna v družstevní mlýn a elektrárnu. Pustili jsme se k nájemci dvorů Popprovi do Horšova Týna, který nás nejlépe mohl informovati. Žádaná data Baar dostal a mimo to dali nám slušné občerstvení. Baar se chtěl podívati do zámku. »Není dovoleno, pan hrabě je zde« — prohlásil pánovitě vrátný a nechtěl nás vpustiti. S námi šel také pan Abeles, švagr Popprův. Rozhněval se a žádal, aby ho zavedli ke správci. S kým jiným ještě jednal, nevím, ale výsledek byl, že jsme si mohli důkladně prohlédnouti všechny přístupné místnosti a dostalo se nám i přiměřeného výkladu. Pana Abelesa si od té chvíle Baar vážil. Chválil Poppra i proto, že nepredal mlýnu Němcům z obcí Pařezova nebo Otova, ač dostával od nich celkem o 20.000 Kč

více. Na p. Abelesu nejednou vzpomněl. Po čase mě Baar potká cestou k nádraží. »Kam pak tak vystrojen?« ptá se. »Na pohřeb p. Abelesovi.« »Bylo by možná? Přece tak dobře vypadal. Škoda, že jsem o tom nevěděl dříve. Byl bych jel na pohřeb také.« Tak si vážil Baar dobrých lidí bez rozdílu víry nebo národnosti. Vida obratné hospodaření nájemců Židů říkal: »Nedá se jim upřít, že jsou příčinliví.«

(Jos. Heindl.)

R. 1923 byl slavnostním řečníkem při odhalení pomníku padlým u nás v Dražinově. Zdráhal se říka, že na něho bude leckdo z posluchačů pohlížeti s předsudkem. Bohužel jeden nešetrný účastník hodil po něm hrubou přezdívku, když právě vstupoval na tribunu, a to tak hlasitě, že to Baar slyšel. Bolel ho ten projev. Nicméně opanoval se a řečnil tak překrásně, že všecky udivil. Tehdy náhodou zde přítomný zemský inspektor Vojta Beneš prohlásil při hostince potom uspořádané: »Pane faráři, jsem ateista, ale s vámi chtěl bych proházeti republikou a jistě bychom obrátili všecky ve svorné, obětavé Čechy.«

(Volfgang Sladký.)

4. *Jak příjemným byl společníkem!* V jeho kruhu každý se zdržoval raději řeči, aby vyslechl zajímavé jeho vyprávění, které kořenil humorem a šprýmem. Každá krása, ať se projevovala v umění nebo v přírodě, ho uvedla v nadšení, které z jeho duše přímo proudem tryskalo. V takovém stavu jako by bylo jeho tělo před očima rostlo. Svoji krásnou, kučeravou hlavu nadhodil trochu do zadu, prsa sebevědomě vypjal, jednou nohou vykročil vpřed, a již plynula z jeho úst ohnivá slova zanícení a obdivu.

Takovýchto krásných okamžiků zažili jsme mnoho všichni, kteří jsme ho občas z Domažlic chodívali navštívit v Klenčí.

(Al. Jindřich.)

Ocitl-li se ve společnosti, která se mu zamlouvala, sršel humorem a rád se rozhovořil. Jinak se choval ve společnosti neznámé nebo nemilé odměřeně a málo mluvil.

(Ing. Václav Kotrba.)

„Byla jsem na učitelském ústavě, když jsem poznala Baara. Chodíval ke sládkovům Švarcovům v Klobukách. Měli dvě dcerušky, Marii a Karlu, které byly mými přítelkyněmi. Seznámili jsme se lehce — za pár minut! Když mi odevzdával knihu »Pro kravičku« pravil: Vzpomeňte si vždycky, když se na ni podíváte, že jsem se seznámil s Vámi a Vaší rodinou právě tehdy, když jsem začal psát tuhle knihu.«

V těch letech si rád vyšel s námi na výlet. Pamatuji si jeden — do Třebíze! — Od silnice se odělovala pěšinka. »Pojďme tudy!« navrhoval kdosi. Baar souhlasil. Ale Karlička sládkovic odporovala všem ostatním. Baar aby zabránil sporu, navrhnul, aby se losovalo. Vložil dva měďáky do rukou, dal ruce do zadu, v přehršli jimi několikrát zatřásl, potom řekl: »Budou-li obě hlavy, půjdeme pěšinou, ne-li, tož silnicí.« Prohlíželi jsme peníze, padly obě hlavy, ale Karlička stála na svém. »Ale nezlob velebného pána!« napomínáme ji. V tom se Baar ohlédne na silnici a s líčeným rozhořčením povídá: »Inu ovšem! To já mohu losovati do omrzení, když ona vidí na silnici tři fešné studenty!« A vskutku, bylo tomu tak. Karličku zradil ruměnc, že se Baar nemýlil. Ustoupila od svého požadavku. Baar šel

dhvili mlčky. Najednou se ozval: »Přál bych si býti na místě těch studentů —« Odmlčel se a potom už mluvil o jiném. Přemýšlela jsem později o smyslu jeho slov a nemohla se ubrániti dojmu, že v té chvíli odkryl cípek své duše. Viděla jsem v jeho výroku stesk nad uplynulým bezstarostným mládím a mimo to i bezděčné zasvětélkování závidi ke studentům proto, že vzbudili zájem hezké a vzdělané Karličky.“

(Marie Soukupová.)

»Jako mladý asistent ve stanici Klobuky u Slaného seznámil jsem se s naším dobrým farářem Baarem. Každou neděli přicházel odpoledne po požehnání mezi společnost scházející se v hostinci »u nádraží.« V té byli úředníci z místního cukrovaru, nynější předseda poslanecké sněmovny Malýpetr, lékař dr. Perlík, někteří statkáři, učitelé místní i z okolí, přednosta stanice Vepřík a j. Hlavně v zimě byla velká účast. Hrály se obyčejně »filky s celou parádou«. Baar přicházel s tváří usměvavou. Rád si i zahrál, avšak vždy náramně opatrně, neboť jeho matka beztoho dosti se horšila na to »vysedávání v hospodě«. Nejednou jsem s ním hovořil o životě na farách, různých strastech nižšího duchovenstva, vzpomínal vždy obou Zahradníků, že jsouce svým postavením od vysokého kléru neodvislí mohou volně projevovati své názory i rázu svobodomyšlnějšího. Rád přišel i na masopustní zábavu a divadelní představení.«

(Theodor Syllaba.)

Miloval divadlo. Proto chodil rád do Zbuzan, kdykoli tam ochotníci hráli. Baar jim obyčejně vybíral hry. Jednou vybral též »Aeronautku« od prof. dra Jos. Císlera, kterého na představení pozval. Autor

skutečně s rodinou na představení přišel.

(Jindřich Jukl.)

»Rád si vzpomínám na krásné večery v době, kdy ještě méně pracoval literárně. Tehdy sedával v kuchyni od půl sedmé do osmi a vypravoval různé příběhy ze své zkušenosti i anekdoty, také zkušenosti z duchovní správy často přetřásal. Večerních besed účastnila se slečna Otilka i stará Kačenka. A jak on dovedl poutavě vypravovati! Sotva se mu kdo druhý v tom ohledu vyrovnal.

Lidí sám nevyhledával, do hospod za mého pobytu v Ořechu nechodil, ale pokud s lidmi do styku přišel, jednal s nimi nadmíru přátelsky a přívětivě, zejména s dětmi. Procházkám mnoho času nevěnoval. Ovšem, ty mu poněkud nahražovalo pravidelné docházení do přespolní školy, jednu hodinu vzdálené.

5. *Byl pln dobroty a lásky* ke svému okolí. Vzpomínám si jenom na dojemné chvíle, kdy o štědrém dnu r. 1916, protože jsem trpěl oční chorobou, po večeri mi polohlasitě recitoval kněžské hodinky, abych si ušetřil očí a přece v ten památný den dostal svým kněžským povinností.

(Jos. Vodička.)

»Pomáhal znovu a znovu, i když se dočkal někdy nevděku. Před eucharistickým sjezdem ve Vídni roku 1912 — jak mi sám Baar vypravoval — přijel na faru v automobilu vysoce postavený pán (laik) a po několika bezvýznamných větách požádal Baara, aby mu vypracoval řeč na eucharistický sjezd. Když mu odevzdával přednášku hotovou, poděkoval a připojil, aby se na něho obrátil, kdyby něčeho potřeboval. Přišla doba, že Baar potřeboval přímluvu, ne pro sebe, nýbrž pro jiného. Žádal onoho vlivného pána

o místo pro abiturienta H. Vlivný pán slíbil hory doly, ale H. místa nedostal. Dle všeho onen pán pro něho ani prstem nehnul.« (Karel Pinkas.)

Více o Baarově dobrotě pověděno bylo v kapitole »Baar kněz«.

6. Měl jemný, hluboký cit. Stalo se, že po divadelním představení »Havlíčka« ve Zbuzanech celou noc probděl v bolestném duševním pohnutí nad osudem našeho národního světce.

(Vlasta Štěchová.)

Mnoho nám o této vlastnosti říkají dopisy psané paní Betty Jirsákové:

»Milostivá paní,
dívám se oknem na zasněžené pláň a stráně »pokrokového Podřipského kantonu«. Jiskřivé bílé vločky sněhové jako lístky bělostných květů stromových sypou se ze šedého nebe... Přál bych vám z plna srdce, aby do Vaší duše snesly se tichým vánkem jiskřivé hvězdičky štěstí, veselé nálady, spokojenosti a radosti ze života a vysokým závějem aby zakryly vše, čím život tvrdě se duše měkké někdy dotýká. K upřímnému přání mému připojuje se moje matka, pro kterou svátek té nebeské, statečné Panny znamená vždy veliký smutek — protože si vzpomíná své jediné dcery, jež mocnou tu světici měla rovněž za svoji patronku.

Tím, milostivá paní, pro dnešek končím — a poroučeje se do přízně Vaší, ruku Vám líbá v hluboké úctě oddaný J. Š. Baar.«

(Klobuky, 3./XII. 1902.)

»Také mám dopal, že to s tou záložnou*) žádné

*) svatováclavskou.

konce nebere a člověk nemůže s ničím definitivně počítat — a matce nic říci — a tak to »žere« našince jako hmyz... Ale co — zatřesu hlavou jako starý kůň, když ho šlehnou, a potáhnu tu káru žití dál. Je přece na cestě tu a tam chvíle radostná — sluníčko se usměje — kvítečko rozkvetne a člověk pak má se alespoň čím a nač těšit... Jenom, že jsou ty chvíle tak vzácné — tak vzácné...!

(17./II. 1904.)

»Míjí den po dni — týden po týdnu — a já se do Prahy vypraviti nemohu. Nevím, co se to se mnou děje. Připadám si jako starý, bořící se dům. Sotva jedné choroby se zbavím, už se hlásí nová — v dubnu právě o zkoušce náboženské přistěhoval se mi do levé nohy ischias — přelíbezná to věc. — Kdyby mi někdo byl dříve řekl — že přijdou časy — kdy Prahu celý čtvrt léta nespátřím, byl bych se mu vysmál. A už je to tady. Ani výstava mně neláká a necítím nejmenší touhy spatřiti ji — takový lhostejný — protivný tvor, mrzutý stal se ze mně. Jsou toho důvody ovšem i vnější — nejen vnitřní...

Nedávno bylo birmování v Pozdní a Pan. Týnci — kde jsem se setkal se dvěma známými: panem kardinálem a Bětuškou. Rozplývá se chválou a velice mě potěšilo, že si své postavení u Šaldů tak polepšila... Vranský pan farář Hrdina jde počátkem října do pense. Figury na patronátní šachovnici se hnou — ale Klobucký sedláček zůstane sedět.«

(16./VI. 1908.)

»Milostivá paní,
svátek Váš nás naladuje vždycky s matkou do »mol« — protože nám připomínáte naši mrtvou Barušku. A

smutného, elegického gratulanta jen rovnou ze dveří vyhodit! Jdu Vám dnes proto prostě stisknout ruku, píši, abyste viděla, že na Vás vzpomínám a že bych byl šťasten štěstím Vaším! Kniha moje, o které jsem mluvil, dosud se peče, ale jak vyjde, teplou ji ještě přinesu.«
(3./12. 1911.)

»Milostivá paní,
vzpomínám si pod Čerchovem, že zítra slavíte své milé jmeniny. Ačkoli jsem přetrhal mnoho pout, jež mě spojovala s aktivním životem, přece jen pouto přátelské je příliš svaté a také vzácné, než aby je člověk rušil. Přicházím proto jako věrný a starý přítel se srdečnou gratulací. Bože, co a jak v této zatracené době přát? Nu, tak přeji Vám i sobě, aby už to věčné štvání vzalo konec, abychom se mohli spokojeně najíst, oddychnout si a myslet na něco jiného než na petrolej a uhlí! Je to přání podivné, ale jistě časové! Snad by vás zajímalo vědět, jak zde žiji? Celkem spokojeněji, než v poslední době jsem žil v duchovní správě. »Jednota« je daleko, nemohou ke mně běhat, žádným předsedou nejsem, do výboru nejednu, nic nevím, »Čechá« nečtu, církve nereformuji a je mi dobře. Pálím dříví, svítím elektrikou, jím bramborové knedlíky, pilně čtu, málo píši, a lidé si asi myslí, že se chci stát hajným nebo pytlákem, protože běhám horlivě do lesa. Blahobyť zde ovšem není, příjmy se scvrkly, naučím se počítat, ale hlad trpět ani nahý chodit nebudu. Žádný Huyn nesmí foukat do mé kaše, je to všecko »klein — aber mein!« — Až přijde jaro — přijedte se na mě podívat.

Srdečně Vás zve a upřímně pozdravuje
v hluboké úctě oddaný J. Š. Baar.«
(V Klenčí, 3./XII. 1919.)

»Můj život, po lidské stránce uvážen, je opravdu praubohý. Skončil jsem jako farář na pensi. V zapadlém městečku na periferii republiky. A sama víte, že to není neskromnost, když řeknu, že jsem nebyl o nic hloupější než ti, kteří chodí s výstřihy u vesty vyplněnými fialovými bryndáčky. Štěstí jsem neměl, to je to! A proto přeji těm Vaším dětem tak srdečně, aby je všechny potkało štěstí. Nesmíte si však myslit, že mě to trápí. I kde pak! Vždyť nemám na takové skrupule ani času a vidím cíl svého života v něčem zcela jiném.«

(10./II. 1922.)

Nepoddal se ovšem pesimismu na dlouho, zase vykvetla radost ze života, od něhož žádal tak málo!

»Když se přišel v r. 1919 k nám p. farář Baar rozloučit před odchodem z Ořecha, hlas se mu pohnutím třásl. My s maminkou slzely, neboť jsme ho měly upřímně rády. Řekl mi: »Neplačte, slečno! Když moje máma umírala, povídala mi: »Vidím široký lán žita — nebuď tu!« A s tím shasla. Z toho jsem usoudil, že moje působiště je jinde. Nu, dá Pán Bůh, že tam také najdu dobré lidi, a jistě najdu, vždyť budu mezi svými.« — Potom mi odevzdal na památku svůj román »Na děkanství« s věnováním. Jeho první díl — »Poslední soud« — dal před tím tatínkovi.«
(Marie Bubníková.)

Lituji, že nemohu zde citovati aspoň úryvky ze tří překrásných dopisů adresovaných manželům Srbovým, ježto byly zapůjčeny jinému literátu dříve,

než jsem se o nich dověděl. Připomínám pouze, že jeden psal Baar u příležitosti jejich zasnoubení, druhý před jejich svatbou a třetí při narození prvního dítěte. Baar měl svou žačku oddávati v basilice na Smíchově. Přijímá pozvání, zasnívá se nad dalekosáhlým krokem své milované žačky. Doznává, že je v některých okamžicích až příliš citliv, až se za své pohnutí a slzy potom stydí, a bojí se, že i tentokráte se neopanuje. Proto prosí, aby až do obřadu na něho nemluvili. A přeje tklivě »své drahé Mančince« šťastné manželství — Když pak ho po roce žádají mladí manželé, aby pokřtil jim dcerušku, ochotně svoluje a rozepisuje se o dítěti, požehnání manželského života. Doznávám upřímně, že když mi předčítal adresát tyto dva poslední dopisy, dýšící vroucností a něhou, nezdrželi jsme se oba slz — Tak jsou krásné a dojemné! Takové hřejivé dopisy napsati a tak neodolatelně za srdce zachytiti dovedl jen Baar...

8. Jak byl *šetrný* vůči jiným, zejména vůči svému šéfovi, faráři Otmanovi, ukazují názorně tyto epizody. — „Stál jsem jednou s Otmanem na zahradě, přes kterou chodil Baar do chrásterské školy. Přišel Baar. Měl na sobě krátký zimník, vysoké boty a pořádnou sukovici. Pan farář si ho změřil od paty až k hlavě a řekl: »Ale, ale, velebníčku, tohle přece není žádný klerikální oděv.«

Baar se zarazil, všecek zčervenal, otevřel ústa, aby něco promluvil, ale neřekl ani slůvka, otočil se a za chvíli se vrátil v dlouhém zimníku a nízkých botách. Později se mi svěřil, že si umínil starého pána nikdy nerozčilovati. Čekala ho však těžší zkouška

trpělivosti. Objednal si ze Špillarovy »Roboty« scénu »kojící chodská matka«. Tuším, že mu ji maloval sám mistr Špillar. Zavěsil si ji na nejpřednější místo své kaplanky. Za několik dní přišel do kaplanky pan farář, uviděl obraz a hned pokáral Baara: »Ale, ale, velebníčku, tohle je necudný obraz, ten dejte pryč!« Nevím, co se stalo s obrazem, ale tolik je jisto, že se svého místa zmizel. Myslím, že tímhle byl Baar hodně roztrpčen, neboť viděl v tom urážku svého Chodska, které tak miloval.

Chodíval se mnou též na hřbitov k rovu mé ženy. Dal jsem jí napsati na pomník nápis: »Tvé srdce zlaté Bůh si vzal — nám zanechal jen bol a slzy, však útěcha nám zůstala, že u Něho se sejdem brzy.« Když jsem přišel s Baarem poprvé na hřbitov a on četl nápis, přelétl mu tváří lehký úsměv. Domyslí jsem si, že k úsměvu ho přiměl rým: »slzy — brzy.« Znal jsem toto slabé místo, ale tehdy mi nenapadlo nic vhodnějšího, tož jsem dal vytesati nápis ve znění shora uvedeném. Snad aby mě odškodnil za úsměv, přinesl za nějaký den fotografický aparát, postavil mě a mého dvouletého synka ke hrobu a fotografoval nás, za několik dní přinesl obrázek s básní tohoto znění, napsanou na rubu:

Má ženo mrtvá...

»Nám zanechal jen bol a slzy...«

Má ženo mrtvá! Stichly rety,
a shasl ten tvůj hvězdný zrak,
Tvých lící zvadly různé květy,
na hrobě Tvém — ó — smutno tak...

Má ženo mrtvá, bez úsměvu,
zda mě a dítě ještě znáš?
jdem k tobě dnes, jdem na návštěvu,
jdem pomodlit se: »Otčenáš...«

O, ženo má! jež dřímáš tiše,
zda mě a dítě ještě znáš?
a na nás siré tam z té říše
ó, vzpomínáš si?... Vzpomínáš?...

Tato báseň nebyla dosud nikde uveřejněna.

Když byl Baar přeložen do Únětic, psali jsme si ze začátku, později dopisování odhlablo, až jsme se zase často stýkali, když se stal v Ořechu farářem. Má choroba omezila naše styky. Baar mě sice navštěvoval i nadále, potěšil a obveselil, ale k vůli mé těžké chorobě zkracoval návštěvy co nejvíce.“

(Karel Pinkas.)

9. Byl povahou svou *vznětivý*. Kaplanoval u jednoho faráře, který založil v místě raiffeisenku, na které si velice zakládal, a jeho kaplan musil vždy býti pokladníkem. Také na Baara přišla tato funkce vždy v neděli po kostele. Nic ho tak nemrzelo, jako právě tato funkce, a říkal často, že to dělati nebude, že raději půjde pryč, a farář na to prohodil ve chvíli náladě, aby šel. A Baar skutečně po čase odešel, ale kdo nebyl spokojen, byl farář, který jej nerad ztratil a nemyslíl to s tím odchodem vážně. A proto, když Baar odjel, zadržel mu jeho nábytek a peřiny v naději, že snad tak přiměje milého Baara k návratu. To se sice nestalo, ale došlo k veselé příhodě. Kostelník na novém působišti Baarově vida, že nový kaplan nemá ani peřin, ani nábytku, a spí v posteli p. vikáře, vyjádřil se jednou ke ko-

musi: »A bůhví, co to je za lumpa, když nemá ani peřin ani nábytku.« Náhodou to zaslechl Baar i napsal si důrazně o své věci, že si nedá nadávat lumpů. Když vůz se svršky dojel, zavolal si kostelníka a řekl mu: »Tak můžou to tomu lumpovi sundat!« Kostelník všecek poplašený začal se omlouvat: »Milostpane, jemnostpane, já...« Ale Baar neposlehl a opakoval znovu svou žádost, aby už toho »lumpa« nastěhoval.

(Otilie Kinštova.)

»Někdy vzplanul, nepátraje, zda je odůvodněn jeho hněv. Ale uznal potom své pochybení a dal dle možnosti zadostiučinění. Vzpomínám si na jeden takový případ. Za faráře v Klenčí byl ustanoven duchovní, se kterým farníci nepočítali. Věc se přetrásala ve schůzi raiffeisenky, které jsem se zúčastnil. Hned druhého dne se doneslo Baarovi, jako bych se byl já vyjádřil ve schůzi, že on je příčinou onoho ustanovení. Když jsem dle svého zvyku přišel k Baarovi »na hyjtu«, vytknul mi hned po pozdravu ostře, že jsem ho veřejně obvinil z něčeho, čeho se nedopustil. Roztrpčen výtkou jsem se neomlouval, jenom jsem prohlásil: »Jednou se ukáže pravda.« Přestal jsem chodit k Baarovi, jen jsme se při setkání pozdravili. Po málo měsících pohádali se dva členové raiffeisenky a při té příležitosti vyčetl jeden pravému původci pomluvy, že mě očernil u Baara. Dověděl se o tom i Baar, vyhledal mě a řekl: »Vidíte, křivdil jsem Vám. Odpusťte mi! Teď si Vás tím více vážím.« Od té doby nepadl ani stín na naše přátelské styky.« (Josef Heindl.)

»Jako nejnovější událost ze svého příkrčeného ži-

vota sděluji, že jsem vyloučen z — »Vlasti«. To Vám píše pouze proto — že Jste do těch našich bojů — stran — spolků — novin — polemik — a podobných krámů dosti zasvěcena — ba s předáky těch dvou pólů osobně známá. Osud je slepý na všecky oči své — nemůže býti větší ironie — než že v Úněticích po sobě vystřídali se lidé se jmény Horský a Baar — že ti lidé působí na jednom patronátě atd.« V dalším používá ostrých slov a píše o tom, že možná bude jeho vyloučení odvoláno.

⟨Pí. Jirsákové, dne 17./2. 1904.⟩

10. Dovedl býti *velice pozorný*. Matinka mu občas poslala kus másla, vajíčka nebo podobně. Věděla, že klobucká fara je dosti chudá. Přijal, vlastně jeho maminka dobrácká, ale na obrátku poslal nebo dal lahvičku zlatožlutého medu. Říkával při tom: »Slečno, klobucká fara je chudá. Dvě pěkné věci mohu Vám z ní jedině nabídnouti: »Med a krásný bodlák. Trochu odlišné dary, ale musíme se smířiti se skutečností.« Bodlák onen byl zvláštní druh, Baarem samým v zahradě farské vypěstovaný.

⟨Marie Soukupová.⟩

Paní Anna Lišková ze Zmrzlíku vypravuje:

»Přišla jsem na faru vypůjčit si knížky a chtěla jsem p. faráři podle dávného zvyku políbit ruku. Skoro se na mne utrl: Já bych Vám měl líbat ruku, jste stará a mnoho jste již v životě zkusila.«

Jiný doklad o Baarově pozornosti vůči druhým máme v následujícím:

»Zítřka vandruju do Dražinova k paní učitelové Střelcové. Pakliže tam ty tři kusy kroje neseženu

— pošlu zatím do Soběkúr svoje — ale jenom to půjčím — aby sestra neměla radost pokaženu.«

⟨13./10. 1919 — Jos. Hachovi.⟩

»Milostivá paní, drahá přítelkyně!

Abyste věděla, že také v zapadlých krajích pohraničních vzpomínají lidé na Vás, píše Vám tento gratulační list. Bůh Vám dej tiché poklidné stáří jako mně, červánky západu at růžemi vzpomínek a teplých chvílek postelou Vám cestu životem. I když už na těch našich cestách nekvetou rudé květy, alespoň kytičku pomněnek a jiných vonných kvítků lze na ní přece nasbírat. —

Myslel jsem, že se teď na podzim opět podívám do Prahy, ale nedice se mi z mého bezpečného doupěte. Už to opět nechám až na jaro, neboť zprávy, které z Prahy přicházejí, nikterak nelákají k výletu.«

⟨Pí. B. Jirsákové 3./12. 1922.⟩

»Mladým lidem dával podněty k přemýšlení, radil, těšilo ho, když u nich pozoroval zájem o prohloubení vědomostí. Mně na př. poslal právě vydanou knihu »Tak pravil Zarathustra« s obširným doprovodem až do Lipska, kde jsem dlel na studiích. Kriticky rozebral mé básnické pokusy i jiné články. Poukázal na vady, ale nikdy neranil. Mé ženě jako děvčeti koupil velmi pěknou knihu o přípravě k malířství »Základy umělecké výchovy« od J. S. Clarka, Mary D. Hicksové, Waltra S. Perryho, když pozoroval na ní ve škole malířský talent. V dopise, kterým dárek doprovází, zdůrazňuje zajímavě, že umělec musí se hlavně učit od přírody.«

⟨Josef Srb.⟩

12. *Ješitný rozhodně nebyl.* Když ho skoro všichni označovali za nejvhodnějšího kandidáta na pražský stolec arcibiskupský, bránil se tomu.

»Gratuloval jsem Baarovi, že bude arcibiskupem. »To nebudu, na hradě bych myl, metl, ale arcibiskupem bych nechtěl být.« (Frant. Choc.)

Jedenkrát mi ukazoval bronzovou medaili s obrazem univ. profesora dra Zubatého, který mu ji poslal s lichotivým přípisem, že by rád uvítal Baara jako člena České Akademie věd a umění. Tehdy se Baar usmál, ukázal na svůj kolárek a řekl mi: »Kdybych tohle neměl, potom snad ano, ale s tímto se tam nedostanu, a také po tom netoužím.«

(Jakub Pittner.)

»I já mám takovou neposednou, nepokojnou krev, jsem jako — ne holub — ale nějaký jiný stěhovavý pták — hloupý ovšem jako je třeba hejl — který cítí potřebu po 2–3 letech uletět a posadit se na jinou větvíčku a na nový strom. A teď už tu hniji 5 — slovy: pět let! Není dojmu, abych ho neznal, člověka, s kterým bych nemluvil, kamene, do kterého bych byl nekopl. Nic nového se mi tu neskýtá, nenabízí, nepřekvapuje — »Pryč« — »pryč« »pryč« začínají v mém nitru jako žáby v rybníce kuňkat čím dál, tím pronikavěji hlasy... Položím si smutnou hlavu do dlaní a poslouchám: »Kam?« »Kam?« »Kam?« ptají se jiné hlasy. Zoufale dívám se kolem — ano, není kam jít — kam odletět — kam si usednout... Je třeba pokorně a trpělivě žít a hýbat a hrabat se na tom »koláči« pádnoucím, jehož jméno jest: Klobuky. Hýbe a hrabe se tu pracně celá řada lidí se mnou — koušou se, škrá-

bou se, radují se i rmoutí, pomlouvají se, lhou si do tváří i za zády...«

(Pi. Jirsákové, dne 17./2. 1904.)

Z uvedeného pochopíme, proč chtěl odtud, proč také žádal o místo kanovníka vyšehradského. Ne z ješitnosti, ale že potřeboval styk s kulturním střediskem, a odloučenost od něho, jakož i žití ve všedním prostředí ho ubíjelo. A právě proto ho ono úmyslné přezírání vyšších kruhů přece někdy mrzelo. Nasvědčovala by tomu vedle jiného též ona zdánlivá maličkost, že po zamítnutí své žádosti o vyšehradský kanonikát podepsal se r. 1910 v dopisech některým přátelům ironicky jako »propadlý kanovník.«

Vím také z vlastní zkušenosti, že Baar nebyl ješitný. Při návštěvě roku 1924 oslovil jsem ho titulem: Mistře! Zastavil se, pohlédl na mne šelmovsky, usmál se dobrácky a pokáral mě: „Poslouchejte, strejčku, s tímhle přestaňte! Já nemám rád »kašulírování«“. Po druhé jsem se už neodvážil oslovit ho způsobem shora uvedeným. A přece to bylo v době, kdy beze vší pochyby Baar si tohoto jména zaslouhoval.

Měl vždy uznání pro cizí přednosti.

»Před válkou byl u něho kaplanem p. Matěja. Říkal mi o něm: »Růženo, tak zlatého srdce, jako má on, jsem ještě nepoznal.« (Růžena Holečková.)

Po válce, když se u nás povídalo, že bude arcibiskupem, optal jsem se Baara: »Mohu vám, důstojný pane, gratulovat?« »K čemu?« »Budete arcibiskupem.« »Příteli, to se mýlíte, arcibiskupem nebudu, arcibiskup musí mít za sebou silnou politickou

stranu, musí mít oporu. A pak jsem vznětlivý, a to by nedělalo dobrotu. Arcibiskupem nebudu.«

(Frant. Sojka.)

»Žil skromně, věnuje se hlavně svým knihám a knižkám.«

(Theodor Syllaba.)

Nikam se netlačil. Žil dle svého — samotě a peru. Pozval-li literární přátele z Prahy a přivezli-li s sebou hned celou rodinu, dělal kříž za nimi: Takoví kluci by mi obrátili faru nohama vzhůru.« Někdy však samota naň těžce doléhala.

O té samotě říkával: »Někdy je mi smuto, že bych do vrby mluvil.«

(Vlasta Štěchová.)

»Protivili se mu lidé, kteří vedle svého obvyklého zaměstnání nevěnovali se ničemu jinému a nikterak se nesnažili své vědomosti rozšířiti. —

Třebas o sobě říkal, že je spíše realista a měl ve všem rád přesnost a čin, ne pěkná slova, byl v každém směru idealistou nejryzejšího zrna.«

(Ing. Václav Kotrba.)

13. Baarův poměr k veřejnému životu. „Svůj kněžský stav si vysoce cenil, až k nedotknutelnosti. Když po prvé byl v Ořechu jako kaplan, stalo se mu na jedné bouřlivé schůzi, že po prudké politické řeči byl i na životě ohrožován: Nerad na to vzpomínal a politiky se stranil. Řekl o tom: »Byl jsem tehdy ještě kluk zelený, měl jsem ovšem horkou hlavu, ale když takový pacholek mně knězi a člověku vzdělanému začal opovržlivě tykati, to mne ochladilo. Nač mi toho třeba?«“

(Vlasta Štěchová.)

»Vzpomínám si nejednou na rozhovor z r. 1912, kdy při setkání ve vlaku zabočili jsme na veřejné

události. Řekl do slova: »Politika je mi naprosto cizí.« Potom začal o světové situaci a prohlásil, že dle jeho pevného přesvědčení dojde záhy k velkému světovému převratu. Byly vysoce zajímavé jeho vývody. Jenže on předpovídal výhradně velký sociální převrat v celém světě.«

(Jos. Suchý.)

»Zabočili jsme kdysi v hovoru do politiky. Překvapilo mě, co tenkrát Baar řekl: »Uvidíte, že to jednou dopadne jako s tenkým kordem, když se silně ohne: Rukověť a hrot se posléze setkají. Tak budou jednou státi proti sobě: tábor hájící zásady křesťanské a tábor komunistický.«

(Frant. Krupka.)

»O politice se mnou nemluvil a vyhýbal se každému hovoru tohoto rázu. Říkal: »Máme ten život u nás prepolutisovaný, i v rodinách zaviňuje roztržky, raději se jí neotravovat —«

(Volfgang Sladký.)

Po dobu pense se neúčastnil života politického, do veřejného zasáhl jenom tehdy, když se jednalo o pohraniční lesy. Smýšlením klonil se spíše k národní demokracii, ale vyjádřil se nejednou, že jak poměry u nás dnes jsou, byla by důležitá také existence strany, která by dovedla ochrániti své příslušníky v ohledu náboženském.

(Antonín Pospíšil.)

Do obecních záležitostí se nevměšoval, ale sledoval všecko pozorně.

(Jiří Tauer.)

»Nejraději jsem Baara slyšel, když se rozohnil. Tak jsem si představoval tribuna lidu. S nadšením a přesvědčivě hájil svůj názor a nás jako by hypnotisoval. Naslouchali jsme mlčky a dali mu obyčejně za pravdu.«

(Karel Pinkas.)

Při oslavě 50 letého výročí založení domažlického

gymnasia byl Baar slavnostním řečníkem. Sotva vystoupil na řečnickou tribunu před gymnasijní budovou, spustil se prudký liják. Baar měl v ruce koncept řeči, ale prudkým deštěm rozlilo se písmo tak, že bylo úplně nečitelné. Přes to mluvil Baar nadšeně skoro hodinu a upoutal posluchače tou měrou, že vytrvali na místě v dešti až do konce řeči. —

(Jakub Pittner.)

»Po absolvování nižšího gymnasia jsme se neseťkali, až při oslavě 50 letého trvání domažlického gymnasia, kde byl Baar slavnostním řečníkem, výborným a výbojným. To už nebylo stopy po onom nesmělém studentovi. Postava zesílila, vzrostla v postavu mužnou, statnou, pravou chodskou. Tehdy bohužel prudký liják celou slavnost pokazil. Vrátil jsem se do Plzně nejbližším vlakem a proto jsem s milým druhem z mládí nemluvil, vyjma několik srdečných vět při prvním setkání před slavností.«

(Václav Jankovský.)

14. O některých zálibách Baarových.

»Baar byl velký přítel starožitností. Hlavně sbíral starou klenečskou keramiku. Jednou sehnal krásný porculánový talíř, který se mu však zvláštní náhodou rozlomil na dva kusy. Byl všecek nešťasten. Přemýšlel, přemýšlel a brzy přišel na nápad. Obě půlky talíře opatrně zabalil a přišel ke mně. Zarmouceně povídá: »Pane mistře, přicházím k Vám jako pacient se zlámanou nohou k operaci.« Udiveně se na něho podívám, co to mluví. V tom už rozbaluje papír, vytahuje z něho dvě půlky rozbitého talíře a dychtivě se táže, půjde-li to dohromady slepit. Podívám se na talíř a pravím: »Půjde, pane faráři,

za týden bude talíř zase pohromadě.« Baar měl radost a nemohl se dočkati výsledku »operace«. Přesně za týden přiběhl a ptal se hned ve dveřích: »Mistře, je už talíř hotový?« »Je«, odvětil jsem a běžel pro něj. Když jsem jej přinesl, Baar radostně vykřikl: »Sláva! Operace se šťastně povedla!« Pak talíř pečlivě zabalil a utíkal s ním domů, kde jej hned zavěsil na chodbě mezi ostatní keramiku.«

(Martin Heidler.)

»Dne 13. července 1921 přijel Baar k svému příteli faráři Fr. Polívkovi do Hřivic u Loun. Při té příležitosti prohlédl si také školu, kde mám umístěny sbírky archeologické, staré knihy a různé jiné památky. Sbírkou archeologické velice se mu zamlouvaly, při čemž mi na nádobách, zbraních, sponách určoval a vysvětloval jejich vzácnost, původ a stáří. Poznal jsem dle velikého zájmu, který pro jednotlivé památky jevil, že jest v archeologii skutečným odborníkem. Avšak i památky mnohem mladší ho zajímaly. Spatřiv pěkné sluneční hodiny asi 160 roků staré, tak dlouho u okna na slunci je řídil, až přesně určil, kolik je hodin. Při tom mne také upozornil na vzácnost dýmky se Žižkovou hlavou, kterou ve skřini spatřil. Před r. 1848 naši předkové počali nositi hole a dýmky se Žižkovou hlavou, a u koho taková hůl neb dýmka byly nalezeny, ten byl ihned přísně potrestán. To mi bylo úplně neznámo. Nyní mi bylo teprve jasno, proč jeden občan-sběratel nabízel mi za starou dýmku 80 Kč. Také ho zajímala ruská knuta a ruský růženec vedle sebe na stěně zavěšené. Jaký prý to veliký rozdíl!

Při odchodu ze školy podepsal se Baar do pa-

mětní knihy obecní, kterýžto podpis jest nám velikou a vzácnou upomínkou.« (Frant. Štýdl.)

K jeho zvláštním zálibám náležel obdiv pro velké, statné lidi. O staviteli Šarbochovi se vyjádřil: »Růženo, ten Šarboch se mi líbí, kdybych byl ženou, jiného člověka bych nechtěl.« Líbili se mu statní, vysocí lidé. (Růžena Holečková.)

Tomu by nasvědčovalo také to, co vypravuje Marie Sojková:

„Byla jsem jednou na nádraží a Baar povídal: »To je matka! Vychovala osm dětí.« Jistá žena se hned přihlásila: »Já jich vychovala třináct.« »To nic není«, řekl na to Baar. Bylo mi to divné, proč 8 není nic proti 13. Nemohla jsem si vysvětliti, proč to Baar povídal. Příčinou toho patrně bylo, že celý rod Sojků a tedy i naše děti jsou skoro nápadně vysoké. Byl sám ne snad příliš vysoký, ale statný.“

O zálibě Baarově pro staré mince mluvíme ve spojitosti se vzpomínkou na poslední setkání s druhem z mládí Al. Jindřichem v závěrečné kapitole.

15. *Baarovo zdraví* zdálo se býti v mužném věku skálopevným. Jakoby poruchy z mladých let úplně zmizely.

»Potkal jsem jako bohoslovec na chodbě semináře kněze jdoucího vzpřímeně, sebevědomě. Vykračoval si odměřeně jako voják. Dohadoval jsem se dle podoby známé mi z knihy »Ptáci«, že je to Baar. Nemýlil jsem se. Kolega, který ho dobře znal, domněnku mou potvrdil.« (Jan Samek.)

„V mužném věku vážnější chorobou netrpěl. Jen zvláštní suchý kašel měl on i matka. Říkala jsem tomu »Šeplův kašel«. Kdysi jsem řekla: »Lidi, já

se vám divím, že v zimě v létě pokašláváte. Vypadá to jako ze zvyku.« Po delším čase dostala jsem z jara důkladnou rýmu a kašel. Baar se přede mnou zastavil a povídá šibalsky: »Já se divím, že stále pokašláváte. Vypadá to jako ze zvyku.« Podobně i jiné maličkosti dobře si pamatoval.

Nešetřil se. Zejména, když kázal. To duněl jeho hlas jako zvon. Říkávali jsme mu: »Proč napínáte tolik hlasivky? Uškodíte si.« Odpovídal: »Já nejsem z rodu tichošlápků. Nekáži jen pro sebe, nýbrž i pro jiné.« Staří lidé si pochvalovali: »Když káže pan farář, to slyšíme všecko, slovo od slova. Hlas má jako zvon. Žádný z kaplanů nebo předchůdců neměl takového hlasu. A do duše umí promluvit — «

(Otilie Kinštova.)

Baar dostal náhle ekzemy po celém těle. Obrátil se o radu a pomoc k profesoru dru Šambergrovi. Ten nad ním vrtěl hlavou. Vypytaval se na nejrůznější podrobnosti z Baarova způsobu života. Teprve když se zmínil o tom, že sedává velmi často pod tisem, i v době květu, přišel na výklad, že pyl některých rostlin — a mezi nimi také tisu — padaje na tělo lidské určitě disponované vyvolává ekzemy. Účinky choroby vystupují na slunci intenzivněji. Od té doby nesedal už Baar pod tisem. A se zřetelem na to, že měl příliš suchou kůži, a po tři roky se nepříjemná choroba opakovala, nosil potom v létě šedé hedvábné rukavičky a slunečník.

(Jos. Haeh.)

»O tom, že dlouho nebude živ, zmínil se často, ale právě proto jsem tomu nepřikládala důležitosti. Maminka jeho říkala totéž a dosáhla vysokého stáří.

Ostatně byly to jen okamžité nálady. Za chvíli měl plno plánů do budoucnosti. Na tělesnou únavu si nestýskal. Naopak! Ještě r. 1925 v létě podnikl výlety na Přimdu, Hirštejn a j. Po návratu se nám ostatním vysmíval a pochvaloval si: »Jen vezmu jinou košili a domácí »třevíčky« a mohl bych putovati zase.“

⟨Otilie Kinštova.⟩

Zdál se býti statným a zdravým Chodem, leč pevného zdraví neměl. Už jako bohoslovec dostal chrlení krve, v Přimdě opět. Sám o sobě říkal: »Já jsem »Holubák« (říkalo se u nich na chalupě »u Holubů«) a »Holubáci« umírají náhle.« Bohužel předpověděl až příliš dobře. (Jakub Pittner.)

Baarův hrob v Klenčí.

Baar v rakvi.

KOLEM SMRTI BAAROVY.

„Naposled jsem byl s Baarem v měsíci září 1925, kdy mne navštívil v mém domku. Seděli jsme dlouho na verandě, kde si prohlížel se zájmem moji numismatickou sbírku, ve které se mu zvláště líbily staré mince řecké, římské a české. Nabízel jsem mu upřímně některé duplikáty z nich, protože jsem znal jeho zálibu v starožitnostech, ale nepřijal jich. Po přátelském rozhovoru jsem ho večer doprovodil na zastávku lokálky, kde jsme se spolu srdečně rozloučili a stiskli si přátelsky ruce, žel — naposled! Po měsíci — 24. října před devátou hodinou dopoledne — oznamoval mi přítel Alois Procházka, stavitel, že Baar právě skončil. Smutnou tuto zprávu, které jsem nechtěl ani uvěřiti, potvrdil mi za chvíli náš katecheta p. Alfons Bébar a ředitel školy pan František Rádl. Jel jsem hned poledním vlakem do Klenčí a přinesl drahému zesnulému kytici čerstvých růží, kterým se v mé zahradě tolik obdivoval. U rakve dleli již spisovatel Jan Vrba a Dr. Štěpánek, vykonavatel poslední vůle zemřelého, se svojí dotí. Později se také dostavil sochař Bretschneider s p. Langenbergem, aby odlili posmrtnou masku. Při otevření a čtení jeho tklivé poslední vůle, ve které se loučí se svým milým Chodskem a přeje celému národu svému, aby zkvétal a šťastně žil po své dlouhé porobě v míru a svobodě, a kde všechno své jmění i se svým pěkně zařízeným domem odkazuje svému milému rodišti Klenčí na zařízení chodského musea,

knihovny a čítárny, nezdržel se již nikdo z přítomných hořkých slz...

Snad tušil svou blízkou smrt. Neboť při posledním loučení, když jsem ho napomínal, aby se šetřil, protože jsem věděl, že je vysílen a vyčerpán přílišnou prací, které se zvláště v poslední době nad své síly překotně věnoval, odpověděl mi: »Jen co dopíši svoji Hanýžku (myslil tím čtvrtý díl své chodské epopoje), pak si odpočinu, víš, já to musím ještě napsati, dokud mohu, po mně by toho už nikdo neudělal.« Ale zlý osud mu toho nedopřál.

(Alois Jindřich.)

Některé okolnosti zdají se přece jenom nasvědčovat tomu, že tušil svůj nedaleký skon. Tak na př. spěch s pořízením poslední vůle, její pečlivé zpracování i změny diktovala mu snaha uvést vše do pořádku, dokud je čas. Vzpomněl si i na závazky otcovy a matčiny, jak vypráví pí. Máša Sperlingová-Baarová: »Psal mému staříčkému otci, že musí s ním vyrovnati velký a starý dluh. Můj otec totiž dostal jako podíl dvě pole a kousek louky, ježto však musil Jindřichův otec dávat slušný výměnek staré paní Dorotě Baarové, zřekl se můj otec výtěžku ze svého podílu, aby nebyla usedlost příliš zatížena. I po smrti výměnkářky tak zůstalo, ba i když zemřel Jindřichův otec. Později prodala matka Jindřichova celou usedlost, uložila peníze do svatováclavské záložny, avšak po jejím úpadku nemohla dlužný peníz splatiti. Řekla mému otci: »Martine, o peníze nepřijdeš. Až si Jindřich trochu pomůže, vypořádá se s tebou.« Čas ubíhal, na závazek se zapomnělo. Až v létě r. 1925 psal mi Jindřich, abych doprovodila staříčkého otce

při jeho cestě do rodného Klenčí, že při té příležitosti vyrovná starý »šeredný dluh« své matky. Pro otcovu churavost jsme cestu odložili, chystali se do Klenčí na Všecky Svaté, ale krátce před tím skosila Jindřicha nelítostná smrt.

»Tušil brzkou smrt soudě dle jeho různých nárážek. A stihla ho uprostřed pilné práce. Dověděl jsem se o tom až odpoledne v Újezdě ve škole. Nechtěl jsem smutné zprávy uvěřiti. Vyjdu po první hodině na chodbu, p. řídící vzrušeně rozmlouvá s p. učitelem Vrbou (bratrem spisovatele Jana Vrby) a volá na mě, že Baar ráno umřel. Sotva jsem se vrátil domů ze školy, spěchal jsem na kole do Klenčí a tam se bohužel přesvědčil o smutné pravdě. Zastal jsem slečnu Otilku plačící, ostatní přítomné v hlubokém zármutku. Zesnulý ležel na svém úmrtním loži již oblečen do kleriky a mešního roucha, s biretem na hlavě, v rukou křížek a růženec. Opodál pak byla připravena rakev. Jednalo se o to, kdo mu prokáže poslední službu. U nohou vzal jsem ho já, u hlavy p. strážmistr Dittrich a bývalý hrabě Zdeněk Bořek-Dohalský. Tíha mrtvoly byla veliká, měli jsme co dělati, abychom ji pietně dostali do rakve. Odstranivše prostřední stůl postavili jsme rakev na několik židlí. Přítomni byli vedle nás tři: Vykonavatel poslední vůle dr. Jaroslav Štěpánek se svou choť-spisovatelkou, spisovatel Jan Vrba, učitel Alois Jindřich z Domažlic, místní farář J. Vošta a několik jiných osob.«

(Antonín Pospíšil.)

„Seděla jsem nedávno »na záspi« se starým mlynářem Tauerem v Klenčí před mlýnem.

»To je můj duch svatý«, říkával žertovně o něm

Baar. Mlynář Tauer je sedmdesátdevět roků stár, je neobyčejně sčelý, mnoho zažil, mnoho ví a dovede krásně vyprávět. Starý písmák, který zná velmi dobře dějiny Chodska.

Vzpomínali jsme jako obyčejně zase na Baara. »Znal jsem ho jako hocha, jako studenta, jako bohoslovce, faráře, jako pensistu — a to jsme si nejlépe rozuměli — i ke hrobu jsem ho musil doprovodit. Proč si Pán Bůh raději nevzal mně — jsem již zralejší pro kosu žencovu.«

Rozšuměný Haltrav jako kdyby ukolébával dohasínající den, když na věži klenckého kostela odbíjely hodiny sedmou. Bílou hlavou mlynářovou táhly vzpomínky na mládí, léto i podzim života. »A zimu prožívám sám, všichni kamarádi již odešli — i Baar — o mnoho mladší mně, už nemám s kým pohovořit. Čtu jako ve velké knize ve svých vzpomínkách. A co bych toho byl ještě tomu zlatému člověku-Baarovi — napovídal!« — — —

Nevím ani, jak jsme se tehdy s mlynářem rozloučili, stojím najednou před Baarovým domem a marně vzhlížím do oken v očekávání, že se odtud na mne dvě modré oči usmějí. Neusmály — a neusmějí se již nikdy...“ (Hana Štěpánková.)

Končím slovy, která pronesl nad hrobem Baarovým jeho spolužák, děkan Václav Heindl z Přeštic. Jsou prostá, srdečná, ale vystihují plně význam nekoronovaného chodského krále. »Byl's vždy první mezi námi. Bylo tak po zásluze, a my Ti to přáli. Ale od nás měl jsi odejít poslední, abys ještě mnoho krásného mohl napsat nám i celému svému národu.«

REJSTŘÍK VZPOMÍNÁJÍCÍCH:

Benda Antonín	str.	32, 88, 127, 136
Blažek Oldřich	„	54, 68, 104, 111
Bozděch Jan	„	37, 54, 62, 105, 146
Brettschneider Jaroslav	„ 140
Bubniková Marie	„ 161
Dittrich Frant.	„ 86, 140
Dvořák Xaver	„ 130
Haň Josef	„	37, 61, 66,	72, 129, 149, 175
Hecht Josef	„	28, 53, 61, 82
Heidler Frant.	„ 59, 86
Heidler Martin	„ 172
Heindl Josef	„	53, 55, 153, 165
Heyduková Emilie	„ 135
Holečková Růžena	„ 93, 169, 174
Horejcová-Čermáková Anežka, str. 66, 83
Choc Frant.	str. 101, 168
Janoušek Alois	„ 32
Jankovský Václav	„	15, 19, 38, 172
Janoušová Anna	„ 38, 153
Jílek Václav PhC.	„	38, 66, 111, 126
Jindřich Alois	„	14, 16, 20,	34, 60, 70, 77
		130, 154, 177	
Jukl Jindřich	„	68, 77, 82,	83, 104, 131, 152
		156	
Kinštova Otilie	„	36, 38, 42,	43, 152, 153, 164
		174, 175	
Knopf Jakub	„ 131
Kotrbová Marie	„	69, 83, 90, 104, 150
Kotrba Václav Ing.	„	57, 81, 88,	95, 127, 135, 150
		155, 170	
Krupka Frant.	„ 120, 171
Kučerová Marie	„ 93, 105, 136
Leubner Frant.	„ 33, 125, 126
Lišková Anna	„ 166
Pejšek Václav	„ 31

Pinkas Karel	str.	39, 111, 114, 157, 161, 171
Pittner Jakub	"	56, 57, 60, 94, 131, 132, 150 168, 171, 176
Plesnivý Josef	"	48, 62, 77, 78, 79, 89, 94 104
Poledník Josef	"	48, 66, 93
Polívka Fr. V.	"	112, 123, 129, 136
Pospíšil Ant.	"	60, 85, 120, 151, 152, 171, 178
Pravda V.	"	74
Samek Jan	"	79, 174
Sladký Wolfgang	"	29, 42, 58, 64, 90, 125, 141 154, 171
Sojka Frant.	"	78, 81, 100, 102, 146, 169
Sojka Miroslav	"	78
Sojková Marie	"	94
Sojková Jarmila	"	48
Soukupová Marie	"	47, 68, 92, 103, 125, 135, 148 151, 155, 166
Sperlingová-Baarová Marie,	str.	19, 29, 41, 43, 49, 150
Srb Antonín	str.	146
Srb Josef	"	67, 77, 81, 101, 167
Sudý Josef	"	31, 32, 35, 132, 144, 170
Syllaba Theodor	"	101, 156, 170
Šach Josef	"	124
Šorm Antonín	"	133
Štěchova Vlasta	"	101, 102, 103, 158, 170
Štěpánková Hana	"	36, 53, 173
Štýdl Frant.	"	87, 139, 173
Tauer Jiří	"	171
Tauer Josef starší	"	91, 127
Tauer Josef mladší	"	28
Teplý Frant.	"	136
Třesohlavý Josef	"	18
Vodička Josef	"	100, 101, 104, 129, 150, 157
Weis Václav	"	80
Yzerová Alžběta	"	47, 67, 104, 147, 152
Zubatý Josef PhDr.	"	132, 140, 143

OBSAH:

Nekorunovaný chodský král	Str.	5
Dětství a leta studentská	"	13
V semináři	"	31
První leta kaplanská	"	36
Baarova »naše máma«	"	41
Baar a Chodsko	"	51
Baar a děti	"	66
Baar za války	"	70
Baar za převratu	"	82
Baarův poměr k přírodě	"	85
Baarův humor	"	91
Baar kněz	"	100
Baar a »Jednota čsl. katol. duchovenstva«	"	112
Baar literát	"	124
Baar člověk	"	143
Kolem smrti Baarovy	"	177
Rejstřík vzpomínajících	"	181

Týž autor vydal tyto práce:

Směj se, paňáco! . . .

Proticelibátní román. Kč 12.—

Hoře lásky.

Novely. „ 7.20

Za očistou.

Luhačovický románek a několik drobných
črt. „ 9.—

Ve vichřici.

Povídky a črty z pohnuté doby. „ 3.20

Tři ženy.

Románek mladého srdce. „ 11.—

Literárně historickou knihu:

V. Beneš-Třebízský.

(LISTY. VZPOMÍNÁ SE...) Dosud neotištěné
v. pomínky jeho přátel a čitelů.) . . . „ 18.—

Pod pseudonymem JAROSLAV SMÍŘICKÝ:

Pod tíhou osudu.

Dva luhačovické románky. „ 10.—

Ztemnělou alejí.

Povídky a črty. „ 12.—

Vydalo

ZEMĚDĚLSKÉ KNIHKUPECTVÍ A. NEUBERT V PRAZE

HYBERNSKÁ 12.

Dodá též každý knihkupec.

J. Š. Baar
v zrcadle
vzpomín

D
5246